

MAYA-MAYI
A
HÉT NŐVÉR

AUSZTRÁLIAI
LEGENDÁK

Bodrogi Tibor (szerk.):

Maya-mayi, a hét nővér

Ausztráliai legendák

Fordította Muldoon Olga

Európa, Budapest, 1957

Válogatta, az utószót és jegyzeteket írta Bodrogi Tibor

LEGENDA A VIRÁGOKRÓL

Abban az időben, mikor Baiame¹ elhagyta a földet és Bullimára költözött, az örök pihenés messzi országába, a szent Oobi Oobi hegyen is túl, elhervadt minden virág, amely a síkon és a köves lejtőkön növekedett, elfonnyadt minden bimbó, amely a fákon sarjadt. Egyetlen szál sem fakadt többé a helyükön. A föld csupasz lett és sivár, mert nem díszítették a virágok. Már csak a hagyomány emlékezett róluk, az öregek meséltek a föld virágairól törzsük fiataljainak.

Ahogy a virágok eltűntek, a méhek is elköltöztek. Hiába vitték ki az asszonyok a kéregtálakat, hogy mézzel töltsék meg, mindig üres edénnyel tértek haza. Közel s távol csupán három fán éltek és szorgoskodtak a méhek, de ezekhez a fákhöz ember nem nyúlhatott, mert Baiame rájuk ütötte bélyegét², s így mindörökre sajátjának nyilvánította őket.

A gyermekek méz után sírtak s az asszonyok panaszkodtak, mert a wirinunok³ nem engdték meg, hogy hozzányúljanak Baiame fáihoz, azok szentek voltak mindörökre, mindenki számára.

Amikor a Mindentudó Szellem látta, hogy a törzs népe mézre áhítozik, de mégsem nyúlnak a szent fákhöz, elment Baiaméhez és elmondta, mily engedelmesek.

Baiame megörült a hírnek. Megígérte, küld majd valamit, ha szárazság pusztít a földön, akárcsak most, s ez rászáll a bibbil- és coolabah-fákra s a gyermekek szájának édes lesz, akár a méz.

Nemsokára fehér, cukros pöttyöket láttk a bibbil-fa levelein – a daenok, a fekete emberek goonbeannek nevezik – ezután jött az átlátszó wahler, a manna, lecsordult a fák törzsén, mint a méz, néhol az ágak tövében csomóba gyűlt, másutt leesett a földre és a gyermekek összeszedték és megették, hisz az ágakig nem értek fel.

Hála és öröm töltötte el az emberek szívét, amikor ettek a hozzájuk küldött édes eledelből. De a wirinunok mégis szerették volna, ha a földet ismét virágok borítják, mint Baiame távozása előtt. Vágyuk egyre nőtt, végül elhatározták: felkeresik Baiamét és könyörögnek hozzá, hogy díszítse fel megint a földet. Törzsüknek

nem árulták el, merre mennek, s elsiettek északkelet felé. Egyre meszebb és messzebb vitt az útjuk.

Egyszer csak elérkeztek a hatalmas Oobi Oobi hegyhez, amely oly magasan emelkedett fölöttük, hogy csúcsa elveszett az égben. Sziklás oldala meredeknek és járhatatlannak látszott, amint körüljárták az alját. De végre észrevettek egy sziklába vájt lépcsőfokot, aztán még egyet és még egyet. Föltekintve, kanyargó lépcsőt láttak, amely a semmiségbe veszett szemük előtt. Elhatározták hát, hogy megmásszák ezt a kőhágcsót.

El is indultak, de az első nap végén a hegy csúcsa még mindig messze fölöttük volt, s még a második és a harmadik nap végén is, mert az út körbe-körbe kanyargott és hosszú volt. A negyedik napon végre elérték a hegy ormát.

Megpillantottak ott egy kőüreget: forrásvíz bugyogott benne. Mohón ittak belőle, és íme: úgy felrissítette őket, hogy minden fáradtságuk eltűnt, pedig már halálosan kimerültek.

Nem meessze a forrástól kis kavicsokból rakott köröket pillantottak meg. Beléptek az egyik körbe és nyomban egy gayandi⁴ hangját hallották. Ezen keresztül Walla-guroon-bu-an, Baiame szellem-hírnöke szólt hozzájuk.

A hírnök megkérdezte a wirinunokat, mit keresnek ott, ahol Baiame szent tudományát hirdeti azoknak, kik a tudást keresik.

A wirinunok elpanaszolták, milyen sivár a föld, mióta Baiame elhagyta, elhervadt minden virág, s azót nem nyílik több. És bár Baiame mannát küldött, hogy pótolja a régen áhított mézet, mégis szeretnének ismét virágokat látni, ez vidámmá tenné a világot, úgy mint régen.

Walla-guroon-bu-an megparancsolta a szent hegy néhány szolgálószellemének, hogy a wirinunokat vigyék fel Bullimára, az égi táborba, ahol állandóan virulnak a hervadhatatlan virágok. Ebből a wirinunok annyit szedhetnek, amennyit csak két karjuk elbír. Ezután a szellem visszaviszi őket a szent körbe az Oobi Oobi csúcsára, s innen, ahogy csak lábuk bírja, vissza kell sietniük törzsükhöz.

Amint a hang elhalt, a wirinunokat a szellemek fölemelték az ég nyílásán át és csodaszép tájra vitték őket. Soha nem látott tömegben virultak itt a virágok, és színük száz szivárványnál is káprázatosabb

volt. A látottaktól úgy meghatódtak a wirinunok, hogy percekig csak sírni tudtak, de könnyeik az öröm könnyei voltak.

Eszükbe jutott, miért jöttek: lehajoltak hát és gyorsan összeszedtek egy öltre való virágot.

A szellemek ekkor visszavitték őket az Oobi Oobi hegy tetejére, a kavicskörbe. Ekkor ismét felhangzott a gayandi hangja s Walla-guroon-bu-an így szólott:

– Ha hazaviszitek ezeket a virágokat, mondjátok meg a törzsnek, hogy ezentúl mindig lesz virág a földön. Minden évszakban hoznak majd néhányat a különböző szelek, és Yarraga Mayra, a keleti szél bőségesen ontja a virágokat; bimbót fakaszt minden fán és bokron, virágok tarkállanak majd a zöld fű között a woggikon⁵ és morillákon⁶, sárgán, mint az opossum bundája. Yarraga Mayra nem hoz mindig ilyen sokat, csak időnként, de a föld mégsem lesz többé teljesen csupasz. Ha kevés a bimbó és a balzsamos leheletű szél nem hozza meg előbb a záporosőt, aztán a virágerdőt, és a méhek még maguknak is csak kevés mézet készítenek, akkor ismét manna hullik majd a fákról. Ez pótolja a mézet, míg Yarraga Mayra ismét leküldi az esőt a hegyekből és megnyitja a bimbókat, hogy a méhek mézet gyűjthessenek az embereknek. Most siessetek, vigyétek el népeteknek ígéretemet és a hervadhatatlan virágot, mely ez ígélet záloga.

A hang elhalt és a wirinunok visszatértek törzseikhez, visszatértek Bullimáról a virágokkal. Lementek a kőlépcsőn, amit a szellemek vájtak Baiame érkezésekor; lementek a köves lejtőn, és a síkon át visszaértek a táborba.

Az emberek körük sereglettek és a csodálattól tágra nyílt szemmel nézték a wirinunok hozta virágokat. A virágok most is éppúgy virultak, mint a Bullimán, s édes illattal töltötték meg a levegőt.

Mikor a törzs népe már jól megnézte a virágokat és meghallgatták Baiame ígéletét, amit hírnöke, Walla-guroon-bu-an útján tett, a wirinunok szétszórták Bullima virágait, szerteszét, a világ minden tája felé. Egyik a fák ágaira hullott, a másik a síkra és a köves lejtőkre, és bimbóik máig is ott fakadnak.

Azt a helyet, ahol a wirinunok megmutatták és szétszórták a virágokat, azóta is Girraweennek, a virágok földjének nevezik.

S amikor aztán Baiame méhei megparancsolták Yarragának, a keleti szélnek, hogy esőt hozzon a hegyekből és lazítsa fel a fagytól kemény földet, íme: zöld fű fakadt és százzsínű, illatos virágszőnyeg. A fák és a bokrok újra sok-sok bimbót hordoztak, a földet hűvös gyepek és tarka virág borította, éppen úgy, mint Baiame idejében.

Baiame méheinek munkája, rábírtani Yarragát, hogy esőt hozzon a hegyekből, hogy a fák rügyezhessenek, és a földi méhek mézet gyűjthessenek.

Yarraga szívesen eleget tesz a méhek kérésének és az esővíz mosolyával ragyogtatja fel a föld arcát, hiszen rokona ő a méheknek.

És szárazság idején küldöncök jönnek: fekete hangyák hozzák a goonbeant a levelekre, s dulloorák, a kis szürke madarak hozzák a wahlert, a folyékony mannát.

És amikor megérkeztek, így szólnak a daenok, a fekete emberek:

– Itt a száraz évszak, aszály pusztít a földön. Kevés a virág és a fűmag is eltűnt. De ha elmegy a goonbean meg a wahler, és a szárazság is elmegy, akkor a virágok és a méhek visszajönnek, mert így van ez, mióta a wirinunok elhozták a bimbókat Bullimáról.

A GYEREKEK TEREMTÉSE

Bahloo, a hold teremtette a lánygyermeket. Munkájában néha Wahn, a varjú is segített, de bizony nem sok jó származott abból, ha Wahn egymaga munkálkodott, mert a lányok, akiket ő teremtett, felnőtt korukra házsártos, nyelves asszonyok lettek.

Bu-maya-mul, a gyík teremtette a fiúkat, ebben néha Bahloo is segített.

Bahloo is, Wahn is nagy wirinun volt, és ketten együtt éltek.

Egyik nap Wahn azt, mondja Bahloonak:

– Mi volna, ha nem teremtenénk új gyerekeket, hanem jót cselekednénk a holtakkal és új életre keltenénk őket? Te meg én együtt meg is tudnánk tenni!

– Nem – szólt Bahloo – ők halottak. A gonoszok már elégtek, a rosszak az Eleänba Wundáknál⁷ vannak, a jók Bullimára kerülnek, vagy kedvükre kalandoznak. Aki meghalt, nyugodjon.

– De oly sokan haltak meg mostanában – nagyon kevés ember lesz a földön, ha hagyjuk, hogy mind meghaljon.

– Nem baj: teremts több gyermeket és ne bolygasd a holtakat.

Wahn igencsak erősködött, hogy Bahloo segítene föltámasztani a holtakat, de Bahloo mindegyre azt válaszolta:

– Hagyd őket, lelkük talán már másokba költözött. Hagyd őket nyugodni.

Ez a konok elutasítás aztán megharagította Wahnt. Egyik nap kapta magát, elment vadászni. Egyszer csak elért egy magas eukaliptuszfához és rengeteg Yula-marát, vagyis kukacot látott rajta. Visszatért a táborba.

Ismét Bahloohoz fordult:

– Ugyan meggondoltad-e? Segítesz föltámasztani a holtakat?

– Nem – válaszolt Bahloo – hagyd csak nyugodtan őket. Az özvegyeik meg hadd házasodjanak a fiatal férfikkal.

Wahn ekkor elmondta, hogy talált egy fát, amelyen, rengeteg a kukac, és azt ajánlotta, menjenek oda együtt, s annyit szedhetnek, amennyit csak akarnak.

El is indultak. Amikor a fához értek, Wahn így szólt:

– Én lent maradok. Te másszál csak föl a fára és kapard ki a kukacokat ezzel – s odanyújtott neki egy kampós botot.

Fölmászott hát Bahloo és a kampós bottal gyorsan kihalászott egy csomó kukacot, aztán ledobálta Wahnnak.

Wahn minden dobásnál rálehelt a fára, s ez minden lehelettől magasabbra és magasabbra nőtt. Addig-addig tett így Wahn, míg végre a fa ágai az eget verdestek. Ekkor Bahloo észrevette, milyen magasan van és csodálkozva kérdezte:

– Hej, hol vagyok én? Hová kerültem?

S amint így szólt, a fa ágai már benn is jártak az égben. Bahloo lenézett és messze-messze, lent a földön megpillantotta Wahnt, aki felkiáltott neki:

– Csak maradj ott, ahol vagy. Nem akartál nekem segíteni a holtak feltámasztásában. Most maradj csak egyedül az égben. Tudok én magam is lánygyermekeket teremteni.

És minden éjjel, amikor fent ragyog a hold, ott látni Bahloot meg a fát az égen.

Bahloo bolyong az égben, vissza akar térni a földre, de meg kell változtatnia a külsejét, mert régi ellensége, Yhi, a nap állandóan leskelődik utána, hogy ezt megakadályozhassa.

Valamikor réges-régen Yhi szerette Bahloot és férjéül akarta, de Bahloo kifogásolta, hogy Yhinek olyan sok kedvese van, és ezért elutasította. Yhi nagy haragra gerjedt és szerelme gyűlöletté változott. És most, hogy Wahn felküldte Bahloot az égbe, Yhi megparancsolta a szellemeknek, akik peremén állva tartják az eget, hogy ha Bahloo bármikor is közeledik, vissza kell üzni.

– Különösen akkor figyeljetek – mondta Yhi – amikor én vörös kengurubőrbe takarva alszom. Ha szökni engeditek Bahloot, leülöm azt a szellemet, amelyik az égbolt közepén ül és a kurrajong-rostból font kötél végét tartja, amin a föld függ. Akkor pedig a föld lesüllyed a sötétség hazájába és ti is vele süllyedtek.

E fenyegetések után Bahloo sehogyan sem szökhett meg, bár mindenáron vissza akart térni a gyermekteremtéshez, mert most csak Wahn végzi ezt a munkát és akkor a világ hamarosan tele lesz lármás-cserfes asszonyokkal.

Végtére azt gondolta ki, hogy más külsőt ölt magára és így jut át a szellemek közöli. Egy emu képét vette hát fel, a szellemek meg azt

gondolták, hogy ez Gowa-gay, az égi emu, és szépen átengedték.

Mikor Bahloo ismét biztonságban volt a földön, elment régi tanyájára. A kulyai nem ismerték meg és dühösen ugatva rohantak rá. Megszólt hát; feleségei ráismertek hangjára és visszaparancsolták a kutyákat. Ekkor Bahloo visszavarázsolta magát régi alakjába. Csakhogy félt ám, hátha fivérei felneszelnek a kutyaugatásra, márpedig azok nem akarták, hogy visszajöjjön, mivel feleségeit maguknak szerették volna megkaparintani és ha ő nem kerül elő, a testvéreknek elsőbbségi joguk van rájuk⁸ – így hát ráparancsolt az asszonyokra: készítsenek a kunyhóba egy olyan fatörzset, amelyben egy mingga szellem lakik, ezt takarják le opossum szőrmével, ők pedig osonjanak el vele együtt a bíróhoz, vagyis a fehér fához, ahol sok kukacot találnak, és itt le is táborozhatnak, mert bőven lesz táplálékuk.

Alighogy elmentek, egyik fivére settenkedett a letakart fatörzshöz, hogy megölje Bahloot. Bunkója félelmetes erővel csapott rá, egyszer, kétszer, háromszor. Aztán belerúgott a fatörzsbe, de az mintha visszarúgott volna és keménynek tűnt, nem puhának, mint egy testnek kellene lennie. Lábában csípős fájdalmat érzett.

– Mi rúghatott meg? – tűnődött.

Megragadta az opossum szőrmét és lerántotta, de alatta semmit sem talált. A mingga, vagyis szellemfa, láthatatlanná tudja varázsolni magát, és láthatatlan akkor is, ha elmegy. Körülnézett a fivér a táborban, nem látta sehol az asszonyokat, és mivel tudta, hogy Bahloo, a testvére wirinun, egyszeriben rájött, hogy becsapták.

Visszasánlikált hát a táborba és elhatározta, hogy másnap majd reggeltől estig kutatja a nyomokat. De sohasem tudta megtalálni Bahloot, mert az, ha veszély fenyegette a földön, emu képébe öltözött.

Bahloo és feleségei jóllaktak kukaccal, majd Bahloo elment gyerekeket teremteni.

Mikor elkészített néhány kislányt, odajött barátja, Bu-maya-mul, a hosszúnyelvű kis gyík és hozott néhány félig kész kisfiút.

A gyík megpróbálta fiúvá átalakítani Bahloo néhány kislányát, mondván: jobb, ha fiúk lesznek, mert azokból válnak a legerősebb harcosok és a legjobb vadászok, de Bahloo azt mondta:

– Ne tedd ezt, Bu-maya-mul; kell néhány lány is. A fiúknak egyszer majd szükségük lesz feleségre is.

Akkor aztán kelten együtt csináltak még néhány kisfiút és kislányt, s amikor ezek elkészültek, elküldték őket Walla-gudjail-wanhoz, aki a gyermekszellemeket őrzi, mielőtt megszületnek vagy újraszületnek, mint földi gyermekek.

Walla-gudjail-wan nagyon szereti a kagylókat, ezekből nagy kupacokat gyűjt és ha a gyerekek hozzányúlnak, olyan haragra gerjed, hogy bezárja őket. Ekkor Walla-guroon-bu-an, egy másik szellem, aki jó a gyerekekhez, megsajnálja őket és földi anyát ígér nekik.

Egyik-másik szellem volt már gyerek valamikor régen, csak fiatalon meghalt. Ezek aztán, mikor földi anyát kell választanuk, rendszeren a régi földi anyjukat nevezik meg, és Walla-guroon-bu-an el is küldi őket oda, hogy öltsenek új testet vagy szülessenek újra. Ha meg a saját anyjuk nem volt jó hozzájuk, más asszonyt választanak, olyat, akit szerettek a földön; aztán el is küldik ehhez a gyerekeket. Van olyan gyerek-szellem is, akinek nem volt földi anyja soha, és más asszonyt sem ismer – ezeknek azlan szerencséi kell próbálniuk. Walla-guroon-bu-an elküldi őket a földre és ott elbújnak a coolabah-fa bosszú, lehajló ágai közé. Az első asszonyt, aki elhalad a fa alatt, választják anyjuknak ezek a fán ülő gyerek-szellemek.⁹

Mikor egy ilyen fáról-jött gyerek megszülelik, mindig van a szájában egy coolabah-level; azt tüstént ki kell venni, különben a gyermek meghal és szelleme visszalér a fára, amelyről jött.

Ha a szellem-gyerekek sokáig várnak a fán, sírnak és nagyon boldogtalanok. Az öregebb szellemek ilyenkor megsajnálják őket és hogy sírásukat megállítsák, átváltoztatják őket fagyönggyé, amely a fákon csüng: a bogyókat gyermekvér festi pirosra.

Egyes helyeken a csüngő lombú fák alatt tisztások vannak. Azt regélik, ezeket a szellemek söpörték tisztára, hogy a wirinunok eljöjjenek, heveredjenek a fa alá és beszélgessenek velük.

Ha Bahloo későn tűnik fel az égen, azt mondják a fekete emberek:

Bahloo lánygyermekeket teremtett; ezekhez több idő kell, mint a fiúk készítéséhez.

A ködről előre tudják, mikor jön Bahloo.

– Nézzétek – mondják – Bahloo közeleg, ott jön már a pára.

Wahn, a varjú változtatja át a lányokat fiatal asszonyokká, ilyenkor azzal kell megörvendeztetni, hogy törzsének kiáltásait hallatják:

– Wall, wah, wah.

De Bahloo igazgatja az asszonyok életét születésüktől halálukig.¹⁰

DINEWAN, AZ EMU, ÉS GOOMBLE-GUBBON, A PULYKA

Dinewan, az emu volt a legnagyobb madár, így a többi madarak királyként tisztelték. A Goomble-Gubbonok, a pulykák irigykedtek a Dinewanokra. Különösen a Goomble-Gubbonok anyja irigykedett a Dinewanok anyjára. Féltékenyen nézte a Dinewanok magas röptét és gyors futását. És azt képzelte szüntelen, hogy a Dinewan-anya felsőbbrendűségét fitogtatja, mert valahányszor csak leszállt egy Dinewan hosszú-magas repülőúljáról egy Goomble-Gubbon mellett, a Dinewanok anyja megcsattogtatta hatalmas szárnyát és burukkolt büszkeségében – nem a hímek nagyhangú burukkolása volt ez, csak afféle diadalmas, elégedett kis hang – s ez mérhetetlenül bosszantotta Goomble-Gubbont, amikor csak hallotta.

Goomble-Gubbon sokat törte a fejét, hogyan vethetne véget Dinewan fölényének. Kitalálta, hogy ezt csak úgy tudja megtenni, ha megsebzí a szárnyát, s így majd Dinewan nem tud repülni. No de most már az volt a gondja, hogyan érhetné ezt el. Tudta, hogy azzal semmire se megy, ha vitába kezd vele és verekedésre kerül a sor, mert nincs olyan Goomble-Gubbon, aki szembeszállhatna egy Dinewannal. A nyílt harc nem vezetne jóra, furfanggal kell hát elérnie célját.

Látja egyik nap Goomble-Gubbon, hogy Dinewan közeledik feléje, lekuporodott hát és szárnyaiba burkolózott, mintha nem is volna szárnya.

Mikor már jó ideje beszélgettek, azt mondja Goomble-Gubbon:

– Miért nem követed példámat és boldogulsz szárnyak nélkül? Repülni tud minden madár. Ha a Dinewan akar a madarak királya lenni, szárny nélkül kellene járnia. Ha meglátják a madarak, hogy én anélkül is boldogulok, azt fogják gondolni, én vagyok a legokosabb madár és Goomble-Gubbont választják királlyá!

– De hiszen van szárnyad! – mondta Dinewan.

– Nem, énnekem nincsen szárnyam.

És valóban úgy látszott, mintha igazai mondana, mert amint a fűben kuporgott, szárnyait jól elrejtette.

Dinewan aztán elment és sokat gondolkodott a hallottakon. Mindent elmondott párjának, s az is éppen olyan zavart volt, mint ő. Úgy döntöttek végül, hogy sehogyan sem lenne jó, ha egy Goomble-Gubbon uralkodna helyettük, még ha el kell is veszíteni szárnyukat királyságuk érdekében.

Végre elhatározták, hogy levágják szárnyukat. A Dinewan-anya jár elöl jó példával, ezért rábeszélte párját, hogy vágja le az ő szárnyát a köbaltával, aztán ő is levágta a párját.

Amint elvégezték a műtétet, a Dinewan-anya menten Goomble-Gubbonhoz sietett, hogy elmondja, mit tettek. Sebesen futott a síkság felé, és íme: Goomble-Gubbon még mindig ott kuporgdlt. Azt mondta Dinewan:

– Látod, követtem példádat. Már nincsen szárnyam, levágták mind a kettőt.

– Ha-ha-ha! – nevette Goomble-Gubbon, azzal fölugrott és körbe-körbe táncolt sikeres ármánykodásának örömére. Ahogy táncolt, kiterjesztett szárnyával csapkodott és így szólt:

– Becsaptak téged, vén csonkaszárný. Biz' énnekem van szárnyam! Szép kis madarak vagytok, Dinewanok – micsoda király az, akit ilyen könnyű becsapni?! Ha-ha-ha!

És Goomble-Gubbon gúnyosan nevetve csapkodta szárnyait éppen Dinewan előli. Az meg rárohant, hogy megbüntesse árulásáért – igen ám, csakhogý Goomble-Gubbon elrepült, és a szegény, szárnyavesztett Dinewan nem tudott utána szállni.

Elballagod, s egyre csak a rajta esett igazságtalanságon tépelődött. Útközben hosszan esküdött – csak azt nem tudta, mit tegyen? Jó darabig hiába törték rajta a fejüket, ő meg a párja.

Végre a Dinewanok anyja kifőzött egy tervet és rögtön el is kezdte a végrehajtását.

A Dinewan-fiókákat, kettő kivételével, elrejtette egy bokorba. Aztán elment Goomble-Gubbonhoz a síkságra, két kicsinye mögötte lépdelt. Ahogy lesélált otthonából, a morilláról a síkságra, megpillantotta Goomble-Gubbont, amint éppen tizenkét kicsinyét etette.

Néhány szót vállolt Goomble-Gubbonnal, aztán így szólt:

– Miért nem követed példámat, és csak két gyermeket nevelsz, mint én? Tizenkettőt nem győzhetsz etetni. Ha ilyen sok gyereket nevelsz, sohasem lesz belőlük akkora madár, mint a Dinewan. Két madarai nagyra növelhetsz ennyi eleségen, tizenkettőt legfeljebb az éhhaláltól menthetsz meg.

Goomble-Gubbon nem szólt semmit, de magában igazat adott Dinewannak; hiszen a fiatal Dinewanok tagadhatatlanul sokkal nagyobbak, mint az ő fiókái. Azzal Goomble-Gubbon elégedetlenül eloldalgott. Töprengett, vajon a fiókák csakugyan azért kisebbek-e a Dinewanoknál, mert sokkal többen vannak. Nagyszerű lenne, gondolta, ha ők is akkorára nőnének, mint a Dinewanok. De aztán arra gondolt, hogy nemrégiben becsapta Dinewant és lehet, hogy most az csak bosszút akar állni. Visszanézett oda, ahol a Dinewan-fiókákat etette anyjuk, és látva, hogy mennyivel nagyobbak az övéinél, megint csak vad féltékenység szállta meg. Elhatározta, hogy nem engedi magát lefőzni. Inkább megöli fiókáit – kettő kivételével. Azt mondta:

– Dinewan nem lesz a madarak királya! Goomble-Gubbon majd a helyére lép; nagyra nő, akár a Dinewan, megmarad a szárnya, repülni is tud, amire Dinewan már nem képes.

És Goomble-Gubbon nznn nyomban végzett kicsinyeivel, csak kettőt hagyott meg. Ezután visszament oda, ahol a Dinewanok lakmároztak.

Mikor Dinewan látta, hogy Goomble-Gubbon közeledik és csak két kicsinye van vele, odakiáltott neki:

– Hol vannak a többi fiókáid?

– Megöltem őket – válaszolt Goomble-Gubbon – és csak kettő maradt. Most aztán lesz sok ennivalójuk és hamarosan olyan nagyra nőnek, mint a tieid.

– Kegyetlen anya vagy, hogy megölted gyermekeidet; kapzsi anya vagy. Hiszen nekem is tizenkét gyermekem van és mégis találok nekik eleséget. Meg nem ölném egyiket se, még ha ezáltal visszakaphatnám is szárnyaimat. Jut mindegyiknek elegendő. Nézd az emu-bokrot, roskadozik a bogyóktól, jóllakatja egész családomat. Nézd, hogy ugrálnak a szöcskék, csak meg kell fognunk, és meghizlálnak bennünket.

– De hiszen neked csak két gyermeked van!

– Bizony énnekem tizenkettő van! Mindjárt hozom is, és megmutatom őket.

Azzal elszaladt a bokorhoz, ahova tíz fiókáját rejtette.

Hamarosan visszatért, – előrenyújtotta nyakát, büszkén hátravetette fejét, úgy futott, farktollait ringatva, és furcsa torokhangján burukkolta a Dinewanok örömdalát; csíkoshátú, szép kis pelyhes fiókái mellette szaladtak s gyermekhangjukon együtt trilláztak vele.

Mikor Goomble-Gubbonhoz ért, abbahagyta a burukkolást és komoly hangon mondta:

– Most láthatod, igazat szóltam: tizenkét kicsinyem van, ahogyan mondtam. Nézz szeretteimre és gondolj szegény megölt gyermekeidre. S eközben elmondom utódaid örök sorsát: ravaszsággal, csellel megfosztottad szárnyuktól a Dinewanokat. Most és mindörökre, míg csak a Dinewanoknak nem lesz szárnya, a Goomble-Gubbonok csak két tojást fognak rakni és csak két kicsinyük lesz. Most már nem tartozunk egymásnak semmivel. Neked megmarad a szárnyad, nekem a gyermekeim.

És azóta Dinewannak, az emunak nincsen szárnya, és Goomble-Gubbon, a síksági pulyka csak két tojást rak minden évben.

PIGGI-BILLA, A SÜNDISZNÓ

Piggi-Billa, a sündisznó öregedett már és nemigen tudott, vadászni. S a kenguru és az emu húsa sem ízlett már annyira, mint az emberhús.

Mindenféle furfanggal fiatal férfiakat csalt táborába, aztán megölte és megette őket.¹¹

A daenok végre rájöttek, mit művel. Vad haragra gerjedtek és elhatározták, hogy megbüntetik.

Azt mondták:

– Vagy megöljük, vagy megnyomorítjuk, aztán, akármilyen óriás, nem lesz népünkön hatalma.

Egy csoportjuk el is indult és körülfogta Piggi-Billa táborhelyét.

Piggi-Billa éppen aludt, arccal a föld felé fordulva, mert nem akarta, hogy Doowi, az álom szelleme elszálljon, ami bizony megtörténik, ha hátán fekszik s szája nyitva van.

Alvás közben úgy rémlett, mintha levelek zizegését hallaná, de nem gyanított semmi veszélyt.

– Gsak a Bulla-Ballák, a pillangók repkednek körülöttem – mormogta álmosan magában.

Azzal tovább aludt, ellenségei meg szépen bekerítették.

A daenok felemelték lándzsáikat és egyszerre döfték Piggi-Billa testébe, míg hátán sűrűn meredeztek mindenütt. Ekkor odarohantak, buzogányukkal és fából faragott harcibárdjukkal kezét-lábát eltörték, s ezzel valóban elnyomorították.

Mivel pedig Piggi-Billa nem mozdult és nem is szólt, a daenok azt gondolták, hogy megölték és bosszújukkal elégedetten visszamentek táborhelyükre; gondolták, majd később vissza-jönnek a fegyverekért.

Alighogy a daenok elmentek, Piggi-Billa négykézláb elmászolt Murga Muggai barátjának, a póknak föld alatti otthonába. A csapóajtón keresztül lement és ott maradt mindaddig, míg sebei be nem gyógyultak.

Megpróbálta kihúzni a lándzsákat, de sikertelenül: mert azok biz örökre a hátában maradtak, s négy lábon jár azóta is, de meg az

egész nemzetsége is.

Akárcsak Piggi-Billa, utódai is gyorsan a föld alá bújnak, ha ellenség fenyegeti őket.

ELEÄNBA WUNDA – AZ ALVILÁGI SZELLEMEK FELFEDEZÉSE

Volt egyszer egy ember, aki megpróbálta kiásni a homoki patkányt üregéből. Oly mélyre ásott, hogy elért az alvilágba.

Csakhogyszűk volt ám a nyílás, amit ásott. Átnézeti rajta: uramfia, micsoda csúf szörnyeket látott! Mindegyiknek két ujj volt a lábán. Pusztalátásuktól is annyira megrémült, hogy elejtette ásóbotját és gyorsan visszahúzódott.

Ahogy kibukkant az üregből, találkozott Mulliannal, a sassal. Elmesélte neki, mit látott. Mullian ráparancsolt, hogy menjen vele és mutassa meg, hol vannak azok a szörnyek. Amikor odaértek, Mullian annyira kiszélesítette az üreget, hogy átfért rajta. Át is bújt, társára meg ráparancsolt, hogy kövesse, akárhogy reszketett is az, szegény feje. Mullian bátran odament a szörnyekhez és megkérdezte, melyik törzsből valók, mert eddig még nem látott ilyeneket

Megmondták neki, és nevénszólították Mulliant, aki ettől igencsak meglepődött. Az ő nevük – azt mondták – Eleänba Wunda, és feladatuk, hogy őrizzék a gonoszokat, állandóan hajtsák őket és ne engedjék nekik, hogy a jobb kezüket használják.

Mulliannak és társának megjelenése annyira meglepte a bűnhődő szellemeket, hogy néhányan egy pillanatra mozgás közben megálltak. Az Eleänba Wundák tüstént megfogták őket és bedobták a tűzbe, mert két tűz is égett a barlang két végén.

Mullian társa nagyon megijedt. Gondolta, neki is baja és- ketik, közelebb bújt át Mullianhoz.

Az Eleänba Wundák tudták jól, mire gondol. Egyikük azt mondta:

– Csak az bűnhődik ilyen módon, aki megérdemli. Ha jó szellem kerül ide, azt elküldjük Bullimára; csak a gonoszokat tartjuk itt. Te vagy az első élő ember, aki itt jár. Most éjjel van a te országodban, csak a szellemek járnak fent. Itt kell maradnod velünk, míg el nem jön a reggel.

Tudta Mullian, hogy nemigen ajánlatos elmenni, ha az Eleänba Wundák úgy kívánják, maradjanak. Így aztán nem törődött vele,

akárhogy inlegetett is a társa, hogy gyorsan fussanak el.

Az Eleänba Wundák ennivalóval kínálták őket. Mullian ugyancsak bevacsorázott, de a társa nem nyúlt semmihez. Lefeküdtek, de nem jött álom a szemére. Láta, hogy a szellemeket egész éjszaka csak hajtják. Néhányat felküldtek a földre: ezek később visszatértek és új szellemeket hoztak magukkal, amelyeket a nemrég megholtak testéből ragadtak ki. A gonoszokat odahajtották az állandóan mozgó tömeghez és rácsaptak a jobb kezükre, ha fölemelték vagy mozgatták.

Reggel az Eleänba Wundák Mulliant és társát ennivalóval kínálták. Mullian evett, de társa megint csak nem nyúlt semmihez. Evés után azt mondta Mullian, hogy most már elmennek. Az Eleänba Wundák nem tartották vissza őket, így hát kimásztak ugyanarra, amerről jöttek. Ahogy az üreg szájához értek, Mullian társa tüzet rakott és megfüstölte magát is, Mulliant is, ha netán gonoszságot hoztak volna magukkal az alvilágból.

Azt hitte az ember, hogy Mullian meghal attól az ennivalótól, amit odalent evett, de Mullian nemhogy megbetegedett volna, hanem még erősebbnek tűnt fel, mint azelőtt.

Így fedezte fel a törzsek számára Mullian, a bátor harcos, a bűnhődés helyét.

BAHLOO KUTYÁI

Bahloo, a hold egyik éjjel, amikor fénye egész ragyogóan sütött, lenézett a földre, mozdul-e valaki.

Három különös kutyájával akkor szeretett játszani, mikor a földi emberek már mind aludtak. Kutyának hívta őket, de a földi emberek kígyónak nevezték: halálvipérának, fekete kígyónak és tigriskígyónak.

Amint lenézett a földre – a három kutya mellette állt – Bahloo meglátott egy tucat daent, vagyis fekete embert, amint éppen átkeltek egy patakon.

Azt mondja nekik Bahloo:

– Álljatok meg, vigyétek át kutyáimat a patakon.

De akármennyire szerették is Bahloot, a kutyáit sehogyan sem állhatták, mert amikor néha lehozta őket a földre játszani, megharapták azok a földi kutyákat, de meg még gazdáikat is; a harapásban mérget hagytak és ez megölte az áldozatot.

– Nem, Bahloo – mondták a fekete emberek – nagyon is félünk: a kutyáid megharapnak bennünket. Nem olyanok, mint a mi kutyáink, azoknak a harapása nem öl meg minket.

Így szólt erre Bahloo:

– Ha megteszitek a kívánságomat, újra születtek halálotok után, nem maradtok ott, ahova tesznek, ha meghaltok, látjátok ezt a darab fakérget? Bedobom a vízbe. – És a patakba dobta a fakérget. – Látjátok? Feljön a víz színére és ott lebeg. Ez történe veletek is, ha megtennétek, amit kérek: mikor meghaltok, először le a mélybe, aztán tüstént fel a színre. Ha pedig nem viszitek át a kutyáimat – ti ostoba daenok – így fogtok meghalni! – Azzal ledobott egy követ a patakba, s az le is süllyedt a fenékre. – Akárcsak ez a kő: ti sem jöttök a felszínre, ti ostoba daenok!

De a fekete emberek mégis így szóltak:

– Nem tehetjük, Bahloo. Nagyon is félünk a kutyáidtól.

– Lemegyek majd én magam és átviszem őket, hogy lássátok, milyen veszélytelenek és ártalmatlanok az én kutyáim.

Le is jött Bahloo; egyik karjára tekerte a fekete kígyót, a másikra a tigriskígyót, a halálvipcra meg a válla köré tekergőzött. Átvitte őket a patakon.

Amikor átkelt a vízen, felemeli egy nagy követ, bedobta a patakba és azt mondta:

– No, ti gyáva daénok, nem tettétek meg a kérésemet és most mindörökre elvesztettétek az újjászületés lehetőségét. Olt maradtok, ahova temetnek bennetekel, mint a kő a víz alatt, és beleolvadtok a földbe. Ha megtettétek volna a kívánságomat, ti is olyan gyakran halhatnátok meg, mint én, és újra életre kelhetnélek, mint én. De most csak fekete emberek lesztek, amíg éltek, és csontok, ha meghaltok.¹²

Olyan haragos volt Bahloo és a három kígyó olyan vadul sziszegett, hogy a fekete emberek örültek, mikor eltűntek szemük elől a fák mögött.

A fekele emberek mindig félték a Bahloo kutyáitól, de most már gyűlölték is őket, és azt, mondták:

– Ha elcsalhatnánk őket Bahlootól, bizony megölnénk őket.

És bizony, valahány kígyói láttak, azon nyomban meg is ölték.

De Bahloo, a hold csak többet küldött, mert azt mondta:

– Amíg fekete emberek vannak, kígyók is lesznek – emlékeztetőül arra, hogy nem tették meg a kívánságomat.

A TŰZGERJESZTŐK

Abban az időben, amikor Bootoolga, a daru és Goonur, a kengurupatkány összeházasodott, országukban még nem ismerték a tüzet. Étélüket nyersen kellett megenniük, vagy pedig a napon szárították.

Egyik nap Bootoolga összedörzsölt két darab fát, és lám: egy kicsinyke szikra pattant ki, majd halvány füstcsík szállt fölfelé.

– Nézd – mondta Goonurnak. – Ha összedörzsölök két darab fát – füst száll belőle! Milyen jó lenne, ha tüzet tudnánk csinálni, megfőzhetnénk ételeinket, s nem kellene megvárunk, míg a nap kiszárítja!

Goonur odanézett és a füstöt látva, így szólt:

– Valóban dicsőséges lesz a nap, amikor tüzet gerjeszthelünk. Hasítsd meg botodat, Bootoolga, a hasítékba légy fakérget és füvet, hogy egyetlen szikra is meggyújthassa.

Szavai bölcsességet hordoztak és így Bootoolga hallgatott rá. És lám, hosszas dörzsölés után a hasítékból kilobbant egy kis láng.¹³

Ahogy Goonur megjósolta, a szikra lángra lobbantotta a füvet, a fakéreg parázslott-füstölgött, így tehát Bootoolga, a daru és Goonur, a kengurupatkány felfedezte a tűzgerjesztés művészetét.

Azt mondták:

– Ezt titokban tartjuk valamennyi törzs előtt. A binga-wingul cserjésbe megyünk; ott rakunk majd tüzet, hogy halat süthessünk. Ott titokban rakhatunk tüzet és készíthetjük el ételünket. Tűzbotjainkat elrejtjük a binga-wingul bokor nyitott szájú bogyóiba: egy tűzbotot azonban elrejtünk tarisznyánkban és állandóan magunkkal hordozzuk.

S ezzel Bootoolga és Goonur megsütötte az első halat, ami útjukba került, s jóízűen meg is ették. Amikor visszatértek a táborba, a halból is vittek magukkal. A fekete emberek, észrevették, hogy egészen más ez, mint a napon szárított eledel, így hát megkérdezték:

– Mit csináltatok ezzel a hallal?

– Napra tettük szárítani – válaszollak.

– Nem igaz – mondták a többiek.

De Bootoolga és Goonur váltig azon élősködött, hogy a nap szárította ki a halat.

Teltek-múltak a napok, és a halászat végén ezek kelten csak eltűntek s mikor visszatértek, egészen más volt az ételük, mint a többieké.

Végtére, mivel semmiféle magyarázatot nem kaptak tőlük, a törzs elhalározta, hogy meglesi őket. Balooralt, az éjjeli baglyot és Ooyát, a papagájt bízták meg, hogy kövesse őket, amikor eltűnnek: figyeljék meg, hová mennek és lessék ki, mit csinálnak.

Igy is történt: a következő halászat után, amikor Bootoolga és Goonur kivette a maga részét a zsákmányból és elindult a cserjésbe, Bootoolga és Goonur a nyomukba szegődött.

Látták őket eltűnni a túlevelű binga-wingul bozót mögött, ott aztán szem elől veszítették őket. A bozót szélén találtak egy magas fát, arra felmásztak, s innen aztán mindent láttak, amire csak kíváncsiak voltak. Megfigyelték, amint Bootoolga és Goonur ledobják a zsákmányt, kinyitják a kumbit, a kengurubőr-tarisznyát, kivesznek belőle egy botot, erre ráfújnak és leteszik egy halom levél és vessző közé. Látták azt is, hogy a halomból hirtelen láng csap fel, amit Bootoolga és Goonur nagyobb gallyaikkal tovább szít. Mikor elhalt a láng, fogták a halat és belerakták a rőzsetűz hamujába.

Visszasielett Balooral és Ooya a törzs táborhelyére, vitték-vitték fölfedezésük hírét.

Mini a megbolygatott méhkas, úgy zsongtak a fekete emberek és sok tervei kovácsoljak, hogyan vegyék birtokukba a kumbit, és benne a tűzbotot, ha Bootoolga és Goonur ismét visszatér a laborba.

Végtére azt határozták, hogy rendeznek egy nagy korroborit,¹⁴ de olyan világraszólót, amilyel a törzs fiataljai talán még sohasem láttak.

Meg kell lepni Bootoolgát és Goonurt, javasolták a törzs vénei, hogy közben ne ügyelhessenek a becses kumbira. Amint a korrobori elvonja figyelmüket, valaki elcseni majd a kumbit, kilopja belőle a tűzbotot és tüzet gyújt mindenki számára. Csaknem valamennyien kóstolták már a sült halat, amit a tűzgerjesztők hoztak a táborba és mivel nagyon ízlett nekik, hát igencsak vásott rá a foguk. Biagát, a sólymot megbízták, begy tettesse magát betegnek, kösse be a fejét és feküdjön le Bootoolga és Goonur közelébe, mikor ezek leülnek a

korroborit nézni. Ha mellettük fekszik, figyelje őket, és mikor nevetnek, és másra nem gondolnak, mint az előttük lejátszódó látványosságra, csenje el a kumbit.

Hát ezt jól eltervezték; most aztán mindenki felkészült a nagy korroborira. Valamennyi szomszédos törzsnek megüzenték, hogy szívesen látják őket, különösen a brolgákat hívták, mert ezek híresek voltak csodálatos táncukról – ez biztosan leköti majd a tűzgerjeszlők figyelmét.

Minden törzs elfogadta a meghívást; neki is készülődtek alaposan. A korroborin minden törzs túl akart tenni a többin, egyik ragyogóbbra festette bőrét, mint a másik.

Mindegyik törzs nagy tetszést is aratott, amint egymás után megérkeztek: a fiatalok még soha nem láttak ennyi színt és ennyi mintát.

Beela, a fekete kakadu-törzs, ragyogó uarancsvörös pöttyöket viselt fekete bőrén. A pelikánok, mint ennek ellentéte, szinte talpig fehérbe öltöztek, csak itt-ott villant elő egy-egy fekete folt, ahol a festék lekopott. A fekete búvármadarak fekete bőrükben jöttek, de ez úgy ki volt suvickolva, hogy fénylett, akár a selyem. Ezután érkeztek meg a milliák, a kengurupatkány család szépei: az ő hazájuk a morillákon terül el. Ezeket követte a bukkandik, vagyis vadmacskák törzse, tompa színűre festve, de sokféle mintában. A mai-rák, a dinnyék, nagy sebtében érkeztek a nagy korroborira. Lassú léptekkel követték őket a brolgák, méltóságteljesen magasra tartották vörösre festett fejüket, ami éles ellentéte volt testük szürke színének, a szürkét ugyanis egymagában nem tartották elég rikítónak ilyen vidám alkalomra.

El se lehet sorolni, hányféle törzs volt ott; megjelentek a rózsaszínre és szürkére festett galabok; a zöld és karmazsinvörös billaik, vagyis a papagájok valósággal tündököltek, testüket fűzöldre, oldalukat karmazsinvörösre festették, azóta nevezik őket karmazsinvörös szárnyúnak. Még a ragyogó színű kis gidgerigav madarak is eljöttek.

Mikor Bootoolga, a daru, és Goonur, a kengurupatkány megérkezett, már hatalmas tömeget találtak ott. Bootoolga figyelmeztette Goonurt, vigyázniuk kell: csak nézők lesznek, és nem vesznek részt a korroboriban, mert a kumbit kell őrizniük. Goonur

megfogadta a tanácsot és leült Bootoolga mellé, a kumbi a karján lógott. Bootoolga még egyszer figyelmeztette őt, legyen óvatos és ne feledje, hogy a kumbi nála van. De ahogyan folyt a korrobori, Goonur annyira elbáméskodott, hogy a kumbi lecsúszott a karjáról. Szerencsére Bootoolga meglátta, visszatette és óvatosságra intette őt, így aztán Biaga, a sólyom, hiába nyúlt utána, pedig állandóan figyelt és mivel nagybetegnek vélték, nemigen törődtek vele.

Biaga visszahuppant, nyögött egyet, minden mozdulatra, de szemét le nem vette Goonurról. Fáradozását hamarosan siker koronázta. Most kerüli sor a brolgák táncára, minden szem – a leskelődőét kivéve – rájuk szegeződött, amint lassan beléptek a körbe. Először előre léplek, meghajoltak és visszaléptek. Ezt megismételték kétszer-háromszor, mozgásuk mind gyorsabb és gyorsabb lett, hajlongásuk pörgésbe csapott, hosszú nyakukat kinyújtották és olyan bohókásan lejtették a tánc figuráit, méltóságukat mókával vegyítve, hogy a nézők rázkódtak a nevetéstől; bár a brolgák még a mulatságos lépéseknél is megtartották komoly arckifejezésüket és ez csak fokozta előadásuk hatását.

Most érkezett el Biaga ideje. A pillanat hevében Goonur elfeledkezett a kumbiról, de még Bootoolga is. Ők is részt vettek a tömeg tetszésnyilvánításában, Goonur valósággal vonaglott a nevetéstől. Eközben a kumbi lecsúszott a karjáról. Fölpattant erre mögötte a „beteg” Biaga, kőballájával föl vágta, kirántotta belőle a tűzbotot, fölgújtott egy halom fűvet – már jó előre odakészítette – s azok ketten csak most kaptak észbe.

Mikor rájöttek, hogy a becses kumbi nincs sehol, Bootoolga és Goonur fölugrottak.

Bootoolga rohant Biaga után, de bizony annak már jókora előnye volt és futott, akár a nyúl, így hamarosan maga mögött hagyta üldözőjét. Még mindig szorongatta a botot, és futtában lángra lobbantotta a fűvet.

Bootoolga sejtette, hogy nem éri be Biagát és mivel már lángolt körös-körül a bozót, föl adta az üldözést, hiszen úgyis hiába őriznék titkukat, mert most már az összegyűlt törzsek közös tulajdona lett.

A TÁNCOLÓ MADÁR

Brolga Num-ba-di nagyon szeretett vadászaira járni leányával, az ifjú Brolgával. Törzse gyakran mondogatta is, hogy bolond dolog ezt lenni, mert egyszer majd a wurra-wilberook elrabolják őket.

Az öreg Brolga Num-ba-diért ugyan nem aggódtak a daenok, hanem a fiatal Brolgára büszke volt az egész tábor. Ő volt a legvidámabb lány és a legjobb táncos az egész, törzsben. Amikor a férfiak táncoltak, a legtöbb asszony megelégedett a bumerángok¹⁵ csattingatásával, a föltekert opossum bőrök döngetésével és a korrobori-dalok éneklésével, édes-lágy hangtól egészen a sikítésig: nem így Brolga. Bizony ő is táncolt, de nem úgy, ahogyan a löbbjek, hanem új, maga készítette táncokat. Mert minden dalt, amit hallott, el is táncolt azon nyomban. Nevetett a szeme, mikor néha úgy pörgött, mint a boolee, a forgószél. Majd hirtelen lassú, méllóságleljós lépésre váltott. Aztán a változatosság kedvéért ismét pörgés következett, mintha csakugyan forgószél kapta volna el.

Táncának híre ment hetedhét országra, és törzse igen-igen büszke volt rá, így nem csoda, ha vigyáztak is Brolgára, akár a szemük fényére, s rettegtük attól, hogy a wurra-wilberook elrabolják.

A wurra-wilberook kannibálok voltak, s ketten egyedül egy távoli cserjésben tanyáztak.

De bizony nem használt a szép szó: Brolga Num-ba-di csak eljárt vadászni lánya kísérelőben.

Egyszer elmentek két-három napra táborozni. Az első éjjel nem esett bántódásuk, de másnapra virradóra a wurra-wilberook meglepték és foglyul ejtették őket. Brolga Num-ba-dit alaposan fejbekólintották. Elesett és holtnak tette magát, nehogy tovább üssék és megöljék. A wurra-wilberook felemelték, hogy elvigyék táborukba. A fiatal Brolgát nem bántották: meg akarták tartani, hogy táncoljon nekik. Meg is mondták ezt neki, és a kezébe nyomtak egy kőkést, hogy hozza magával, s rászóltak: ne féljen semmitől és kövesse őket

Brolga követte is a kannibálokat, de mikor azok nem néztek oda, eldobta a kést.

Elérkeztek a táborba és a wurra-wilberook kérték a kést. Fel akarták szabadalni Brolga Num-ba-dit, mielőtt megfőznék. Brolga azt mondta, hogy letette a kőkést az út mentén, ahol megpihentek, aztán otffelejtette.

Azt mondták a kannibálok:

– Majd mi visszamegyünk érte, te csak maradj itt.

El is indultak. Mikor már jó messzire mentek, azt kérdi az anya:

– Látni még őket?

– Látni bizony. Várj még egy kicsit.

Brolga szemével követte őket, míg egészen messzire nem értek, majd szólt anyjának, és az rögtön fel is ugrott. Akkor aztán anya és lánya, amilyen gyorsan csak tudtak, visszatértek törzsükhöz és elmondták, mi történt.

Megtértek a wurra-wilberook a táborba és rettenetes haragra gerjedtek, mikor látták, hogy nemcsak a lány ment el, hanem az anyja is, akit pedig halottnak hittek, lía nem szerzik vissza áldozataikat – kiknek nyoma azt mutatta, hogy Brolga Num-ba-di még futni is tudott a lánya mellett – nem lesz sem lakoma, sem tánc az éjjel.

– Brolga Num-ba-di csak holtnak tette magát – mondták – hogy becsapjon bennünket. Ha sietünk, még elérjük őket, mielőtt a törzsükhöz érnének. De még ha odaértek is, elragadjuk őket.

De a daenok már talpig fegyverben várták őket. Meglátták azt a wurra-wilberook, sarkon fordultak és eszük nélkül menekültek, a daenok meg gyorsan a nyomukba szegődtek. Hanem utolérni csak nem sikerült őket és nem mertek nagyon messzire elmenni, nehogy csapdába essenek. Visszatértek hát a daenok a táborba. Nagyon haragudtak, hogy el akarták ragadni drága Brolgájukat, tanácsot tartottak hát és elhatározták, hogy elpusztítják a wurra-wilberookat.

A két legbölcsebb wirinun azt tanácsolta, küldjék a Mullee-Mulleeket, az álomszellemeket az ellenség után forgószél képében, hogy fogják el őket.

Igy is tettek, örvénylő zúgással indult útjára a forgószél, benne meg a Mullee-Mulleek. Gyorsan száguldottak a wurra-wilberook nyomában, hamarosan el ebük is kerültek és visszakergették őket a tábor felé, ahonnan elmenekültek.

– Visszamegyünk a táborba a forgószél elől – mondta az egyik wurra-wilberoo a másinak. – Elraboljuk a lányt meg az anyját, elröpülünk velük más irányba. A forgószél nyomunkat veszti majd a táborban és helyettünk másokat ragad el. Senki nem állhatja utunkat. Miénk lesz az ifjú Brolga, nekünk fog táncolni, és az anyja vacsoránk lesz ma este.

Űzte-hajtotta a kannibálokat a forgószél, sebesebben, egyre sebesebben, ott volt már egészen a nyomukban.

A daenok annyira megdöbbenlek, mikor látták, hogy a forgószél egyenesen feljük hajtja a wurra-wilberookat: ámulatukban fel sem fegyverkeztek. A wurra-wilberook egyenesen közibük rontottak; az egyik elragadta Brolga Num-ba-dit, a másik a fiatal Brolgát, s mielőtt a megdöbbent daenok felfogták volna, hogy a wurra-wilberook közöttük vannak, azok már tova is száguldottak a síkságon.

– Fegyvert, fegyvert hozzatok! – kiáltottak a daenokra a forgószélből a Mullee-Mulleek, s átörvénylettek a tábor felett, az ellenség nyomában.

Elöl menekült az egyik wurra-wilberoo; ő hurcolta a fiatal Brolgát. A másik úgy látta, hogy terhével uloléri a forgószél, ledobta hát Brolga Num-ba-dit és nekiiramodott. Éppen két hatalmas belah-fához értek.

Sejtették már, hogy szellem lakik a szélben, s érezték is nyomban, hogy emelkednek-emelkednek a levegőbe. Megkapaszkodtak a fákban a wurra-wilberook, s az, amelyik a lányt elrabolta, egyik kezében Brolgát tartotta, a másikkal a belah-fa ágait ragadta meg.

– Ereszd el azt a lányt! Magadat mentsd! – ordított rá a másik.

– Sohasem lesz az övém – felelt ez vadul. – Ha én elvesztem is, de ők sem kapják meg soha!

Üvöltött körülöttük a forgószél, vad dühében mindent kitépett, a belah-fák recsegték-ropogtak ölelésében. A wurra-wilberoo varázsszavakat mormolt és elengedte Brolgát. Amint az kicsúszott öleléséből, a daenok, akiit a forgószél nyomában voltak, örömrivalgásban törtek ki. Lándzsáikat dobásra készen tartották, de nem hajították még el, mert féltették Brolga épségét.

De a bosszú reménye rövid életű volt. A fákat, amelyekbe a wurra-wilberook kapaszkodtak, a forgószél körülölelte és kitépte,

mielőtt a két férfi elengedhette volna. A wurra-wilberook görcsösen kapaszkodtak s a forgószél mind feljebb és feljebb emelte a fákat, míg felértek az égbe, és ott elültették azokat nem messze a tejúttól.

(S bizony, mind mostanáig ott van a két fa, két sötét pont, és wurra-wilberoonak nevezik őket, mert a két kannibál azóta is ott lakik és retteg tőlük mindenki, aki a Warramboolon, a tejúton végigmegy. Sok öreg daen táborozik arrafelé, kukacokat főznek, az az eledelük, és tábortűzük füstje jelzi a Warrambool pályáját De a tábortűzet senki sem érheti el, csak akkor, amikor a wurra-wilberook nincsenek ott. Néha lemennek a földre és boolee képében üldözik régi ellenségeikéi, a daenokat)

A daenok látták, hogy ellenségeik eltűntek: elindultak hát Brolgáért; anyja már velük volt

De hová tűnt az ifjú Brolga? Nem látták, hogy elmozdult volna, és mégsem volt sehol.

Körülnéztek a síkságon. Nem láttak mást, csak egy nagy madarat. Visszamentek oda, ahonnan a fákat kitepte a forgószél. Lábnyomokat kerestek a földön, de nem találták a Brolgáét, csak annak a daruforma nagy madárnak a nyomát, A wurra-wilberoo bizonyára megint elragadta őt és mégis elvitte magával – mondogatták a fekete emberek.

A Mullee-Mulleek felvidék az, égbe a belah-fákat s rajtuk a wurra-wilberookat, aztán fergetegesén visszatértek a földre. Megkérdezték tőlük a wirinunok, nem hagyták-e Brolgát is az égben.

Nem, mondták, Brolga nem ment fel az égbe. Hiszen láthatták a daenok, hogy a wurra-wilberoo elengedte a lányt.

Hát akkor hova lett?

Ezt aztán senki sem tudta megmondani, és senki sem gondolt arra, hogy megkérdezze a nagy madarat a síkságon.

Mindenki halottként gyászolta Brolgát. Azt mondták, szelleme kísérti majd a tábort, mert testét nem találták meg s nem temették el, bár bizonyosra vették, hogy meghalt: hiszen másként visszatért volna hozzájuk.

S a tábor átvonult a síkság túlsó végére.

Telt-múlt az idő, s íme: madarak jelentek meg a vidéken, hasonlatosak ahhoz, amelyet Brolga eltűnése idején láttak a síkságon; ott csipegettek a tábor közelében, és evés után egy

korroborit kezdtek, furcsa korroborit: egyik madár nagyobb volt a többinél, az vezette. Egy madár sem lejt oly emberi táncot, mint ezeknek a furcsa teremtményeknek a korroborija volt. Soha nem láttak a daenok ehhez hasonlót, talán csak elinni Brolgájuk táncát.

A vezető egy tisztásra vitte a csoportot. Nyakukat kinyújtották, meghajoltak, pörögtek, méltóságteljes léptekkel helyet cseréltek; aztán kitárták szárnyukat, úgy forogtak, akárcsak régen Brolga, amikor karjait szétvetve pörögni-forogni kezdett. Észrevették a daenok a hasonlóságot és felkiáltottak:

– Brolga! Brolga!

S a madár, mintha megértette volna, odanézett, aztán még tüzeesebb, még nehezebb táncba vitte csoportját.

Múlt az idő, s a madarak vezetőjét nem látták többé, de csoportja olyan jól megtanulta a korroborit, hogy ugyanazokat a furcsa táncokat ismételték, mint az ő idejében.

Meghaltak már az agg daenok, akik emlékeztek Brolgára, a táncoló lányra, de a táncoló madarak mindmáig Brolga nevét viselik.

Meghalt Brolga Num-ba-di is, és az égbe került, hogy ott élhessen mindörökre leányával, Brolgával.

Brolga Num-ba-di ott tudta meg, hogy a wurra-wilberoo varázslattal táncoló madárrá varázsolta lányát, és az madár képében élte le hátralevő idejét a földön.

És mind azóta, ha a daenok meglátják, hogy boolee rohan táboruk felé, az asszonyok felkiáltanak: – Wurra-wilberoo! – és gyermekeik fejét a takaró alá rejtik; a férfiak pedig fegyvert ragadnak, és az örökkön-félt és örökkön-gyűlölt ellenségre hajítják, aki foglyul ejtette Brolgát.

MULLIAN-GA, A HAJNALI CSILLAG

Mullian, a sas, kunyhót épített a magas yaraän, vagyis a fehér eukaliptuszfa tetején. Ott élt törzsétől messze Moodaival, opossum-feleségével, és Moodaival, opossum-anyósával. Velük élt Butterga is, a Buggoo, azaz a repülő-mókus törzs leánya. Butterga barátnője volt Moodainak, Mullian feleségének, és távoli leszármazottja a Moodai törzsnek.

Mullian, a sas, emberevő volt. Ezért nem lakott együtt a többi fekete emberrel. Hogy kannibál vágyait kielégítse, nagy lándzsával járt portyázni – vagy négyakkora volt ez, mint a rendes lándzsa. Ha talált egy fekete embert, aki egyedül vadászott, megölte és felvitte kunyhójába, a fa tetejére. Ott aztán Moodai és Butterga megfőzték, és négyesben megették: mert az asszonyok, akárcsak Mullian, emberevők voltak.

Így tartott ez jó sokáig. Végezetre Mullian már annyi embert elpusztított, hogy a barátai elhatározták: kiderítik, mi történt velük, és rá is bukkantak a legutoljára eltűnt ember nyomára.

Kövétték a nyomát, egészen odáig, ahol megölték. Ráleltek gyilkosának nyomára és azt követve, elértek egészen a yaraänfáig, ahová Mullian a házát építette. Föl is akartak mászni a fára, de az magas volt és sima, így aztán sok hiábavaló kísérlet után föladták a reményt. Ahogy ott keseregtek kudarcukon, eszükbe jutott Bibbi, a híres famászó harkály. Segítségül is hívtak két fiatal Bibbit. Az egyik eljött és magával hozta barátját, Murra-wundát, a kúszó patkányok törzséből.

Alig hallották meg, mit kívánnak tőlük a feketék, már a fához is siettek ezek a híres famászók, és kúszni kezdtek felfelé a yaraänön. Estig még csak a fa derekáig értek, itt letelepedtek az egyik ágra. Reggel megvárták, míg Mullian elmegy, akkor aztán, másztak tovább.

Végre elérkeztek Mullian kunyhójához és egy alkalmas pillanatban be is surrantak.

Mikor már benn voltak, a kunyhó egyik sarkában sietve elrejtettek egy parázsló ágot, és nagyon vigyáztak, nehogy az asszonyok

megneszeljék, hogy ott vannak. Akkor aztán szép csöndesen megint lemásztak; hírük-poruk se maradt.

Napközben az asszonyok egyszer-egyszer pattogást hallottak, mintha égne valami. Körülnéztek, nem láttak semmit, de mivel az ő tűzük is égett, nem törődtek vele; gondolták, néhány fűszál esett a tűzre, az pattog.

Bibbi és Murra-wunda, miután a zsarátnokot elrejtették és leértek a földre, elmondták a fekete embereknek, mit végeztek odafenn. Azok meghallgatták tervüket, hogyan akarják Mulliant kiperzselni, de féltek, hogy az égő fa eldől, hát egy kissé távolabb húzódtak, onnan már biztonságban figyelhették az eseményeket. S nagy volt az örömük, ha csak rágondoltak is, hogy túljártak ellenségük eszén.

Bibbi és Murra-wunda pedig boldog volt, mert mind a fekete emberek dicsérték ügyességüket és okosságukat.

Délidő után hazajött Mullian. Mikor a kunyhó elé ért, felakasztotta hatalmas lándzsáját. Aztán bement és leheveredett, mert nagy volt az ő fáradtsága és kicsiny a nyeresége.

Nemsokára hallja, hogy a nagy lándzsa leesik. Felugrott és visszatette a helyére. Alighogy visszafeküdt, hallja csak újra, hogy leesik. Felkelt hát és még egyszer visszarakta a helyére. Ahogy visszament fekhelyére, láng csapolt fel a kunyhó túlsó sarkában.

Rákiáltott a három asszonyra, akik éppen főztek, azok is odarohantak tüzet oltani.

De tehettek, amit csak akartak: a tűz csak jobban elharapózott. Mulliannak leégett a fél karja, a két Moodainak megégett a lába, Butterga is csúnyán megpörkölődött.

Már látták: hiába viaskodnak a lángokkal; sorsára hagyták hát a kunyhót és csak a menekülésre gondoltak. Az ám: de már késő volt. Ahogy ki akartak menni, rájuk szakadt a kunyhó teteje. Mire a tűz elhamvadt, a yaraänfa lakóiból már csak üszkös csontok maradtak.

És a fekete emberek is csak ennyit találtak ellenségeikből; de a legenda szerint Mullian, a sas, az égben él, mint Mullian-ga, a hajnali csillag, oldalán egy kis csillag, ez a fél karja, másik oldalán egy nagyobb csillag, ez meg felesége, Moodai, az opossum.

MAYA-MAYI, A HÉT NŐVÉR

Wurrunna fáradtan és éltesen tért meg a táborba egy egész napos vadászatról. Idős anyjától hamuban sült fűmag-pogácsát, durrit kért, de az azt mondta, hogy már mind elfogyott.

Kérte ekkor Wurrunna a többi feketét: adnának neki doonbur magot, hogy durrit készíthessen – de nem kapott senkitől.

Haragra lobbant Wurrunna és így szólt:

– Messzi földre megyek, idegenek közé; saját népem éheztet engem. – És harag lángolt szívében, mikor útnak indult.

Felszedte fegyvereit és elindult új országot, új népet keresni.

Mikor már jó ideje ment-mendegélt, a távolban megpillantott egy öreg embert, aki mézet szedett ki egy fa odvából. Az öreg ember arcát Wurrunna felé fordította és figyelte jöttét. Csak mikor közelebb ért Wurrunna, akkor látta, hogy az öregnek nincsen szeme, bár az már figyelte, mielőtt lépteit meghallhatta volna.

Félelmetes látvány volt ez a szem nélküli idegen, aki mégis feléje fordult, mintha egész idő alatt látta volna őt. Elhatározta hát, hogy nem mutatja félelmét és egyenesen feléje tart. Így is tett.

Mikor odaért, az idegen elmondta, hogy Mooroonu-mil-dának hívják; törzsét azért nevezik így, mert nincs szemük és az orrukon keresztül látnak.

Wurrunna ezt nagyon különösnek találta és még mindig félt, pedig a Mooroonu-mil-da vendégszeretőnek és barátságosnak látszott. Még egy mézzel telt fakéreg kászut is adott Wurrunnának, mert látta, hogy éhes. Megmutatta, hol táborozik és megengedte, hogy Wurrunna oda menjen és nála maradjon.

Wurrunna elfogadta a mézet és elindult, mintha a tábor irányába tartana, de ahogy látókörön kívül ért, azt gondolta, jobb lesz más irányba fordulni.

Ment-mendegélt, míg elérkezett egy lagunához, s elhatározta, hogy itt letáborozik. Jót ivott a vízből és lefeküdt aludni. Reggel felébred, nézné a lagunát: de nem lát mást, csak egy nagy síkságot. Azt gondolta, álmodik: megdörzsölte hát a szemét és még egyszer odanézett.

– Különös ország ez – szólt Wurrunna. – Először találkozom egy emberrel, akinek nincs szeme, mégis lát. Az éjjel láttam egy nagy lagunát tele vízzel: felébredek reggel és sehol sem látom. Pedig láttam a vizet, ittam is belőle; és most még sincs sehol.

Gondolkodott váltig, hova tűnhetett a víz, de íme: egyszerre csak vihar kerekedett – erre aztán sietősen bebújt a bokrok sűrűjébe. Ahogy beljebb hatolt a bozótban, látta, hogy egy halom lehántott fakéreg bever a földön.

– No, most már nincsen semmi hiba – szólt Wurrunna. – Szerzek néhány oszlopot és ebből a fakércgből dardurt építek magamnak, ott megbújhatok a vihar elől.

Gyorsan kivágta a szükséges gerendákat és felállította a tartó oszlopoknl. Aztán elment hogy felszedje a fa kérget. Hát amint felemeli, valami olyan furcsa dolgot lát, amelyet még életében se látott.

Rákiáltott ez a furcsa dolog:

– Én Bulga-nunnoo vagyok – és olyan félelmetes volt a hangja, hogy Wurrunna elejtette a fakérget, felkapta fegyvereit és úgy elfutott, hogy még a viharról is elfeledkezett. Az volt csak a kívánsága, hogy mennél messzebb kerüljön a kéreghátú Bulga-nunnootól.

Futott-futott, míg egy nagy folyóhoz nem ért, amely három oldalról elzárta előtte az utat. A folyó túlságosan széles volt ahhoz, hogy átkeljen rajta, vissza kellett hát fordulnia, de nem követte saját nyomát, hanem más irányba indult. Alighogy visszafordult, meglátott egy falka emut, akik inni jöttek a folyóhoz. A falka egyik része tollas volt, a többiek is emuformájúak voltak, de csupaszok.

Wurrunna elhatározta: ledöfi az egyiket, hogy legyen ennivalója. Fölmászott egy fára, hogy azok észre ne vegyék; dárdáját készen tartotta; egy csupasz emut akart megölni. Ahogy elmentek alatta, kiszemelt egyet magának, rádobta dárdáját és megölte. Lemászott a fáról és elindult a zsákmányért.

Amint a megölt emu felé futott, egyszer csak észrevette, hogy nem is emuk a csupaszok, hanem fekete emberek, egy idegen törzsből. A többiek körülállták megölt barátjukat s vad taglejtéssel mutogatták, hogyan akarják megbosszulni halálát. Wurrunna látta, hogy mit sem érne, ha meg akarná magyarázni, hogy a fekete

embert emuval tévesztette össze: egyetlen reménye maradt, a menekülés.

Ismét futásra került hát a dolog. Körülnézni sem mert, félve, hogy az ellenség a nyomában van. Futott-futott, míg végre egy táborhoz ért, s már benn is járt, mire észrevette, mert csak a mögötte levő veszélyre gondolt, és nem nézte: mi van előtte.

Szerencséjére senkitől sem kellett tartania a táborban, ahová ily hirtelen betoppant, mert nem volt ott más, csak hét fiatal leány. Nem voltak ők félelmetesek: valójában jobban megijedtek, mint Wurrunna. Egészen barátságosak lettek hozzá, mikor megtudták, hogy egyedül van és éhes. Adtak neki enni és megengedték, hogy az éjszakát ott töltsse.

Wurrunna megkérdezte, hogy hívják őket és hol vannak a törzs többi tagjai. Azt felelték, hogy Maya-mayi a nevük, és törzsük egy távoli országban tanyázik. Ők csak elindultak világot látni: itt maradnak egy ideig, aztán visszatérnek oda, ahonnan jöttek.

Másnap Wurrunna útra kelt, s úgy indult el a táborból, mintha örökre elhagyná. De valójában az volt a terve, hogy elbújik és megfigyeli, mit csinál a hét nővér; és ha úgy esik, elrabolja az egyiket feleségnek¹⁶ – mert bizony már nagyon unta egyedül a vándorlást.

Megleste, amint a hét nővér ásóbottal¹⁷ a kezében elhagyta a tábor. Nagy távolságról követte őket, vigyázva, nehogy észrevegyék. Láta azt is, hogy megállanak a repülő-hangyabolynál, ásóbotjukkal körülássák, aztán eldobálják a botokat és nagy lakmározásba kezdenek, mert kedvenc csemegéjük a hangya.

Míg a nővérek lakmároztak, Wurrunna az ásóbotjaikhoz lopakodott és kettőt ellopott közülük, aztán visszaosont rejtekhelyére.

A Maya-mayik ahogy jóllaktak, felszedték ásóbotjukat és mentek volna vissza a táborba: de csak öt botot találtak. Öt nővér el is indult, a másik kettő meg ottmaradt és kereste a botját; gondolták, majd csak megtalálják, aztán a nővéreik után mennek.

A két lány mindent felforgatott a hangyaboly körül, de a botokat bizony nem találták. Mikor éppen hátat fordítottak Wurrunnának, ez kilopakodott rejtekéből és a két botot nem messze maga előtt leszúrta a földbe, aztán visszabújt.

Ahogy visszafordultak a lányok, látják ám a botokat. Örömkialtást hallatva odasiettek, megragadták, hogy kihúzzák a földből, de a két bot alaposan be volt szúrva. Ahogy erőlködtek, rejtekéből előugrott Wurrunna.

Megragadta mindkét lány derekát és szorosan magához szorította őket.

Azok rúgkapáltak, sikoltoztak, de hiába. Kiáltásaikat senki sem hallotta meg és minél jobban rugdalóztak, csak annál erősebben fogta őket Wurrunna. Végül belátták: a sikítozás-rugdalódzás mit sem ér, és elhallgattak. Ekkor aztán Wurrunna mondta nekik, hogy ne féljenek: nem bántja őket. Elmondta, mennyire egyedül van, és hogy szüksége van két feleségre. Nyugodtan menjenek vele és nem lesz bántódásuk. De engedelmeseknek kell lenniük. Ha nem maradnak csendben, egykettőre lecsendesíti őket a buzogányával. De ha szó nélkül vele mennek, jó lesz hozzájuk.

Látták a lányok, hogy hiábavaló az ellenállás – mit tehettek mást, beleegyeztek. Elmondták Wurrunnának, hogy törzsük egy szép napon majd eljön és visszalopja őket. Ezért aztán Wurrunna egyre messzebb és messzebb menekült velük, remélve, hogy elkerüli üldözőit.

Teltek-múltak a hetek, és már úgy látszott, hogy a két Maya-mayi nővér belenyugodott sorsába, de azért, ha magukra maradtak, sokat beszéltek nővéreikről és találgatták, ugyan mit is csinálhattak, amikor észrevették az ő eltűnésüket. Vajon keresték-e őket, segítségért siettek-e a törzshöz? Azt sohasem tételezték fel, hogy idővel elfelejtik és örökre Wurrunnánál hagyják őket.

Egyik nap, mikor táboroztak, így szólt Wurrunna:

– Nem akar ez a tűz sehogyan sem égni. Menjetek, hozzatok tűzrevalót arról a két fenyőfáról.

– Nem lehet – felelték a lányok – Mi nem nyúlhatunk fenyőfakéreghez. Ha megtennénk, nem látnál bennünket soha többé.

– Eredjetek! Parancsolom, hogy vágjátok le a fenyőkérget. Szükségem van rá. Nem látjátok, hogy alig pislákol a tűz?

– Wurrunna! Ha elmegyünk, sohasem térünk vissza. Nem látsz minket többé ezen a földön. Így igaz.

– Eredjete, asszonyok, elég a beszédből! Láttátok már, hogy valaki beszéddel tüzet rakott volna? Hát akkor minek beszéltek? Tegyetek, ahogy parancsolom! Elég volt a locsogásból: ha elszöktök, úgylis elfoglak és eldöngetlek benneteket. Eredjete – elég legyen a szóból!

Elindultak hát a Maya-mayik, magukkal vitték a kőbaltát, amivel lehánthatják a fakérget. Odamentek egy-egy fához és a baltájukat jó erősen belevágták a fenyőbe. Alighogy így tettek, már érezték is, hogy a fák felemelkednek a földről és magukkal viszik őket is.

Egyre magasabbra és magasabbra emelkedtek a fák és rajtuk a két nővér.

Wurrunna az első baltacsapás után nem hallott más hangot: elindult megnézni, mit csinál a két nővér.

Ahogy közelebb ért, hát látja, hogy a fák a szeme előtt nőnek egyre magasabbra és magasabbra, az ágakba kapaszkodva pedig ott a két feleség.

Felkiáltott hozzájuk, hogy jöjjenek le, de azok nem is válaszoltak. Újból meg újból kiáltott, de azok egyre csak emelkedtek, minél magasabbra, és most sem válaszoltak.

A két fenyő egyenletesen emelkedett, míg végre csúcsuk elérte az eget.

Ahogy idáig értek, lenézett az égből az öt nővér és hívták az ágakba kapaszkodó testvéreiket, menjenek csak bátran oda hozzájuk.

Ahogy meghallották nővéreik hangját, elkezdtek gyorsan felfelé mászni. Amint a fenyő csúcsához értek, az öt nővér kezét nyújtotta és besegítették őket az égbe, hogy ott lakjanak velük örökre.

És mind a mai napig ott láthatod a nővéreket az égen.¹⁸

GHEEGER-GHEEGER, A HIDEG NYUGATI SZÉL

Durroon, az éjjeli gém egy patak partján lakott, amelyben egy hatalmas, odvas fatörzs is feküdt: ezt használta csapdának, akár halat fogott, akár embert. Mert Durroon bunna volt, vagyis kannibál. Az óriási, üreges fatörzs a víz alatt feküdt: Durroon a közepén vágott egy nyílást

Amikor egy daen jött a tanyájára, Durroon kérte, hogy menjen vele halászni; azt mondta, szüksége van egy segítőtársra, mert egyedül él, akár az emu. Szüksége van valakire, aki bebújik a fatörzs egyik végén és a halakat a másik végébe hajtja, ott aztán ő megfogja azokat

A daen ezt okos módnak tartja, beleegyezik és elmegy vele, Durroon pedig fogja lándzsáját, hogy felnyársalja a halakat, ha ezek a fatörzs végén kiúsznak – legalábbis ő így mondta. De valójában ahogy a társát beküldi a fatörzs túlsó felén, ő maga azon nyomban a középén levő nyíláshoz siet.

A mit sem sejtő daen űzi a halakat, és átcsúszik az üreges fatörzsön. Ahogy a nyílás alatt megjelenik, Durroon gyorsan beleszúrja lándzsáját és megöli. Durroon ezután kihúzza áldozatát, széldarabolja és megfőzi.

Sok ember tűnt már el ilyen módon, titokzatos körülmények között, míg végre egy okos varjú wirrinun elhatározta, fölfedi eltűnésük rejtélyét.

Wahn, a varjú elment Durroon tanyájára. Durroon megkérte, menjen vele halászni, de előbb megkínálta főtt csukával.

Wahn el is fogadta. Mikor aztán végeztek az evéssel, Durroon javasolta, hogy most már menjenek halászni. Wahn azonban azt mondta:

– Túlságosan sok halat ettem; nagyon zsíros volt. Jóllaktam, és most alszom rá egyet, mielőtt elindulok.

– Jól van, van elég időnk – szólta Durroon, aki biztosra vette, hogy emberi húst eszik vacsorára.

Wahn azért aludt el, hogy elküldhesse Mullée Mulleeját, vagyis álomszellemét,¹⁹ aki majd kifürkészi, miféle csapdát rejtett Durroon a patakba. A Mullee Mullee hamarosan rá is talált a fa törzs közepén levő nyílásra. Munkája végeztével visszatért Wahnhoz.

Wahn most már mindent tudott, felébredt hát és szólt, hogy készen van: el is indultak. Durroon megmutatta, hol kell bebújni a fatörzs üregébe a túlsó oldalon.

Wahn nagy wirinun volt, és Durroonnak nem volt hatalma felette, sérthetetlen volt, így hát bátran bebújt a fatörzsbe. Durroon várt, míg a nyílás alatt megjelenik..., és akkor lándzsája lecsapott...

– Wah! wah! wah! – jajdult fel Wahn, de azért tovább kúszott és az üreg végén lándzsástúl kibújt.

– Miért tetted ezt? – kérdezte, miközben a lándzsát kihúzta testéből.

– Nem akartalak én leszúrni – védekezett Durroon. – Azt gondoltam, valami nagy csuka úszik arra.

– Hát akkor gyerünk, megelégteltem a halászatot – mondta Wahn. – Még utóbb tévedni találnál.

Durroon vele tartott, és azt gondolta, Wahn valóban elhitte, hogy véletlen volt az egész. Hanem alighogy utolérte Wahnt, elérkezett az órája: testébe lándzsa fúródott és Durroon fel sem kelt többé, mert Wahn halálos döfést mért rá.

Történt akkor, hogy Gheeger Gheeger, a hideg nyugati szél olyan orkánt zúdított a földre, hogy tövestől szakadtak ki a fák és romba dőltek a varjak kunyhói.

– Itt az alkalom – gondolta Wahn – most megfogom Gheeger Gheegert és bezárom az óriás fatörzsbe, csak előbb kiszárítom.

Neki is fogott a munkának, és így esett, hogy egy szép napon, mikor már fáradt volt Gheeger Gheeger, mert sok-sok mérföldön cibálta végig a kidöntött fákat és hideg légrohamokkal csépelte a törzseket, Wahn utána lopakodott és beterelte az üreges fatörzsbe, amelynek aztán két végét és középső nyílását betömte. Gheeger Gheeger süvített és üvöltött – mindhiába.

– Hiszen te csak a romboláshoz értesz, maradj inkább ott, ahol vagy – szólt Wahn.

Gheeger Gheeger megígérte, hogy megszelidül, ha Wahn néha-néha kiengedi. Wahn sokáig nem bízott benne és szigorúan őrizte,

de egy idő múlva alkalmanként kiengedte, mivel Gheeger Gheeger megfogadta, hogy nem fúj többé oly viharosan.

Néha megszegi szavát és mindent elsöpörve viharzik, mint egykor régen, de Wahn ilyenkor elfogja és visszadugja fatörzs-börtönébe.

Ma már likacsos a fa törzse és a Gheeger Gheeger lehelete kifér rajta, így ha Wahn nem talál új börtönt számára, egyik nap kapja majd magát, kiszáguld és olyan vihart támaszt, amilyen még sohasem volt a nyugati síkságon. Gheeger Gheeger leheletével majd összetör mindent, ami az útját állja, mikor kedveséhez, Yarragához, a tavaszi szélhez siet találkára. Yarraga Kumbooran, azaz kelet felől fúj, de valamikor régen Dinjerra, vagyis nyugat felől érkezett és Gheeger Gheeger fagyos leheletét balzsamos melegével enyhítette.

Évente kétszer az összes szelek találkozóra gyűlnek, s nagy korroborit és vad tivornyát csapnak. Északról jön a perzselő leheletű Dooran Dooran,²⁰ hogy kedvesével, Gurburrával találkozzék, aki Bulli-medi-mundi, vagyis délkelet felől érkezik, és Dooran Dooran forróságát hűvös szellőivel enyhíti, míg annak égető lehelete már nem perzseli fel az útjába kerülő tájat. Nuru-nuru-bin jön aztán Nuru-buan, azaz dél felől, és Munde-wuddával, az északnyugati széllel találkozik.

A nagy koorobori után a szelek elbúcsúznak, ki-ki visszatér a maga birodalmába, és igencsak reménykednek, hogy pár hónap múlva újabb korroborit rendezhetnek.

Ezért olyan nyugtalan Gheeger Gheeger az üreges fatörzsben, ezért jajgat és sír, mert hasztalan próbál kitörni börtönéből, kirohanni, hogy jeges leheletét összevegyítse Yarraga balzsamos szellőivel.

BOHRA, A KENGURU

Volt egyszer egy idő a fekete emberek földjén, mikor az éj leszállt, akár a fekete felhő és oly sötétségbe borította a földet, hogy még a hold meg a csillagok is eltűntek. Bohra, a kenguru mindig éjjel járt eleség után, nem tetszett hát neki ez a nagy sötétség, s mivel hatalmas wirinun volt, elhatározta, hogy véget vet ennek. Így esett, hogy szépen visszacsavarta a sötétséget, mintha csak szőnyeg lett volna, és lerakta a világ peremére – a csillagok meg mindig villogtak ezentúl, és felragyogott a hold is.

Nagyon meg volt elégedve önmagával, mikor éjszakánként világosságban lakmározhatott, s kedvére kószált a négy lábán, mert akkoriban Bohra, a kenguru még négy lábon járt, mint a kutya.

Egyik éjjel, mikor éppen lefelé szaladt, a távolban tábori tűz fényét pillantotta meg, és sokhangú énekszót hallott. Vajon mit jelenthet ez? Egyre közelebb és közelebb lopakodott arrafelé, ahol a tűz lángolt és ahonnan lehangosabban hallatszott az énekszó. Hát látja, hogy furcsán festett alakok jönnek elő hosszú sorban a sötétségből, és lassú léptekkel közelítenek a tűz fényköréhez.

Ott aztán körtáncba kezdtek; mind gyorsabban keringtek a tűz körül, és egyre hangosabb lett az énekük, egyre sűrűbben koppantak a bumerángok.

Végül felkiáltottak a táncolók: – Hu! hu! – s azzal elhalt az ének, elnyugodtak a koppanó bumerángok. A táncoló alakok megálltak, majd eltűntek a bozótban. Aztán megint magasra rakták fával a tüzet, koppantak újra a bumerángok, döngtek az opossumbőrök és asszonyhangok kardala csendült fel, amint hosszú sor festett férfi lépett ki a sötétségből, hogy megismételje az előbbi táncot.

Elnézte őket Bohra, s maga is kedvet kapott a tánchoz. Felágaskodott hátsó lábára, farkával egyensúlyozta magát, és beugrott a körbe az utolsó férfi mögé. Az énekszó hirtelen megállt, az asszonyok sikoltoztak és rémülten mutogattak Bohrára.

Hátranéztek a férfiak és meglátták Bohrát, amint ott áll hátsó lábán és meglepetten nézi a sikoltozó asszonyokat.

Aztán a feketék egymás szavába kapva kiáltozni kezdtek. Egyik azt mondta: – Öljük meg! – A másik: – Nem, lássuk inkább, hogyan táncol.

A férfiak megparancsolták az asszonyoknak, hogy üssék megint az opossumbőröket, s kezdjék el az éneket. Akkor aztán ők is táncba kezdtek. Utánuk ment Bohra, utánozni próbálta őket.

Hátranéztek a fekete emberek, és olyan jól mulattak Bohra táncán, hogy haragjuk csakhamar vidámsággá változott. Jóízűen nevettek, ahogy Bohra ünnepélyesen lépegetett, arcán félénk kifejezés, aztán körbe-körbe ugrált és farkával egyensúlyozta magát, kígyózó nyomot hagyva maga után a porban. A feketék végül otthagyták Bohrát a kör közepén és elmentek.

Hosszú idő múltán megint szóltak az asszonyoknak, hogy kezdjenek el énekelni. Akkor visszajöttek, és bizony furcsa külsőt öltöttek: vesszőkre kötözött fűcsomókból farkot csináltak maguknak, és övjük hátsó részére akasztották. Körbe-körbe ugráltak, ahogyan Bohra, hosszú farkuk lengett mögöttük. Az asszonyok alig tudták folytatni éneküket, amikor látták, hogyan táncol ez a sok fura szerzet, föltartott kézzel, ahogyan a kenguru tartotta mellső lábát.

Nagy sokára megálltak és ekkor így szólt az egyik wirinun:

– Bohra hívatlanul jött el a mi korroborinkra; meg kell tudnia, hogy ehhez nincs joga: de nem öljük meg, mert új táncra tanított bennünket. Ahogyan ő követte a mi táncosainkat ma éjjel, úgy jár majd mindörökre a kenguruk törzse: hátsó lábukon ugrálnak ezentúl, mellső lábuk kézzé változik és farkuk egyensúlyozza majd őket. De mielőtt elengedjük őt, magunk közé fogadjuk. Bohra és egész törzse testvérünk lesz, így nem fogják elárulni, ha látják titkos szertartásainkat.

Ezután bevitték Bohrát az erdőbe és kiütötték a szemfogait. Azóta nincs a kenguruknak szemfoga, mondják a fekete emberek.

A Borákon, a szent korroborikon, a Bohra-törzsbeli férfiak azóta is hamis farkot kötnek fel és kenguru-táncot járnak, ahogyan az elbúvölt Bohra táncolt egykor két lábon, s ezzel elkezdte azt a jellegzetes mozgást, amelyet minden kenguru azóta is utánoz, mert így tanultak meg hátsó lábukon ugrálni, s így tesznek mind a mai napig.²¹

WEEDAH, A CSÚFOLÓDÓ RIGÓ

Weedah nagy csínytevésre készült a szomszédos fekete emberek ellen. Sok fűkunyhót épített magának, még talán húsznál is többet. Aztán tüzet rakott mindegyik kunyhó előtt, mintha valamennyinek volna lakója. Sorra vette aztán a kunyhókat, bement az egyik kunyhóba és sírt, akár egy csecsemő, a másokban nevetett, mint a kisgyermek, majd lányok módjára énekelt, korroborit tartott, akár a férfiak, utánozta az aggastyánok reszkető hangú kiáltását, sipített, mint a vénasszonyok: valóban, Weedah utánozni tud minden hangot, amit valaha is hallott, de olyan sűrűn, hogy majdnem egyszerre hallani valamennyit. Aki csak elment a tábor mellett, azt hihette, egész tömeg fekete ember gyűlt ott össze.

Az volt a célja, hogy mind több idegen feketét csaljon táborába. Ezeket aztán megöli, és lassan ő lesz az úr a vidéken. Buzgón munkálkodott céljának megvalósításán, ha csak tehetett, táborába csalt egy-egy fekete embert, ravasz fondorlattal mindig elérte, amit akart: a fekete ember halálát.

Következésképpen történt a dolog: a fekete ember a vadászat izgalmában elszakadt társaitól és egyedül indult hazafelé. Ahogy Weedah kunyhói felé járt, különböző hangok ütötték meg a fülét. Gondolkozott, vajon melyik törzs tanyázhat ott? A kíváncsiság rávette, hogy közelebb menjen. Bekukkantott a táborba, és mivel csak Weedah-t látta ott egymagában, elindult feléje. Weedah közelében lángolva égett egy farakás. Ott várt, míg az idegen fekete ember egészen közel nem ért. Ekkor aztán megkérdezte, mit keres itt?

Az idegen elmondta, hogy sok hangot hallott, és kíváncsi lett, miféle törzs tanyázhat itt – közelebb jött hát, hogy körülnézzon. Weedah így válaszolt:

– Hogyan hallhattál hangokat – hiszen csak én vagyok itt egymagam! Nézz körül! Látod-e? – én vagyok itt, egyedül.

Az idegen ilyenkor zavarodottan körülnézett és döbbenten így szólt:

– Hová tűntek a többiek? Ahogy jöttem, csecsemők sírását, férfiak kiáltását, asszonyok nevetését hallottam, és most csak téged látlak.

– Csak magam vagyok itt. Biztosan szél zörgette a belah-fa ágait, és te azt hitted: gyermeksírás. A Goo-goor-gaga nevetését hallottad, és azt hitted: asszonykacagás, és a férfihang, amit hallottál, biztosan az én hangom volt. Bizony, furcsa dolgokat képzelsz az ember, ha egyedül járja az erdőt. Látod, itt a tűz fénykörében nem képzelődsz már. Nincs asszonykacagás, nincs gyermeksírás, csak magam beszélek, Weedah.

És ahogy beszélt Weedah, mind közelebb szorította a tűzhöz, s mikor már elég közel volt, fordult egyet, megragadta és a lángok közé dobta. Így történt mindaddig, míg végül a fekete emberek száma – kik Weedah táborának közelében laktak – erősen megcsappant.

Mullian, a sas elhatározta, hogy felfedi a rejtélyes eltűnések titkát, mert eddig a fekete emberek még csak nem is sejtették, hová lettek barátaik. Amikor egy szép napon az unokatestvére, Biaga sem tért vissza a táborba, megfogadta Mullian, hogy felkutatja a nyomát és nem nyugszik, míg meg nem fejteti a rejtélyt.

Követte is Biaga nyomát. Biaga egy kengurut űzött és meg is ölte. Köves földön és homokon, síkon és cserjésen át vezetett a hazatérő nyoma.

A cserjésben hangokat hallott Mullian, gyermekek sírását, asszonyok énekét, férfiak beszélgetését. Fürkészve nézett át a bokrokon. A nyomok a hangok irányába vezettek. Mullian meg is pillantotta a fűkunyhókat.

– Vajon miféle törzs ez? – gondolta magában.

Egészen a tábor közepéig követte a nyomokat, ott aztán egyedül találta Weedah-t. Mullian közelebb ment és megkérdezte, hol vannak azok az emberek, kiknek a hangját hallotta, míg áthatolt a cserjésen.

– Honnan tudnám én – válaszolta Weedah. – Nem tudok semmiféle emberekről, én egymagamban élek itt.

– De hiszen én gyermekek sírását, asszonyok kacagását, férfiak szavát hallottam – nem is egyét: többét!

– EGYMAGAMBAN ÉLEK ITT. Kérdezd csak meg a füledet, miért járhatja veled a bolondját – vagy talán a szemed akar rászedni. Látsz itt mást is rajtam kívül?

– Csakugyan úgy tetszik, egyedül vagy itt – de hát akkor mit tették Biagával, az unokatestvéremmel, és hol vannak a barátaim? Sok nyom vezet ebbe a táborba, de egy sem megy kifelé. És ha magad laksz itt, felelj hát magad!

– Mit tudhatnék a barátaidról? Semmit. Kérdezd a fújdogáló szelektől. Kérdezd Bahlootól, a holdtól, aki éjszakánként az égen ragyog. Kérdezd Yhitől, a naptól, aki nappal a földre mosolyog. De ne kérdezd Weedah-tól, aki egyedül él és nem tud semmit a barátaidról.

És ahogy beszélt Weedah, óvatosan a tűz felé szorította Mulliant. Hanem Mullian, a sas is ravasz, nem könnyű őt lépre csalni. Láta maga előtt a lobogó tüzet és maga mögött barátai nyomát. Észrevette, hogy Weedah a tűz felé szorítja, s hirtelen rádöbbsent: ha ez a tűz beszélni tudna, hamarosan megmondaná, hol vannak a barátai.

De még nem érkezett el az ideje, hogy megmutassa: felfedezte a titkot. Úgy tett, mint aki nem vesz észre semmit. Hanem amikor a tűzhöz érték és Weedah eljátszotta volna szokott szerepét, Mullian, a sas, vasmarokkal ragadta meg őt, mondván:

– Amit te tettél Biagával, a sólyommal, és a barátaimmal, azt teszem én is veled.

S azzal a lobogó lángok közé dobta Weedah-t.

Sietve elindult hazafelé, hogy elmondja a fekete embereknek, felderítette barátaik eltűnésének rejtélyét. Már jó távol járt Weedah kunyhóitól, amikor egyszer csak hatalmas robajt hallott: mintha csak az ég zengene. De bizony nem mennydörgés volt az, hanem Weedah koponyacsontja repedt meg, ez szólt akkorát, mint a villámok csattanása. Ahogy a csont megrepedt, maradványaiból felemelkedett egy madár: Weedah, a csúfolódó rigó. Ennek a madárnak mindmáig horpadás van a fején, azon a helyen, ahol Weedah-nak, a fekete embernek megrepedt a koponyacsontja és ahonnan a madár kiröppent.

Weedah, a csúfolódó rigó azóta is füves játszóteret készít, keresztülfut rajta játék közben, és sorra utánoz minden hangot, amit

csak hallott valaha is: gyermeksírást és asszonykacagást,
macskanyávogást és kutyaugatást.

BILBA ÉS MAYRA

Bilba, a lágybundájú homoki patkány valamikor ember volt és együtt élt Mayrával, a széllel. Mayra különös társ volt: lálhatatlan-tesletlen. Mayra ugyan tudott beszélgetni Bilbával, de Bilba, bárhogyan akarta is, sohasem láthatta.

Egyik nap így szólt Mayrához:

– Miért nem változol olyanná, mint én? Szerelnék már látni!

– Én látlak léged – válaszolta Mayra.

– Igen, tudom, de én nem láttak, csak a hangodat hallom. Gondolom, hogy itt vagy, mert megeszed az ételt, elfogod az opossumot, mézet is hozol, de én akármerre követem is a hangod, nem láthatlak. Szeretnék már embert látni.

– De én láthatlak, és nekem ez elég.

– De én meg nem láthatlak, pedig már szeretnék embert látni. El is megyek vándorútra, megkeresem az enyéimet. Bárcsak láthatnálak: nem kívánnék én más barátot!

– Hát én most elmegyek vadászni. Velem tartasz?

– Nem, ma a táborban maradok.

Mayra, a szél el is ment, és mikor az alkony leszállt, még mindig távol volt. Egyszerre hatalmas dördülés hallatszott a távolból; Bilba nem hallott még életében ehhez foghatót. S a hang nyomában portölcsér támadt, száraz leveleket, sodorva magával.

– Miféle vihar ez? – morfondírozott magában Bilba. – Sohasem láttam még ilyet. Fölmegyek a homokdombra, a tábor mögé, lyukat ások a puha földbe és belebújok, nehogy a vihar engem is elragadjon.

Futott is a homokdombra, ahogy csak bírta lába s nyomában száguldott a vihar. Gödröt ásott, oda befúrta magát, míg csak a vihar el nem vonult felette.

Jött a vihar, felrohant a dombra, körbe-körbe száguldott a táborban, ágakat és fakérget sodort magával. Vadul söpört végig Bilba rejtekén: de azzal sehogyan sem tudott megbirkózni, így hát Mayra lehetetlen dühében bömbölve száguldott tovább, s végül elhalt a hangja, átadva helyét a puszta csendjének.

Bilba egy idő múltán előbújt, s mivel a rejtekhely meleg volt és biztonságos, hát végleg odaköltözött; és mikor feleséget hozott magának, azt is oda vitte.

És mind a mai napig homokba vájt üregekben lakik Bilba törzse. Még most is hallják néha Bilba régi élettársának hangját, de nem látják őt sohasem. Beszéde sem a régi már; úgy megharagudott Bilbára, amiért az el akarta hagyni, hogy dühében csak üvölt és ordít, ahogy tanyájuk felett átrohan. Azóta egyik törzs sem tudja, hol táborozik, nem tudja senki más, csak a hat szél, de ezek mindörökre megőrzik Mayra titkát.

A FEKETE HATTYÚK

Wurrunna hosszú vándorlás után visszatért a törzséhez. Különös fegyvereket hozott magával útjáról: törzsének népe nem látott még effélét soha.

– Olyan földről valók ezek – szólt Wurrunna – ahol csak asszonyok élnek. Ezeket opossum-bundáért adták cserébe és azt mondták: „Menj és hozzál még szőrmét, és mi is adunk még fegyvert.”

A törzs örömmel fogadta a fegyvereket. Megegyeztek, hogy elkísérik Wurrunnát az asszonyok országáig, amikor legközelebb a szent Oobi Oobi hegyre zárandokol, és visznek magukkal szőrmét, hogy elcseréljék.

Mikor elindultak, Wurrunna figyelmeztette társait, hogy a síkság ismeretlen veszélyeket rejt, mert ő már régen sejtette, hogy az asszonyország lakói szellemek. Azt mondták neki az asszonyok, hogy országukban nincsen halál, sem éjszaka, és mindig süt a nap.

– Mikor a sötétség visszahúzódik a mi országunkból, nem megy át az övékbe – mondta Wurrunna. – Yhi, a mi napunk is csak asszony, és oda jár pihenni, a sötétség pedig föltekeredik és a föld alá bújik, míg csak megint vissza nem térhet. Egy rossz szag is lakik a síkságon, azt hittem, halált rejt magában, de az asszonyok azt állítják, a halál elkerüli őket. Jó lesz, ha alaposan megfüstöljük magunkat, mielőtt átmegyünk a sötétségből az asszonyok földjére.

Wurrunna úgy gondolta, hogy elmegy a síkság másik végébe, ott tüzet rak és megfüstöli társait, amint útnak indulnak, így nem foghat rajtuk a gonosz és épségben térhetnek haza. Ha esetleg sokáig időznének az asszonyok földjén, majd jelet küld nekik, hogy induljanak vissza.

Wurrunna majd elviszi két bátyját. Varázslatával – mert ő nagy wirinun – vízimadárrá változtatja őket. Más madár nem úszik a tavon, így hamar észreveszik majd ezt a kettőt. Amint tüzet rakott a füstöléshez, elküldi bátyjait, hogy ússzanak az asszonyok tábora felé. Az asszonyok majd meglátják őket és bámulatukban nyomban

elfeledkeznek a látogatókról. Akkor majd ők észrevétlenül kimehetnek a síkságra és összeszedhetik, amit csak akarnak.

Minden férfinak megmondta, hogy vigyen magával egy állatot, és ha az asszonyok rajtuk ütnek, engedjék el az állatokat: soha nem látott még effélét a síkság. Az asszonyok figyelmét ez eltereli, a férfiak pedig gyorsan meneküljenek vissza a sötétségbe. Az örök világosság országának asszonyai nem merik majd követni őket.

Minden férfi fogott hát egy állatot és elindultak. Volt ezek között opossum, vadmacska, repülő mókus, sokféle patkány és még sok másfajta állat. Mikor elértek oda, ahol a sötétség feltekeredik a síkság szélén, letáboroztak. Wurrunna és két bátyja áttört a cserjésen és addig mentek a síkság mentén, míg a tulsó végére nem értek. Wurrunna ott tüzet rakott, elővett önnön belsejéből egy nagy gubberát, vagyis kristálykövet, és bátyjaihoz fordulva varázsdallamot morzsolt fölöttük. Azok meg felkiáltottak:

– Biboh! Biboh! – és csakhamar nagy, fehér madarakká változtak, amit a daenok Baiamulnak, vagyis hattyúnak neveztek. A síkság másik oldalán a férfiak már füstölték magukat a tűzzel.

Az asszonyok meglátták, hogy füst gomolyog a síkság felett. Fölfegyverkeztek lándzsáikkal és „Wi-bulloo, wi-bulloo!” kiáltással rohantak a tűz felé.

Egyszerre csak meglepetten fölkiáltott az egyik asszony, körülnéztek erre a többiek síme, a tavon megpillantottak két úszó madarat. Nyomban megféleledkeztek a füstről és futottak az új csoda felé, a férfiak meg kapták magukat és az elhagyott táborba rohantak, a gazdátlan fegyverekért. De erre már észbekaptak az asszonyok, otthagyták a hattyúkat és dühödten száguldottak a betolakodók felé.

Ekkor mindegyik férfi elengedte a magával hozott állatot. Széltében-hosszában futkároztak a síkságon az opossumok, bendicootok, bukkandik meg a többiek. Az asszonyok sikoltozva vetették magukat utánuk. A férfiak ledobták az opossum-szőrméket és megrakodtak fegyverekkel, majd elindultak Wurrunna füstjele irányába, amely most csavaros oszlopban gomolygott az égnek.

Az asszonyok elfogták az egyik állatot, de aztán megint a férfiak felé fordították figyelmüket. Látták őket, amint elhagyják a tábor, fegyverekkel megrakodva. Haragjukban rikoltozva indultak utánuk,

de már elkéstek. A férfiak beértek a sötétségbe, ahol Wurrunna tüzével a síkság minden gonoszságát kifüstölték magukból.

Az asszonyok követték őket, míg csak meg nem pillantották a tüzet. Akkor ismét így kiáltottak: „Wi-bulloo! Wi-bulloo!” A tűztől éppúgy féltek, mint a sötétségtől, mindkettő ismeretlen volt országukban. Fegyvereiket nem sikerült megszerezni, visszafordultak hát a fehér madarakhoz – igenám, de azok már nem voltak sehol!

Az asszonyok haragjukban veszekedni kezdtek. Szó szót követett, s más ütések is csattantak. Vérük bő patakokban omlott és vörösre festette egész országukat, a nyugati égboltot. Azóta is, ha a törzsek a vöröslő napnyugtát látják, azt mondják: „Látod, ez a Wi-bullook vére. Biztosan megint verekednek.”

A férfiak közben hazatértek a fegyverekkel, Wurrunna meg egyedül vándorolt tova, a szent hegy felé, a Wi-bulloo országtól északkeletre.

Testvéreiről egészen megfélekedezett, bár azok utána repültek és „Biboh! Biboh!” kiáltással akarták figyelmét magukra vonni, hogy változtassa vissza őket emberré. De Wurrunna csak ment-ment tovább, fel a szent hegyre, a kőlépcsőn, amelyet Baiame érkezésekor vágtak a hegy oldalába.

A hattyúk elfáradtak a hosszú repülésben, s a hegy alján leszálltak egy kis lagunára. A sasok, a szellemek futárai éppen ott repültek el fölöttük, üzenetet vittek, s meglátták lagunájukon a két idegen fehér madarat. Dühösen lezúdultak, s karmukat és hegyes csőrüket belevágták a szegény fehér hattyúkba. Azután karmuk között fölragadták őket és messzire repültek a szent hegytől, síkságokon, magas hegyláncokon át, messze délnek. Néha-néha megálltak és dühükben csomónként tépdesték ki a hattyúk tollát, mely fehér volt, akár a gidya-fa hamuja. Ezek a tollak lehullottak a hegy oldalára, a kövek közé, mellettük vércsöppek szóródtak el.

A sasok meg repültek, egyre messzebb, míg csak egy nagy lagunához nem értek, a nagy sós víz szomszédságában. Sziklás partja volt a lagunának, ide pottyantották a hattyúkat a sasok, aztán maguk is lezúdultak és tépték, szaggatták a még megmaradt pár szál tollat. De mikor éppen az utolsó hattyútollakat tépdesték, eszükbe jutott, hogy nem vitték még el a szellemek üzenetét, s mivel

nagyon féltek gazdájuk haragjától, faképnél hagyták a hattyúkat és hazarepültek.

A szerencsétlen, csupasz Baiamul testvérek dideregve, véresen bújtak össze. Úgy érezték, ütött az utolsó órájuk és törzsüktől távol, nyomorultul kell elpusztulniuk.

De lám: egyszerre csak puha toll-eső hullott rájuk, és betakarta remegő testüket. Ahogy megmelegedtek, körülnéztek. Magasan fölöttük, a fákon sok-sok hegyi varjút láttak, valamikor régen már láttak ilyeneket a síkságon, de akkor rossz előjelnek vélték őket. A varjak leszóltak nekik:

– A sasok a mi ellenségeink is. Láttuk, amint ott hagytak benneteket, pusztulásra szánva. Mi azt mondtuk, nem lehet ez így. A szellőkkel tollat küldtünk le, hogy melegítsen, erősítsen benneteket, s így majd visszarepülhettek barátaitokhoz, és a sasok szemébe nevehettek.

És ezután fekete toll borította a hattyúkat, csak a szárnyukon maradt néhány fehér szál, s a fekete tollak alatt akadt még egy kevés fehér pihe. Csőrükön pedig mindörökre ott maradt a vörös vérfolt.

A fehér hattyútoll, mit a sasok kitéptek, amikor átrepültek a hegyek fölött, gyökeret vert ott, ahová esett, és zsenge, fehér virággá cseperedett, amit gyapotvirágnak nevezünk.

A Baiamulok, a hattyúk visszarepültek a törzsük tábora fölé. Wurrunna hallotta „Biboh! Biboh!” kiáltásukat, és megismerte testvéreinek hangját. Bár amint felnézett, nem fehér, hanem fekete madarakat látott, vörös csőrrel.

Wurrunnát igen-igen bántotta szomorú sírásuk, de nem volt hatalma visszavarázsolni őket emberré. Megfosztották varázshatalmától, mert oly vakmerő volt, hogy időnek előtte akart eljutni Baiame égi táborába.

A NARRAN-TÓ KELETKEZÉSE

Az öreg Baiame így szólt két ifjú asszonyához, Birra-nuluhoz és Kunnan-beilihez:

– Fehér tollat szúrtam egy méh hátsó lábai közé, s most elengedem, aztán követem a fészkéig és szerzek mézet. Míg odaleszek, ti ketten eredjetek békáért és yam-gyökérért. Majd a Coorigil-forrásnál találkozunk és letáborozunk, mert édes ott a víz és tiszta.

Az asszonyok fogták tarisznyájukat meg az ásóbotjukat, és elindultak, ahogy Baiame kívánta. Hosszú utat tettek meg, sok yam-gyökeret és békát gyűjtöttek. Fáradtan értek a Coorigilhez és hűvös friss vizet megpillantva fürödni kívántak. De először egy kis kunyhót építettek gallyakból, oda letették tarisznyájukat, benne az eleséggel, yam-gyökérrel meg békákkal.

Először elkészítették Baiame fogadására a tábort – mert ez buzogánnyal hódította meg asszonyait, s máig is rettegésben tartotta őket – azután lementek fürödni a hűsvízű forráshoz.

Örömmel vetették magukat a vízbe, de előbb levették övüket – fiatalasszonyok voltak, hát ezt viselték – és a forrás partján hagyták. Fáradt, forró karjuk-lábuk már-már felfrissült a víztől, mikor két kurria, vagyis krokodil megragadta és lenyelte őket.

A kurriák elnyelték az asszonyokat, aztán beúsztak a forrás oldalán levő nyílásba, amely nem volt más, mint a Narran folyóhoz vezető föld alatti folyosó bejárata. Áthaladtak a folyosón, s magukkal vitték a forrás minden vizét a Narranba, aztán azt is kiszárították útjukon.

Baiame ezenközben mit sem sejtve feleségei sorsáról, méz után kutatott. Már jó messzire követte a fehér tollas méhet: egyszerre csak rászállt az a sóbokor virágára, és itt mintha gyökeret vert volna: sehogyan sem repült tovább.

Azt mondta Baiame:

– Mi történik itt? Miért nem száll tova ez a méh a fészke felé? Jobb lesz, ha elmegyek a Coorigil-forráshoz, s megnézem, biztonságban vannak-e a feleségeim. Biztosan baj érte őket!

És Baiame sietve visszafordult a forrás felé. Ahogy odaért, megpillantotta a gallykunyhót, amit feleségei építettek, a földből kiásott yam-gyökeret meg a békákat, de Birra-nulut és Kunnan-beilit nem látta sehol.

Hívta őket hangos szóval, de válasz csak nem érkezett. Elindult a forrás felé, rá is lelt a parton asszonyai övjeire. Meglátta, hogy kiszáradt a forrás medre. Azt mondta:

– Ez a kurriák műve: ők nyitották fel a föld alatti folyosót, ők vitték el asszonyaimat a folyóhoz, ők emésztették el a forrás vizét. Tudom én jól, hol található ez a folyosó a Narrannal – oda is megyek sebesen!

Lándzsával és buzogánnyal felfegyverkezett és nyomban elindult. Hamarosan elérte azt a mély üreget, ahol a Coorigil föld alatti folyosója a Narranba torkollik. Ott aztán olyat látott, amit még életében soha: kiszáradt a mély üreg! Így szólt ekkor Baiame:

– Elemésztették az üregek vizét, amikor erre mentek. Hanem ismerem én jól a folyó medrét! Nem követem a kanyarokat, mert megháromszoroznám a távolságot, hanem átvágok egyenesen és talán meg is előzöm a kurriákat.

Nekiiramodott hát Baiame, egyenes csapáson haladt kanyartól kanyarig, s útja még ma is látható a morillákon, a Narrant övező köves lejtőkön. Amerre csak vitt az útja, száraz volt a folyómeder. Nagysokára elérte a végét. Itt még vizes volt és sáros a meder, erről tudta, hogy ellenségei nem járnak messze – csakhamar meg is pillantotta őket.

Sikerült észrevétlenül elébük kerülnie. Elrejtőzött egy dhealfa mögé. Ahogy a kurriák odaértek, elváltak egymástól: az egyik elindult jobbra, a másik balra. Baiame nagy hirtelen elhajította lándzsáját, aztán még egyet – meg is sebesítette mindkét kurriát. Vonaglottak fájdalomukban, s farkukkal össze-vissza csapkodtak, nagy üreget szántva a földbe, amit a magukkal hurcolt víz hamarosan megtöltött. Baiame attól tartott, hogy kereket oldanak, lándzsával kihajtotta hát a kurriákat a vízből és buzogányaival megölte őket.

Árvíz idején azóta is belefolyik a Narran vize ebbe az üregbe, amit a kurriák vájtak haláltusájukban. Mikor látta Baiame, hogy a kurriák már elpusztultak, felvágta őket és kivette asszonyai testét.

Nedves nyálka borította szegényeket, s úgy tetszett, elszállt belőlük az élet, de Baiame elvitte és lefektette őket a vöröshangya bolyokra. Leült ő is és figyelte őket. A hangyák egyszeriben ellepték az asszonyokat, gyorsan megtisztították őket a nedves nyálkától. Baiame nemsokára észrevette, hogy izmaik meg-megrándulnak.

– Ó, hiszen visszatért beléjük az élet – mondta – érzik már a hangyák csípését.

Alighogy szólott Baiame, mennydörgés hallatszott, de mintha az asszonyok füléből jött volna a hang. Amint elhalt a visszhang, lassan talpra álltak az asszonyok. Álltak csak álltak nagy bódultan egy darabig, akkor aztán nagy félelemben összekapaszkodtak. Odament hozzájuk akkor Baiame és elmondta, hogyan mentette meg őket a kurriáktól. Figyelmeztette az asszonyokat: ne fürödjenek többé a Narran mély medrében, mert megint elragadhatják őket a kurriák. Ezután megparancsolta, hogy nézzenek végig a Boogirán, mondván:

– Nemsokára idetalálnak majd a fekete hattyúk, a pelikánok, meg a kacsák, ahol régen nem volt más, csak száraz föld és köves pusztaság: víz lesz ott ezentúl, vízimadarak tanyája, s ha megindul a Narran áradata, beleömlik majd ebbe az üregbe és a felduzzadt víz nagy tavat alkot.

És úgy történt, ahogy Baiame megjövendölte: máig is azon a helyen terül el a Narran-tó beláthatatlan víztükre, ezer meg ezer vízimadár tanyája.

A KŐBÉKÁK

Egyszer egy fészekalja lány annyira megsértett egy agg wirinunt, hogy az egy szép napon – mikor a lányok a cserjésben vadásztak – valamennyit Yuaiává, vagyis békává varázsolta. Teltek-múltak a napok, de a lányok csak nem tértek vissza a táborba, úgyhogy anyjuk és rokonaik azt gondolták, valamelyik idegen törzs emberei rabolták el őket.

Még mielőtt észrevették volna a lányok eltűnését, esett az eső, így a víz minden nyomot elmosott, kivéve az Odoolay, vagyis a kerek esőcsináló kő nyomát, mert az épp esőben-sárban szerelett járkalni.

Régi-régi esőcsinálók szellemének volt lakhelye ez a kő, s amint nyomai bizonyították, mozogni is tudott. Amikor pedig esőzés előtt új táborba költözött, vidáman nevetett, ha csak rágondolt is, micsoda sár lesz itt hamarosan. Soha senki nem látta, hogy valaki hozzányúlt volna, mégis gyakran változtatta a táborhelyét.

Sok nap múlt már el, mióta a lányok eltűntek, de anyjuk még mindig azt remélte, fellelheti őket, gondolva, hogy a fenyegető esőt látván, kunyhót építettek maguknak a cserjésben, s ott maradnak, míg el nem áll az eső.

El is indult arrafelé, amerre elmentek, és hívta őket hangos szóval. Jött is válasz. Futott-futott a hang irányába, és ismét kiáltott. Megint csak hallotta az előbbi hangot, egészen közélről, de akárhogy meresztgette a szemét, nem látott egy lelket sem. Kiáltott hát újból – s íme, a válasz egyenesen a lába mellől érkezett, egy fűcsomú kellős közepéből. Most már tudta, hogy csak a Noora-gogo, a narancs- és kékszín bogár kiáltását hallotta. Ez a bogár mindig válaszolgat a Noonga-burrának, amikor az egyedül megy a cserjésbe.

Föladta már az asszony a reményt, hogy megtalálja lányait; fáradt is volt, éhes is volt, hát eleség után nézett.

Csakhamar rábukkant a Yuaia, a földi béka nyomára, megtalálta az üregüket és kiásta őket. Szép nagy yuaiák voltak, sose látott még ekkorákat.

– Hej, de jóllakom én mindjárt! – mondta hangosan.

A békák különös, szomorú brekegést hallattak, és úgy tetszett, erősen nézik az asszonyt. Hanem az figyelemre sem méltatta őket és ekképp folytatta beszédét:

– Itt, együltömben meg is eszem mindahányat. Nagyon éhes vagyok és ha elviszem őket a táborba, más is kér belőlük.

Lehajolt, hogy felvegye őket, de azok olyan sírásba kezdtek, amilyet, még békától nem hallott soha, és olyan szánalmasan tekintenek rá, hogy különös sejtelve támadt, és leejtette őket a kezéből.

De aztán azt mondta az asszony:

– Milyen ostoba is vagyok! Még utóbb szívemre veszem a békasírást! Bolond is lennék itthagyni a jó ennivalót! – azzal megint lehajolt, hogy felvegye őket.

Hanem azok csak sírtak-ríttak, még keservesebben mint az imént. S íme a sírások szavakká formálódott:

– Nem ehetsz meg bennünket, mert te vagy a mi édesanyánk. Lányaid vagyunk, elveszett lányaid. Az agg wirinun békává varázsolt bennünket, mert gúnyoltuk törzsének mähját,²² az emut; azt mondtuk, hogy a háta púpos, akár az övé. Hát ne egyél meg bennünket!

S mind hangosabban brekegtek, s mind búsabb lett az anyjuk. Hazafelé vette útját, futott sebesen a cserjésen át, de egyre csak látta szánalmas szemüket, egyre csak hallotta szomorú hangjukat.

Egyenesen az agg wirinunhoz sietett és megkérdezte:

– Te varázsoltad-e yuaiává a lányaimat, kik most is a cserjésben sírnak?

– Én bizony! – válaszolt az öreg nagy büszkén, mert örült, hogy bizonyosságát adhatta varázserejének.

– Miért tetted ezt? Miért akarod, hogy egymagamban éljek ezután, lányaim nélkül, akik gondoskodnának rólam öreg napjaimban?

– Engem választottál-e apjuknak, s nem mást? Vajon miért gondolnék én terád? Majd az apjuk visszavarácsolja őket. Bizonyosan nagyobb a hatalma, mint az enyém, hiszen őt választottad., nem engem. Én csak egy púposhátú vagyok; ezt mondták a lányaid mähomról, az emuról. Magad is jól tudod, hogy a mähot gúnyolni annyit jelent, mint háborút kezdeni a törzsével – és

én mégsem háborúztam. Én csak olyan teremtményekké változtattam lányaidat, akiknek a hangjára senki sem figyel; nem tudják hát többé az én mähomnak, az emunak a hátát gúnyolni. Eredj, asszony, edd meg őket: jó húsa van a békának!

Így csúfolta ki azt az asszonyt, aki egyszer, fiatal korában lenézte őt.

– Hogyan ehetném meg szülötteimet, én, az anyjuk? Micsoda beszéd ez? De jaj, akárki megleheti, felfalhatja őket! Csak te mentheted meg lányaimat. Könnyörgök, varázsold vissza szegényeket, hogy ne ehessen belőlük senki. Soha többé nem fogják gúnyolni az emut. Soha többé nem nézlek le, és mindörökre a kunyhódba költözöm.

– Öreg vagy már – miért fogadnálak kunyhómba most, ha nem jöttél fiatal korodban?

Ezzel elfordult az öreg, folytatta munkáját: opossum fogával bumerángot faragott.

– Varázsold, ó, varázsold vissza őket, meri felfalja szegényeket valaki! Odaadom a Doorimat, a beszélő őrlökövet, apám apjától maradt rám, de eztán örökre a tiéd lehel. Csak jogos tulajdonosa veheti hasznát; ha idegen nyúl hozzá, nem szólal meg. Ezt a követ, mely apám törzsében a wirinunok tulajdona volt, ezt adom neked; ezt a követ, amely páratlan minden őrlőkő között, mert egyedül csak ennek van hangja.

– Hozd ide a Doorit – szólt a wirinun – és megígérem neked: olyanra varázsolom lányaidat, hogy sohasem eheti meg őket senki.

Elhozta hát az asszony legdrágább jószágát, őseinek bűvös követ, ami mordult egyet, mikor a wirinun lába elé tette.

– Most pedig eredj a cserjésbe – mondta az öreg – ott találsz majd lányaidat, és megláthatod, hogy megtartottam ígéreteimet, Már most is olyanok, hogy senki nem eheti meg őket.

Ment az, asszony, ment, vissza az úton, ahol nemrég az yuaiakat látta; remélte, hogy viszontláthatja lányait. De amikor odaért, még mindig csak a békákat találta.

– Lányaim, ó, lányaim! Hát nem láthatlak benneteket olyanak, mint régen voltatok?

Hangosan siránkozott, mintha halottakat gyászolna. De a yuaiák nem válaszoltak; még csak feléje sem nézlek.

Sírva lehajolt és fölvelt egyet.

– Rászedett a wirinun – szólott. – Annyi bizonyos, hogy senki sem eheti meg őket, mert kővé varázsolta valamennyit.

Így is volt. Némelyikből csak egyszerű, szürke kő lett, másiknak csík volt a hátán, akár az igazi békáknak. S az asszony lányai mindörökre kőbékák lesznek, pontosan olyanok, mint amelyeneket Birra-nulu és Kunnan-beili, Baiame feleségei ástak ki és főzéshez félreraktak, amikor vesztükre a Corrigi forrásba ugrottak, ahonnan a kurriák elvitték őket a Narranon és ahonnan Baiame követte őket, miután a parton hagyott eleséget kővé változtatta, hogy örökre megjelölje a végzetes helyet.

Tudta az asszony, hogy a forrásnál még mindig ott vannak azok a kőbékák, s most sorstársakat kaptak az ő leányaiban, akiket a gonosz wirinun elvarázsol; lányok voltak valamikor és most Yuaia Mayamák, kőbékák lettek.

GAYA-DARI, A CSŐRÖSEMLŐS

Egy fiatal kacsa szívesen úszkált egymagában a partok mentén. Törzse figyelmeztette, hogy Mulloka, a vízi ördög egyszer még elrabolja, ha nagyon elkalandozik. Hanem a kacsa nem fogadta meg a jó tanácsot. Egy szép napon is jó messzire úszott, s egy helyen finom, zseme, zöld füvet pillantott meg. Kiment hát a partra, s már javában lakmározott, mikor rejtekéről előrohant Biggoon, az óriási vízipatkány és megragadta a kacsát. Küszködött, vergődött szegény – mindhiába.

– Egyedül élek – mondta a vízipatkány – szükségem van feleségre.

– Eressz! – kiáltott a kacsa. – Nem vagyok én hozzád való, törzsem férjet tartogat számomra.

– Maradj csak nyugodtan, nem bántlak én. Egyedül érzem magam itt. Ha tovább ellenkezel, vagy ha szökni próbálsz, kapsz egyet a fejedre, vagy leszúrlak ezzel a dárdával, amit mindig magammal hordozok.

– De ha eljön a törzsem, megverekszik veled, és talán még engem is megölnek!

– Nem jönnek azok. Bizonyára azt gondolják, hogy Mulloka rabolt el téged. De ha jönnek, csak hadd jöjjenek, én készen állok – s azzal újra megmutatta dárdáját.

Ottmaradt hát a kacsa. Nem mert elszökni, míg a patkány szemmel tartotta. Úgy tett, mintha elégedett volna új életével és el se is akarna menni soha – de közben váltig azon törte a fejét, hogyan szökhethet meg Biggoon elől. Tudta, hogy keresésére indult törzse, mert hallotta hangjukat. De Biggoon egész nap fogva tartotta őt patakmenti barlangjában. Csak éjszakánként engedte ki úszkálni, mert tudta, hogy a törzs ilyenkor nem meri üldözni, fél Mullokától. De a kacsa olyan jól palástolta érzéseit, hogy végül is azt gondolta Biggoon, valóban boldogan él vele. Nem is őrizte már olyan nagyon, s újból csak nappal tért aludni. Itt volt hát a lehetőség a szökésre.

Egyik nap, mikor Biggoon aludt, akár a bunda, kilopózott a kacsa a barlangból és becsúszott a patakba. Amilyen sebesen csak tudott,

úszott fölfelé, a régi tábor irányába. Egyszer csak hangot hall a háta mögül, biztosan Biggoon az, vagy a rettegett Mulloka. Így aztán, bár merev volt a szárnya, nagy nehezen felemelkedett a levegőbe és a hátralevő utat repülve tette meg. Végre holtfáradtan szállt le a törzséhez. Azok meg akkora hápogásba kezdtek körülötte, hogy még lélegzethez is alig jutott. Amikor megtudták, hogy járt, az öreg kacsamamák figyelmeztették az aprónépet, hogy ezentúl csakis fölfelé ússzanak a patakban, mert Biggoon bosszút forral törzsük ellen, és óvakodniuk kell, nehogy a karmai közé kerüljenek.

Élvezte ám a kis kacska a szabadságot, meg hogy ismét együtt lehet az övéivel. Kedvére lubickolt nappal a patakban, kedvére röpködött éjjel a parton. Úgy érezte, sohasem akar többé aludni.

Eljött hát az ideje, hogy lerakják tojásaikat. Minden kacska fészket választott magának, néhányan a fák odvában, mások a mirria-bokrok tövén. Mikor a fészkeket mind szépen kibélelték tollpihével, megtojták a kacsák. Akkor aztán ültek rajta türelmesen, míg végre a bolyhos pici kacsák kikeltek a tojásból. Nemsokára a kacsamamák a fák odvából csőrükben vagy a hátukon levítették a kicsinyeiket a vízhez. A mirria-bokrokból is kisétáltak a kacsamamák, fiókáik utánuk totyogtak.

Ebben az időben az a kacska is kiköltötte a fiait, aki Biggoon fogságában volt. Barátai körülúszták a mirria-bokrot, amelyben ült és hívogatták:

– Gyere már. Hozd ki te is a kicsinyeidet. Hadd szeressék ők is a vizet, akárcsak mi. – kijött hát a kacska, és mögötte két fióka totyogott. Az ám, de miféle két fióka? Barátai nagy hápogást csaptak, kiáltoztak:

– Hát ezek meg mifélék?

– Ők az én gyermekeim! – mondta büszkén a kacska.

Nem mutatta ugyan, de ő maga is csodálkozott azon, hogy gyermekei egészen mások, mint a többieké. Pelyhes toll helyett puha bundájuk volt, két láb helyett négy lábuk. Csőrük kacsacsőr, lábukon úszóhártya, de hátsó lábukon hegyes kis lándzsa bukkant ki, mint amilyet Biggoon használ ellenségei ellen.

– Vidd el őket! – mondták a kacsák, s szárnyukkal csapkodtak-pacskoltak. – Vidd el őket. Biggoon ivadékai ők, nem a mi törzsünké. Nézd a hátsó lábukat, máris ott a lándzsahegy! Vidd el őket, mert

különben megöljük őket, mielőtt felnőnek és ők ölnek meg minket. Nem tartoznak a mi törzsünkhöz. Vidd el őket – nincs itt semmi keresnivalójuk!

És akkora lármát csaptak, hogy a szegény kis kacsamama elindult megvetett két kicsinyével, akikre pedig minden furcsaságuk ellenére is nagyon büszke volt.

Nem tudta, hova menjen. Ha lemegy a patakon, Biggoon ismét elfogja és kényszeríti, hogy barlangjában éljen, s talán még a gyermekeit is megöli, mert úszóhártás a lábuk, kacsacsőr a csőrük, és mert tojásból keltek ki. Azt mondaná: nem az ő törzséből valók. Nem tartoznak hát sehova! Nem lesz senki, aki gondoskodik róluk, csak ő egyedül. Mennél hamarabb elviszi őket, annál jobb.

Így töprengett szegény kacska, aztán elindult fölfelé a partok mentén, míg a hegyek közé nem ért. Ott elrejtőzhet minden ismerős elől és fölnevelheti gyermekeit. Ment hát, ment tovább, míg végre a patak elkeskenyedett, partjain pedig cserjék tűntek fel. Idegen volt itt minden, egészen más, mint ott, ahol a széles patak nyugodtan folyik a hatalmas síkon.

Nem sokáig élt itt a kacska. Elsorvadt és meghalt, mert még gyermekei is – ahogy nőttek-növekedtek és látták, mennyire különböznek anyjuktól – elhúzódtak tőle, s már olya magányosnak, szomorúnak érezte életét, hogy boldogtalanságában még eleséget sem keresett magának. Így sorvadt napról napra, hamarosan meg is halt, messze a hegyek között, messze a régi noorumbától, örök vadászterületétől, amelyhez pedig joga volt születésétől.²³

De gyermekei tovább éltek és virultak, sok tojást tojtak, boldogan költötték ki számtalan utódukat, hasonmásaikat, míg végül úgy elszaporodtak, hogy minden hegyipatakba jutott belőlük, és máig is ott élnek a Gaya-darik, a kacsacsőrű emlősök.

Különös törzs az övék – hiszen ki látott olyat, hogy a patkány tojást rak, vagy hogy a kacsának négy a lába?

BUN-YUN BUN-YUN, AZ ÁRVÍZI BÉKA

Elköltözött Baiame ebből a világból és visszatért Bullimára, amerre jött, a körbefutó kőlépcsőkön, fel a szent hegyre, az Oobi Oobi ormára, s ezentúl csak a wirinunok szólhattak hozzá, de azok is csak hírnöke, Walla-guroon-bu-an útján.

Mert Baiame most már Bullima kristályszipláján ült, s vele együtt Birra-nulu, a felesége. Testük felső része éppen olyan volt, mint földi életükben, de alsótestük beleolvadt a kristálysziplába.

Egyedül Walla-guroon-bu-an és Kunnan-beili közeledhetett hozzájuk és közvetítette parancsaikat.

Birra-nulu Baiame első asszonya támasztja az árvizet. Amikor kiszárad a folyó medre és a wirinunok már szeretnék, ha eljönne a vízáradat, felmennek az Oobi Oobi csúcsára, és egy kavicskörben várnak a Walla-guroon-bu-an megjelenésére. Ez meghallgatja kérésüket, aztán megy és elmondja Baiaménak. Szól akkor Baiame Birra-nulunak. Ha az asszony szívesen segít, elküldi Kunnan beilit a wirinunokhoz és megüzeni parancsát:

– Eredjetek tüstént a Bun-yun Bun-yun törzshöz és mondjátok nekik: készüljenek fel, mert hamarosan elküldök hozzájuk a vérpiros gömböt.

Mikor hallják ezt a wirinunok, sebesen leszaladnak a hegy oldalán, s véges-végig a síkságon, míg el nem érnek a Bun-yun Bun-yun törzshöz, a békákhoz. Hatalmas törzs ez, hajítani erős a karjuk, kiáltani fáradhatatlan a torkuk. A wirinunok szavára kapják magukat a Bun-yun Bun-yunok és felsorakoznak a kiszáradt folyó két pontján, nem messze a forrásától. Nagy tüzet raknak, benne köveket melegítenek, aztán minden férfi elé kerül egy fakéreg, rajta néhány forró kő. Akkor aztán várják, várják a vérpiros gömböt. Csakhamar be is gördül a folyó torkolatán a csodálatos, óriási gömb. Lehajol akkor mindegyik férfi, megragad egy forró követ, egyet kiált s nagy erővel hozzávágja a vérpiros gömbhöz.

Sokan vannak a Bun-yun Bun-yunok, s oly nagy az erejük, hogy csakhamar felszakítják köveikkel a gömböt. Vérpatak szökken ki belőle, fut sebesen lefelé a folyó ágyában. Mind hangosabban

kiáltoznak a Bun-yun Bun-yunok, felkapják a köveket, megiramodnak a folyó mentén. Futnak-szökellnek, hajigálják a forró köveket s kiáltoznak szüntelenül. Addig-addig hajigálják a forró köveket, míg vízáradattá nem tisztul a vérpatak. Akkor aztán a többi törzs is meghallja a Bun-yun Bun-yunok kiáltásait s tudják már, hogy jó lesz a fennsíkra vonulniuk, mert itt a víznek áradatja.

Nem szűnik a vízáradat, nem szűnik a kiáltozás. És mindmáig is, ha közeleg az ár, hallják a hangjukat a daenok, és azt mondják:

– Bun-yun Bun-yun kiált: jön az ár.

Aztán meg:

– Bun-yun Bun-yun kiált: itt az ár.

És ha a víz vörös és sűrű a sártól, azt mondják a daenok, hogy Bun-yun Bun-yun, az árvízi béka elfelejtette megtisztítani.

NARAHDARN, A DENEVÉR

Narahdarn, a denevér mézet kívánt.

Addig-addig figyelt, míg meg nem látott egy Wurra-nunnát, vagyis méhet leszállni. Megfogta, egy fehér tollat szúrt a két hátsó lába közé, elengedte és utánament. Tudta, hogy látni fogja a fehér tollat és így követheti a méhet fészkéig. A bilbák, a homokdombi patkányok törzséből való két feleségének megparancsolta, hogy kövessék őt kéreg kászujukkal, amiben hazavihetik a mézet. Eljött az éj, de Wurra-nunna, a méh nem szállhatott fészkére. Narahdarn megfogta és fakéregbe zárta, hogy megőrizze reggelig. Másnap, mikor már felvirradt a reggel, elengedte és követte fészkéig, a gunyanni fához. Kőbaltájával megjelölte a fát, hogy máskor is megismerje, aztán visszafordult és asszonyait nógatta, mert azok alaposan lemaradtak mögötte. Megparancsolta, hogy jöjjenek oda, másszanak fel a fára és szedjék ki a mézet.

Mikor elértek a megjelölt fához, felmászott az egyik asszony, leszólt Narahdarnnak, hogy a méz a fa egyik repedésében van. Az visszafelelt neki, hogy dugja bele a kezét és szedje ki. Benyúlt az asszony, de nem is tudta ám visszahúzni a karját. Narahdarn fölászott segíteni, de úgy látta, a szabadulásra egyetlen mód van, ha levágja az asszony karját. Ezt meg is tette, anélkül, hogy szólt volna róla feleségének. Az asszony úgy megijedt, hogy azon nyomban szörnyethalt.

Narahdarn levitte az élettelen testet és ráparancsolt annak nővérére, a másik feleségére, menjen fel, vágja ki a kart és szedje ki a mézet. Ez tiltakozott, mondván, hogy a méhek elvitték már a mézet.

– Dehogyan vitték – szólt Narahdarn – eredj fel, de tüstént! – De az asszony csak ellenkezett, mert féltette nagyon az életét. Hanem Narahdarn nem hajlott a szóra, és csak egyre dühösebb lett, végül aztán meglengette buzogányát és fölzávarta az asszonyt a fára. Benyúlt az a repedésbe, de bizony az ő karja is ott maradt a nővéreé mellett, mozdítani se bírta. Narahdarn látta, mi történik, utánament hát a fára. Látva, hogy sehogyan sem tudja kihúzni karját az

asszony, minden siránkozása ellenére levágta, ahogy a nővéreét. Egy sikoltás röppent el, ahogy kőbaltája a kart átvágta, majd csend lett. Így szólt akkor Narahdarn:

– Gyere le és én kitágítom a méhek fészket. – De az asszony nem felelt, és Narahdarn látta, hogy bizony ez is meghalt.

Ekkor már megijedt és gyorsan lecsúszott a gun-yanni fa törzsén. A halott asszonyt magával cipelte, lefektette nővére mellé és gyorsan elillant, nem gondolva többé a mézre.

Ahogy a táborhoz közeledett, asszonyainak két kis húga szaladt elé, mert azt hitték, hogy nővéreik vele vannak és adnak nekik kóstolót az édes mézből, amiért mentek. De meglepetten látták, hogy Narahdarn egyedül jön. Ahogy közeledett feléjük, észrevették, hogy karja csupa vér. Arcán vad kifejezés ült, s ez annyira megrémítette őket, hogy kérdezni sem merték, hol vannak nővéreik. Elszaladtak és megmondták anyjuknak, hogy Narahdarn egyedül tért meg, vadnak látszik, haragosnak, karja pedig csupa vér. Kiment a Bilbák anyja és így szólt:²⁴

– Hol vannak a leányaim, Narahdarn? Elmentek ma reggel a mézért, amit találtál. Te egyedül jössz vissza. Mézet nem hozol. Arcod vad és haragos, mint azé, aki verekedett, és véres a két karod. Mondd meg nekem, ha kérdek, hol vannak a leányaim?

– Ne kérdezd tőlem, Bilbák anyja. Kérdezd Wurra-nunnától, a méhtől, talán ő tudja. Narahdarn, a denevér semmit sem tud – s ezzel hallgatásba burkolózott, melyet nem törhetett át semmi kérdés.

A Bilbák anyja otthagya tábora előtt és visszatért kunyhójába. Elmondta törzsének, hogy leányai eltűntek és Narahdarn, a férjük nem mond róluk semmit. Pedig bizonyára tud a sorsukról, bizonyára volna mit elmondania róluk, mert két karja csupa vér. A törzs bölcsé meghallgatta őt. Befejezte beszédét az asszony és siratni kezdte leányait, mert tudja jól, hogy nem látja őket többé már soha. Így szólt akkor hozzá a bölcs:

– Bilbák anyja, megbosszuljuk a leányaidat, ha Narahdarn vétett ellenük. Frissek még a nyomai, a törzs ifjai majd követik oda, ahonnan elindult, s ha megtudják, mit tett Narahdarn, nyomban hazatérnek. Akkor aztán tartunk majd egy nagy korroborit és ha lányaid az ő kezétől estek el, Narahdarn elnyeri méltó büntetését.²⁵

– Jól beszélsz, ó, testvérem – mondta a Bilbák anyja. – Most pedig sietted az ifjakat, mert még elered az eső, vagy homokot hord a szél és eltünteti a nyomokat.

A törzs sasszemű és gyorslábú ifjai elindultak. Hamarosan vissza is jöttek a Bilbák sorsának hírével. Ezen az éjjelen megtartották a korroborit. Félkörben ültek az asszonyok és monoton dalt énekeltek, bumeráanggal verték ki az ütemet, a többiek meg a opossum bőroket döngették. Nagy tüzeket gyújtottak a cserjés szélén, fényük megvilágította a táncosokat. Testüket tarkára festették, derekukon ünnepi övet, hajukban tollakat, kezükben festett varázssbotot hordoztak. Az asszonyok a tisztáson ültek, eléjük léptek a bozótból a férfiak, élükön Narahdarn. Még a fák csúcsát is megvilágította a máglyák fénye, különös árnyként vetítve az égre a sötét belah-fák alakját. Kísérteties lassúsággal táncoltak körbe a férfiak, csattogott a bumeráng, hangosabb lett az asszonyok dala. A tűzre új hasábokat vetettek, a láng már-már a fák csúcsáig csapott.

S az egyik máglya vadabbul lángolt mindegyiknél, s a táncosok mind közelebb szorították hozzá Narahdarnt.

Akkor a Bilbák anyjának hangja túlrikoltotta az asszonyok énekét – s ahogy Narahdarn a tűzhöz ért táncában és fordult volna visszafelé, látja ám, hogy a többi táncos valóságos élő fallal választja el tőle a táncteret. Megragadták a férfiak Narahdarnt, behajították a bolondul lángoló tűzbe, s ott lelte halálát a lángok között.

Így bosszulta meg a törzs a két Bilba halálát.

AZ ESŐCSINÁLÓ

Szárazság pusztított az országban. Elapadtak mind a folyók, csak a legmélyebb medrekben akadt még kevéske víz. Elhalt a fű és haldokoltak a fák is. A kéregkunyhók dűledeztek-elkorhadtak, mert oly rég nem használta őket senki, hiszen csak esős időben bújtak oda a fekete emberek, különben gallysátrak alá húzódtak a tűző nap elől. A Noonga-burra törzs ifjai súgtak-búgtak maguk között, végül nyíltan ki is mondták:

– Azt hallottuk véneinktől, hogy a wirinun kedvünkre tud esőt támasztani. De nézzétek a vidéket: elperzselődött a fű, nincs örölni való doonbur-mag, kipusztul a kenguru és az emu, a kacsák és a hattyúk messze országokba repültek. Nemsokára elfogy az ennivaló: akkor pedig éhen halunk, nem lesz többé Noonga-burra törzs a Narran partján. Hát miért nem támaszt esőt a wirinun, ha tud?

A sűgás-bűgás hamar eljutott az öreg wirinun fűléhez is. Nem szólt semmit, de csakhamar észrevették az ifjak, hogy két vagy három nap egymás után kiment a patakmederhez és egy wilgu-wilgut állított bele – hosszú bot ez, a tetején fehér kakadutollakkal – a bot mellé meg két nagy gubberát, azaz áttetsző kavicsot, amit máskor mindig elrejtett az övében, vagy pedig a hálóban, amit a fején viselt. Különösen vigyázott, hogy az asszonyok elől rejtse kavicsait. A harmadik napon így szólt az ifjakhoz:

– Menjetek, vigyétek kőbaltáitokat és vágjatok annyi fakérget, hogy az egész törzsnek kunyhót építhessetek belőle.

Ahogy mondotta, úgy cselekedtek. Mikor a fakérget összegyűjtötték és hazavitték, azt mondta a wirinun:

– Most pedig menjetek és emeljetek dombot a hangyaboly földjéből, és erre még egy lábnyi földet hordjatok. Ezután egy láb magasra padlót készítsetek és erre építsétek a kunyhót.

S úgy cselekedtek az ifjak, ahogy mondotta. Amikor elkészültek a magas padlójú, kéregtetejű kunyhók, a wirinun megparancsolta a törzsnek, hogy kövesse a patakmederhez. Férfiak, asszonyok, gyermekek: menni kellett mindahánynak. Valamennyien követték a

patakhöz, ahol a mederben a wilgu-wilgut és a gubberákat elhelyezte.

A wirinun beugrott a vízbe és ráparancsolt a többiekre, hogy kövessék, amit meg is tettek, akkor aztán mind ott lubickoltak, játszottak a vízben. Kis idő múltán a wirinun odalépett sorra az emberek mögé és mindegyiknek a koponyájából kivett egy darab faszenet. Mikor mögéjük lépett, mintha a koponya hátsó részéből szívta volna ki a faszenet, aztán kiköpte a vízbe.

Mikor már sorra vette valamennyit, kilábalt a vízből. De ahogy kiért, egy fiatal férfi fölkapta és visszadobta a vízbe. Így esett az többször is, mindaddig, míg a wirinun fázósan reszketni nem kezdett. Ez volt a jel a többieknek, hogy kijöhetnek a patakból.

Akkor a wirinun beküldte a fiatalokat egy nagy gallykunyhóba és rájuk parancsolt: aludjanak el. A varázsló, két öregember és két öregasszony kint maradt. Minden holmijukat, még az örlőkövet is hátukra vették, mintha költözni készülnének. Az öregek türelmetlenül topogtak a gallykunyhó körül, mintha jelre várnának, hogy elinduljanak.

Nemsokára nagy fekete felhő tűnt fel a láthatáron, először csak egy, később több is. Nőttek-nőttek, aztán fent a magasban egyetlen hatalmas viharfelhővé egyesültek. Mikor ez a nagy, nehéz, esővel terhes felhő a fejük fölé ért, bementek az öregek a gallykunyhóba és szóltak a fiataloknak: ébredjenek és menjenek ki, nézzenek az égre. Amikor valamennyien felkeltek, mondta nekik a wirinun, hogy ne vesztegessék az időt, szedjék össze a holmijukat és siessenek a védelmet nyújtó kéregkunyhókba.

Alighogy beértek a kunyhókba és elrejtették dárdáikat, borzalmasan dördült az ég, aztán fenyegető moraj, villámok cikáztak át az égen, majd megint fültépő dördülések keltek az űrben. Egy hirtelen villámlás szinte összefűzte a földet az éggel, a feketék azt hitték, táborukba csapott le. De csak egy fába ütött a közelben. A fekete emberek összébb húzódtak a kéregkunyhókban, moccanni sem mertek, a gyermekek sírtak félelmükben, a kutyák gazdájuk mellé húzódtak.

– Végünk! – kiáltották az asszonyok.

A férfiak nem szóltak semmit, de csakúgy féltek, mint a többiek. Csak a wirinun szívében nem volt félelem.

– Kimegyek most – szólott – és elállítom a vihart, hogy ne érjen baj titeket. A villám nem jöhet közelebb.

Kiállt az öreg varázsló a kunyhók elé, meztelenül állta a zúgó vihart, és hangosan énekelt, hogy elterelje a dühöngő vihart a tábor felé.

Gurri mooray, mooray.

Durri mooray, mooray, mooray.

Nemsokára elállt a mennydörgés és csendes szellő lengette kis ideig a fák lombjait, aztán patakokban eredt el az eső, és napokon át záporozott a földre. Amikor gyülekeztek a felhők és az öregek körüljárták a gallykunyhót, a wirinun elment a patakhoz, kiszedte a wilgu-wilgukat és a gubberákat, mert látta már a felhőkről, hogy munkáját elvégezte.

Elállt az eső és kizöldült a föld, s a fekete emberek örömben nagy korroborit tartottak és megénekelték az öreg varázslónak, a Noonga-burrák esőcsinálójának ügyességét.

Csendesen ült a bölcs, nem figyelmezett a dicséretre, ahogy elkerülte volt fülét az ifjak zúgolódása is. Hanem azért elhatározta, hogy megmutatja nekik hatalmát. Ezért aztán meghívta a szomszéd törzs esőcsinálóját és rövid tanakodás után kiküldte a törzseket a Googoorewonra, amely akkor még száraz pusztaság volt, csak néhány bús, szikár fa nőtt rajta, s ezek a fák valaha fekete emberek voltak, Baiame Borája előtt.

Mikor már mindannyian a síkság szélén táboroztak, a wirinun és esőcsináló társa nagy esőt támasztott a síkság fölött, ami vízzel árasztotta el a pusztát. A síkság tóvá változott, s ekkor a wirinun így szólt a fiatalokhoz:

– Most szedjétek hálóitokat és halásszatok.

– Mire jó ez? – kérdezték – A tó esővízzel van tele, nem a folyó árja töltötte meg. Csak tegnap keletkezett a tó, hogyan lenne hát benne hal?

– Eredjetek – mondta a bölcs. – Induljatok, ha mondom. Halásszatok! Ha hálótok nem fog semmit, a wirinun nem beszél többé férfinépével, csak mézet és yamgyökeret keresgél majd az asszonyokkal.

Inkább csak azért, hogy örömet szerezzenek annak az embernek, aki a sivatagot vadász-paradicsommá változtatta, úgy cselekedtek, ahogy parancsolta: fogták a hálókát és bementek a tóba. És íme: már az első merítésre roskadoztak a hálók a töméntelen goodoótól, murreetől, tukkitól és bunmillától. Annyi halat fogtak, hogy az összes törzsnek jutott bőségesen, még a kutyák is halat lakmároztak.

Ekkor úgy mondták a törzs vénei, hogy mivel minden bőségesen van, tartsanak Borát, hogy a fiúkat legénnyé avathassák. Az egyik lejtőn, távol a tábortól készítik el a helyét, hogy az asszonyok ne tudjanak róla.

És így tartották meg a Googoorewon nagy Boráját, mely arról lett híres, hogy az esőcsináló öreg wirinun diadalára tartották.

BAIAME BORÁJA

Törzstől törzsig járt a hír: megjött a jó idő. Ideje lenne egy közös nagy találkozót tartani. Úgy döntöttek, hogy a Googoorewonon, a fás térségen találkoznak.

Az, öregek azt sugdosták: itt az alkalom, hogy Borát tartsanak,²⁶ de erről az asszonyoknak mit sem kell tudniok. Az agg Baiame, aki nagy wirinun volt, azt mondta, elviszi két fiát, Ghinda-inda-muit és Booma-ooma-nowit a törzsek nagy találkozójára, mert már itt az ideje, hogy feleséget válasszanak, ehessenek az emuhútból és megtanuljanak harcolni.

Törzs jött törzs után a Googoorewonra, mindegyik elhelyezkedett a tisztást övező lejtőn, ahol majd a korroborit tartják. Wahn, a varjú itt, Du-mer, a galamb ott, Madhi, a kutya amott, és így sorra: Baiame és törzse, Baiamul, a fekete hattyúk nemzetsége, Ooboön, a kéknyelvű gyík és még sok más törzs. Mindegyik törzs külön-külön táborozott le.

Százan meg százan gyűltek ott össze, s mindegyik törzs megtartotta éjjeli korroboriját, mindegyik túl akarta szárnyalni a másikat festett díszük változatosságaival, új táncukkal-nótájukkal. Nappal vadásztak és lakomáztak, éjjel meg táncoltak és énekeltek; barátsági zálogot cseréltek, dilli-tarisznyát adtak bumerángért, és más effélét. Fiatal leányokat ajándékoztak öreg harcosoknak, öreg asszonyokat fiatal férfiaknak, meg nem született leány-gyerekeket ígértek öreg embereknek, csecsemőket meglelt férfiaknak, és még százféle ilyen egyezséget kötöttek, de mindig kikérték a wirinunok tanácsát.

Néhány nap múlva a wirinunok megmondták a törzs férfiainak, hogy Borát fognak tartani. Hanem erről az asszonyoknak semmiképpen sem szabad tudomást szerezniük. Mintha vadászni indulnának, napról napra kimennek majd a férfiak, és titokban előkészítik a Bora helyét.

A férfiak ki is mentek mindennap a táborból. Alaposan kigyomláltak egy nagy köri, aztán földsáncot hánytak körülötte, majd

ösvényt vágtak a cserjésen át s ennek is mindkét oldalára sáncot építettek.

Amikor minden előkészület befejeződött, szokásuk szerint, éjszakai korroborit tartottak.

Mikor az ünnepség már jó ideje folyt, az egyik öreg wirinun eltávozott a tömegtől, mintha megsértődön volna. Elment a táborig, egy másik wirinun meg követte, és a két öreg nemsokára verekedni kezdett. Alighogy a fekete emberek figyelme a verekedőkre irányult, a cserjésből, különös, sipító-süvítő hangot hallottak. Az asszonyok és gyermekek összébb rebbentek, mert a hirtelen támadt ijesztő hang megrémítette őket. Tudták, hogy ez nem lehet más, mint a Szellem hangja, aki a fiúk férfivá avalására jött el.

Ahogy a hang tovább szólt, az asszonyok félelemtől reszkető hangon mondták:

– Ez Gurraymi (azaz a Bora ördög) – és szorosabban ölelték át gyermekeiket.

A fiúk meg azt mondták:

– Ez Gayandi – és szemük kidülledi rémületükben.

Gayandi is Bora-ördögöt jelent, de az asszonyok nem nevezhetik úgy a Bora szellemét, mint a fiúk és a férfiak, mert minden, ami Bora rejtelseihez tartozik, tabu az asszonyok füle, szeme és nyelve számára.²⁷

Másnap tábort cseréltek. Nagy ünnepélyesen átköltöztek a fekete emberek készítette tisztásra.

Délután, még a költözködés előtt, valamennyi fekete ember elhagyta a tábori, átmentek a cserjésbe. Nyugodni tért már a nap, amikor sorban egymás után kijöttek a cserjésből, azon az úton, amit nemrég építettek, földhányással a két oldalán. Minden egyes férfi tűzbotot tartott egyik kezében, a másikban meg zöld vesszőt. Mikor a férfiak a körülkerített tisztás közepére értek, eljött az ideje, hogy az asszonyok, ifjak elhagyják a tábort és beköltözzenek a földgyűrűbe. Itt új tábort ütöttek, nagy lakomát csaptak és korroborit tartottak, akárcsak az előző estön.

Ez alkalommal – mielőtt az avatás időpontja elérkezett volna – Baiame, aki a legnagyobb wirinun volt a jelenlevők között, különleges módon bizonyította hatalmát.

A Madhik már napok óta tiszteletlenül viselkedtek a törzs bölcseivel szemben. Ahelyett, hogy mondásaikat megbecsülnék és tetteiket azzal a csendes áhítattal szemlélnék, amelyet a wirinunok elvárnak, a Madhik állandóan fecsegték, nevetgéltek maguk közöli, játszottak és kiabáltak, mintha a törzsek nem is a legszentebb szertartásra készülnének. A wirinunok gyakran csendre intették őket, de hiába volt minden figyelmeztetés: a Madhik csak fecsegték, kacarásztak.

Végül Baiame, a legbölesebb és leghíresebb wirinun, fölállt, átment a Madhik táborába és haragosan így szólott:

– Én, Baiame, akit minden törzs tiszteletben tart, háromszor figyelmeztettelek benneteket, Madhik, hogy hagyjátok abba a fecsegést és nevetést. De ti nem hallgattatok rám. Figyelmeztetett benneteket a többi törzs wirinunja is – de ti nem hallgattatok azokra sem. Gondoljátok, hogy a wirinunok férfivá avatják majd törzsetek ifjút, ha nem hallgattok a bölcsek szavára? Nem! Ezt én mondom. A mai naptól kezdve egyetlen Madhi sem fog úgy beszélni, mint az emberek. Ti lármázni akarók, hangos törzs akartok lenni és az embereket háborgatni: olyan törzs, amely nem tud csendben lenni, ha idegenek vannak a táborban: olyan törzs, amely nem érti meg a szent dolgokat. Így legyen! Ti és leszármazottaitok örökre hangosak lesztek. De hangolok nem lesz hasonló sem a beszédhez, sem a nevetéshez: ugatás lesz és üvöltés. És e naptól fogva jaj annak, aki egy Madhi beszédét hallja, mert rögtön kővé változik.

És íme: amint a Madhik kinyitották a szájukat, hogy kinevessék és gúnyos szavakkal illessék a bölcset, látniuk kellett, hogy olyanok lettek, amilyenek Baiame akarta. Ugatni tudtak csak és üvölni, elvesztették beszélő- és nevetőképességüket.

Amint ráébredtek veszteségükre, szemükben sóvárgás és néma esdeklés jelent meg, s ez utódaiknál is mindörökre látható, s mind a többi törzsek csodálattal és áhítattal tekintettek Baiaméra, amint az visszaindult a táborba.

Mikor Baiame visszatért a táborba, megkérdezte az asszonyokat, miért nem örölnék fűmagot. Az asszonyok ezt válaszolták :

– Eltűntek a dayoorljaink,²⁸ sehol se találjuk.

– Hazudtok – mondta Baiame. – Kölcsön adtátok a Du-mereknek, akik gyakran jönnek ezt-azt kölcsön kérni. Pedig hogy

figyelmeztettek benneteket: ne adjátok kölcsön.

– Nem, Baiame, nem adtuk kölcsön.

– Eredjétek a Du-merek táborába és kérjétek vissza a dayoorljaitokat.

Az asszonyok elmentek, mert féltek, ha nem fogadnak szót, ugyanarra a sorsra jutnak, mint a Madhik: bár jól tudták, hogy a dayoorlokat nem adták kölcsön senkinek.

Sorra jártak minden tábor, és minden törzset megkértek, adják kölcsön dayoorljaikat, de minden táborban ugyanazt a választ kapták: a dayoorlok eltűntek, senki sem tudja, hova lettek. A Du-merek mindig kölcsön kéregették, de kérésüket mindenhol megtagadták, s most mégiscsak eltűntek az őrlőkövek.

Amint az asszonyok tovább mentek, furcsa hangot hallottak, mintha szellemek sírnának fojtottan:

– Um, um, um.

A sírás magasan a levegőből, a fák lombján át, hallatszott, majd a földre, a füvek közé szállt, míg úgy tetszett, mindenhol szellemek nyüzsögnek.

Az asszonyok szorosabban markolták tűzbotjaikat és azt mondták:

– Megyünk vissza. Itt jár a Wunda.

Sebesen futottak a tábor felé, közben állandóan hallották a szellemek sírását a levegőben:

– Um, um, um.

Elmondták Baiaménak, hogy minden törzs elvesztette a dayoorlját és hogy szellemek járnak – de alig szóltak, az. „Um, uin, um” hang máris a táborig ért.

Az asszonyok összébb rebbentek, Baiame pedig a hang irányába tartotta tűzbotját, hanem amikor a fény felvillant, nem láttak senkit, s ami még furcsább: két dayoorlt láttak mozogni, de senkit, aki mozgatná őket, és ahogy a dayoorlok mozdultak, mind sűrűbben hangzott az „Um, um, um” hang, míg végre úgy tűnt: a levegő tele van láthatatlan szellemekkel.

Ekkor Baiame már tudta, hogy valóban a Wundák, a szellemek járnak, megragadta hát tűzbotját, és visszament a táborba.

Reggel látták, hogy nemcsak az összes dayoorlok tűntek el, hanem üres a Du-merek tábora is, ők is elmentek.

Mikor a dayoorlt senki sem akarta kölcsönadni a Du-mereknek, azt mondták:

– Nem örölhetünk doonburt, ha a Wunda nem hoz nekünk őrlőköveket.

Alig ejtették ki ezeket a szavakat, egy dayoorlt láttak maguk felé gurulni.

Először úgy vélték, kívánságuk ereje hozta létre a követ. De amint dayoorl dayoorl után gördüli a táborukba, s meg sem állva, tovább gurultak, és ahogy mozogtak, hallatták az „Um, um, um” hangol, ekkor már tudták a Du-merek, hogy ez a Wunda munkája. És belátták, hogy ahova a dayoorlok mennek, nekik is menni kell, másként megharagítják a szellemet, aki a köveket a táborukon keresztül gördítene.

Így a Du-merek fölszedték holmijukat és kövellék a dayoorlok nyomát; valóságos ösvény volt ez. Googoorewontól Girraweenig, a virágok helyéig, amely árvíz idején folyómeder.

A dayoorlok a Girraweentől tovább mentek a Dirangibirráig, S a Du-merek mindig a nyomukban maradtak. A Dirangibirra a Brewarrina és a Widder Murtee között terül el; itt a dayoorlok hegyre halmozódtak. S mind azóta, ha a fekete embereknek jó őrlőkövekre van szükségük, ide kell jönniük érte. A Du-merek pedig galambokká változtak, hangjuk olyan lett, mint, a szellemek sírása:

– Um, um, um.

Még egy különös eset történt ezen a nagy Borán.

Távol a többi törzstől, egy Ooboon nevű törzs táborozott. Ha idegen közeledett táborukhoz, az Ooboon-törzs leghatalmasabb harcosa elébe ment, fényt villantott rá, s az idegen azon nyomban szörnyethalt. Senki sem tudta, miféle fény az, ami halált hordoz ragyogásában.

Végül aztán Wahn, a varjú így szólt:

– Viszem magammal a legnagyobb pajzsomat, s elmegyek megnézni, mit jelent ez. Ti többiek ne kövessetek nagyon közről, mert bár tervem van rá, hogyan védem meg magam a halálos fénytől, nem biztos, hogy benneteket is megmenthetlek.

Wahn elment az Ooboonok táborába, és amint azok főnöke feléje fordult, hogy fényt villantson rá, fölemelte fapajzsát, teljesen beárnyékolta magát vele és hangosan így kiáltott mély hangján:

– Wah, wah, wah.

Ez annyira meglepte az Ooboont, hogy kiejtette kezéből a fénybotot és azt mondta:

– Mi a baj? Úgy megijesztettél! Nem tudom ki vagy – talán megbántottalak? Bár ez nincs szándékomban, mert a Wahnok barátaim.

– Nem maradhatok – mondta Wahn. – Vissza kell mennem a táborba. Ottfelejtettem valamit, amit meg akarok neked mutatni. Nemsokára visszajövök.

Ezt mondva, Wahn gyorsan visszaroht a buzogányáért, aztán visszatért, szinte mielőtt még az Ooboont észrevette volna, hogy elment. Visszajött, az Ooboont mögé lopakodott és hatalmas ütest mért rá, amely alaposan megbosszulta a halálos fény áldozatait, mert az Ooboont-törzs legnagyobb harcosa holtan terült el Wahn lába előtt a földön.

– Wah, wah, wah! – kiáltott Wahn diadalittasan, majd visszament a táborba és elmondta, mit végzett.

Ezen az éjszakán, mikor a Bora korroborit megkezdték, a férfivá avatandó fiúk összes asszonyrokonai egész éjjel ünnepeltek, hajnal felé az összes fiatalasszonyokat betessékelték a gallykunyhókba, melyeket előre elkészítettek a sáncon, a földgyűrű peremén. Az öregasszonyok ott maradtak.

Azokat a férfiakat, akik majd felügyelnek a férfivá avatandó fiúkra, most figyelmeztették, készüljenek fel a rájuk bízott fiúk megragadására, hogy elvihessék őket az ösvényen a cserjésbe.

Mikor adott jelre minden férfi felkapta vállára a számára kijelölt fiút, valamennyi táncolni kezdett a körben.

Ekkor felszólították az öregasszonyokat, jöjjenek és búcsúzzanak el a fiúktól: ezután rájuk parancsoltak, hogy menjenek a kunyhókba, a fiatalasszonyokhoz.

Mintegy öt férfi figyelte őket, bemennek-e a kunyhóba, aztán gallyakkal fedték le a kunyhó bejáratát, hogy ne lássanak semmit.

Mikor az asszonyokat már elrejtették a gallyak, a férfiak, akik a fiúkat vitték, gyorsan eltűntek a cserjésbe vezető ösvényen.

Amikor már a többiek nem láthatták őket, az öt fekete ember félretolta a gallyakat és kiengedte az asszonyokat, akik el is mentek a táborukba. Bármennyire kíváncsiak voltak is az asszonyok, miféle

szertartással avatják a fiúkat férfivá, tudták, hogy kérdéseikre nem kaphatnak feleletet. Néhány hónap múltán láthatják csak viszont fiaikat, talán egyik metszőfoguk hiányával és testükön néhány áldozatjellel, vagyis forradással. Ezenkívül tudták még azt is, hogy a fiúk nem nézhetnek asszony arcába, miután eltűntek a cserjésben, így hát jobbnak látták az asszonyok, ha nem kérdeznek semmit.

Másnap felkészültek a törzsek, hogy elvándorolnak a kis Bora helyére, amelyet négy nap múltán tartanak majd, mintegy tíz-tizenkét mérföldnyire a nagy Bora helyétől.

A kis Bora helyén föld helyett fűből raktak sáncot. A törzsek együtt vándoroltak oda, letáboroztak és korroborit tartottak. A fiatalasszonyokat korán aludni küldték, az öregasszonyok maradnak, míg fiaik el nem jönnek búcsút venni tőlük a nagy Boránál, mert mikor ezt tartják, a fiúkat elhozzák a kis Borára és megengedik, hogy utoljára búcsút mondjanak az idős asszonyoknak. Ezután a férfiak, akik a fiúkra felügyelnek, mind elviszik őket.

Együtt maradnak egy rövid ideig, aztán valószínűleg különválnak, minden férfi a gondjára hizott fiúval más-más irányba megy. A férfi szigorúan őrzi a fiút, legkevesebb hat hónapig. Fél év múltán visszatérhet törzséhez, de a hosszú magány után vad és félénk lesz, még saját anyjához sem mer szólni, s először még el is fut előle, ha az közeledik feléje. Az idegenkedés csak lassan, fokozatosan enged fel.

De Baiame Boráján a sors nem engedte meg, hogy a törzsek találkozzanak a kis Bora ifjaival.

Alighogy fölszedték a holmijukat, hogy útrakeljenek, Millin-dulunubba, az özvegy tántorgott a táborba. Zokogva szólt:

– Ti mind elhagytatok engem, az özvegyet, vándorolhattam egyedül sok gyermekemmel. Gyermekeim piciny lába hogy tarthatna lépést veletek? Cipelhetek én a hátamon többet, mint egy tarisznyát? Van nekem több mint két karom, egy hálam? Hogy haladhatnék sebesebben ilyen sok gyerekkel? Egyikőtök sem állt meg, hogy segítsen nekem. És ahogy elmentetek a vízgödrök mellett, kiittátok mind a vizet. Mikor fáradtan és szomjasan egy vízgödörhöz értem és gyermekeim víz után sírtak, mit adhattam nekik? Iszapot, csak iszapot! Ekkor szomjasan és kimerülten – a gyermekek sírtak, anyjuk képtelen volt csitítani őket – elértük a

következő vízgödröt. És mit láttunk, mikor szemünket meresztve kerestük a vizet? Sarat, csak sarat! Amint gödröt gödör lilán ériünk és hagyniuk el, mindig csak iszapot találtunk, gyermekeim sorra elterültek és meghaltak: meghaltak, mert nem ihattak; mert Millin-dulu-nubba, az anyjuk nem adhatott inniok!

Amint beszélt, az asszonyok gyorsan hoztak neki egy vízzel telt kéreg kászut,

– Késő, már késő – mondta megtörten. – Miért is élne egy anya, ha gyermekei elpusztultak?

És jajveszékelésbe fogott megint

De amint érezte, hogy a víz lehűti lázas ajkát és megpuhítja duzzadt nyelvét, utolsó erőfeszítéssel lábra állt, karját a törzsek táborra fölött meglengette és így kiáltott: – Annyira siettetek idejönni – itt is maradtok hát! Goo gool gai ya! Goo gool gai ya! Változzatok fává! Vállozzalok fává!

Ekkor összeesett és meghalt.

Amint elesett, a körben álló törzsek, kikre rámutatott, mind fává változtak, mielőtt meg holmijukat felszedhették volna, hogy az indulásra felkészüljenek.

Ott állnak még ma is. Még a háttérben levő törzsek is átváltoztak, mindegyik olyanná, amilyen nevet, viselt. Az ugató Madhik kutyává, a Baiamulok fekete hattyúvá, a Wahnok varjúvá, és így tovább sorra.

És ott látni ma is a fákat a nagy Bora helyén; szikarak és magasak, színük szomorú, komor, ágaik hús sírással lengedeznek a tó felett, ami most itt terül el, azon a helyen, ahol a Borát tartották. Még mindig a Googooweron, a fás térség nevét viseli ez a hely, peremén még ma is látszik egy gyűrű, a Bora-sánc maradványa. És máig is ez a hely mindazoknak a madaraknak a híres találkozóhelye, amelyek a régi törzsek nevét viselik. A Baiamulok büszkén úszkálnak a tavon, a pelikánok szépségben és nagyságban veiekednek velük; s ott nyüzsögnek a kacsák is, és még sok más, amit még elmondani is sok. Az Ooboön, vagyis a kéknyelvű gyík ide-oda kúszik a fűben. Néha a galambok, vagyis a Du-merek turbékolása hallható: „Um, um, um”, olykor pedig a Millin-dulu-nubha madar sírása: „Goo gool gai ya! Goo gool gai ya!”

A búskomor belah-fák sírása rá a válasz, aztán: „Sirr-sirr” zizegnek a bibbil-ágak, míg végül minden fa hallatja hangját, és a tó

szomorú partja a múlttól visszhangzik.

De azok a fiúk és férfiak, akik a kis Bora helyén voltak, megmenekültek a varázslattól. Sokáig várták a törzsek érkezését, de azok nem jöttek el soha.

Végre Baiama így szólt:

– Biztosan valamelyik hatalmas ellenségünk ölte meg barátainkat és hírmondó sem maradt belőlük. Ellenségünk még most is utánunk jöhet, vándoroljunk hát távoli földre.

Azzal felkerekedtek és Noondooig meg sem álltak.

Baiame egyik kutyája velük ügetett, de inkább lefeküdt volna, mint hogy ilyen gyorsan meneküljenek, Baiame azonban nem engedte és tovább hajszolta.

Mikor a Noondoo forráshoz értek, a kutya belopakodott a cserjésbe, ahol egy csomó kölyköt kölykedzett. De olyan furcsa kutyák voltak ezek, amelyet ember még sohasem látott. Kutyatestük volt, piggi-billa, azaz sündisznó fejük, s ördögien vadak és erősek voltak. És jaj annak az embernek, aki a Noondoo cserjésben találkozik egy eer-moonánnal, azaz hosszúfogúval, mert az biztosan megöli.

Még Baiame sem mert közeledni régi kutyájának ivadékaihoz.

Baiame, a hatalmas wirinun örökké él. De élő emberfia nem nézhet az arcába, mert menten szörnyethal.

Így hát a Noondoo egyik völgyében, a sűrű cserjésben él egymagában az agg Baiame, minden wirinunok leghatalmasabbika.

WURRUNNA VÁNDORÚTJA A TENGERHEZ

Mikor a két Maya-mayi leányt nővéreik felvitték az égbe, Wurrinna²⁹ magára maradt. Sehogyan sem tudta visszaszerezni két feleségét, egymagában folytatta hát vándorútját. Már jó messzire ért Nerangledooltól, ahonnan elindult. Útjában elhaladt Yaraänba és Narine mellett, s maga mögött hagyta a homokbuckás Nindeegooleet is, innen ment egykor az eer-moonän törzs (vagyis a hosszúfogúak) Noondooba.

Víz partjára ért és letáborozott. Egyszer csak valami furcsa teremtményt lát közeledni: teste-feje kutyáé, lába asszonyláb, s rövid farkat hord. Jó magasra felugrott a levegőbe, míg Wurrinnához közeledett, s különös, sipító-süvítő zajt hallatott.

– Hát ez meg miféle jószág? – kérdezte magában Wurrinna. Mikor már egészen közel volt, azt mondta Wurrinna: – Bizonyosan az eer-moonän törzsből való, talán afféle kutyakölyök, amelyet Baime hagyott Noondooban – már sokszor hallottam róla.

Rákiáltott hát:

– Hol a gazdád? – mivel kíváncsi volt rá, tudja-e a furcsa jószág, merre jár Baime.

Az eer-moonän válaszként prüszkölő, sivító hangot hallatott, amit Wurrinna már hallott az előbb is. Wurrinna újból szólította:

– Mi az, itthagyt a gazdád? – Ismét csak prüszkölő, sivító hang szakadozott ki a száján, aztán valami fütyülésféle:

– Fűr, fűr.

– Igaz, hogy örökre elment?

– Fűr, fűr – jött ismét a válasz. Wurrinna felállt és távozást intett az eer-moonännek.

– Eredj – szólt hozzá. – Elég volt ebből. Nem akarlak többé látni, hisz nem tudsz semmit Baiaméről.

Baime nevének hallatára az eer-moonän megugrott és megint csak ezt mondta:

– Fűr, fűr. – S azzal el is tűnt, visszabújt a homokbuckák alá. Wurrunna már régen hallotta, hogy az egész furcsa falka ott tanyázik, hatalmas barlangokban, ahova minden vándort bezárnak, akit sikerül becsalogatni a barlangba. Semmitől sem félnek, csak Baiame nevének említésétől. Wurrunna nem akarta megkockáztatni, hogy még egyszer találkozzék vele, így hát elsietett Dunger felé.

Napokon át vándorolt tovább és tovább, mígnem érkezett Doogooberre, a tenger partjára. Meglátva a roppant nagy vizet maga előtt, egyszerre szomjas lett, sietve levitte hát kis fatálját, hogy telemerje és igyék.

– Huh! – kiáltott, miután egy kortyot nyelt belőle, és érezte furcsa ízét. – Huh! Boodha! Boodha! Só! Só! – mondta, amint a maradékot undorodva kiköpte. Azt hitte, a fehér hab sós csak, ezért hát kezével letisztította a habot, ismét megmerítette a binguit és megint belekóstolt.

– Huh! Boodha! Boodha! Szomjas vagyok. Vissza kell térnem a vízgödörhöz és ott innom.

De mielőtt elment volna, nézte-nézte a tengert, ameddig csak a tekintete elért. Miféle árvíz lehet ez? Sehol egy fa, sehol egy mirriabokor, és az íze sós. Nem is olyan, mint az árvíz. Olyan, akár Goongulla, az ég, fehér felhőivel. De ha a felhők mozognak, az ég marad, itt meg ez is, az is mozog, és bizony ember még sohasem kóstolt ilyet.

Csodálkozva ment vissza a vízgödörhöz és csillapította szomját. Két opossumot is megölt és megnyúzta őket, hogy bőrükből vizes tömlőket készíthessen.

Éjjel, messze a tengertől és háborgó zajától, letáborozott, de ott is hallotta a tenger zúgását, mert a szél föltámadt, de nem tudta, honnan jó a zaj.

Másnap reggel még egyszer elment a furcsa vízhez, gondolta, most talán megpillantja a túlsó partot. A közelben meglátott egy magas fát, fölmászott rá és hosszan kémlelte a tengert, fák és föld után kutatott a messzi láthatáron. De csak vizet látott, haragos, sötét vizet.

– Bizonyosan vihart hordoz magában. Ez biztosan a Dooloomaik, a mennydörgés és az üvöltő szelek tábora – mondta Wurrunna, amint a tenger haragos dübörgését hallgatta. – Ezt hallhattam én az

éjszaka. Láttá aztán Wurrunna, hogy emelkedik a tenger színe, vad hullámok üzik egymást, dühös morajjal csapódnak a parthoz meg vissza, hogy aztán annál magasabbra csapjanak ismét. Így szólt akkor Wurrunna:

– Wunda lakik benne, s az életemre tör. Felmászom a hegyre, onnan jobban láthatom.

Hanem bizony hiába mászott fel a hegyre Wurrunna, nem látott mást, csak a különös víztömeget, vizet csak, ameddig ellátott. Lement hát a hegyoldalra, vissza a vízgödörhöz, ahova az opossum-bőröket akasztotta száradni. Gyorsan víztömlőket készített belőlük. Megvárta, míg a rejtelmes víz olyan nyugodt nem lett, ahogy először látta, akkor lement és megtöltötte a tömlőket. Aztán fölszedett néhány kagylót, hogy magával vigye. Egyenesen törzséhez akart visszatérni és elmondani, mit látott: magával vitte a tömlőket, hogy megízleljék a furcsa vizet, így elhiszik, hogy igazat beszél.

Az úton visszafelé egy agg daennal találkozott. Wurrunna gondolta, talán tud valamit az ismeretlen vízről és dühörgő hangjáról. Az öreg wirrinun meghallgatta Wurrunna történetét, megkóstolta a vizet és aztán kiköpte. Sokáig ült csendben. Majd így szólt:

– Bizonyos, hogy nagyapáink igazat mondtak, mikor gyermekeiknek elmesélték: a hegyen túl víz terül el, nagyobb, mint amekkorát ember szeme valaha is látott, víz, amely töméntelen veszélyt tartogat az embernek, követi a partig s ha nem érheti el, dühöng a sok szörny, amely a vízben él. Azt mondják, nagyobbak ezek és veszedelmesebbek, mint a kurriák. Láttál-e ilyeneket?

– Vizet láttam csak, semmi mást – mondta Wurrunna. – Sós víz van arra mindenütt. De hallottam a szörnyek hangját: ráparancsoltak a vízre, hogy sodorjon el engem, és süvöltöttek dühükben, mikor elmentem onnan. Sietek vissza törzsemhez, elmondom, amit láttam és hallottam.

Mielőtt elment, az öreg wirinunnak adott a sós vízből, hogy törzse is megízlelhesse. Egy kagylót is adott, egyikét azoknak, melyeket a tengerparton szedett. Ez a kagyló később sok vizsályt okozott, egyik törzs a másiktól akarta elvenni. A legöregebb wirinun a nagy korroborikon viselte. Mikor már sok nemzedék halt el, az egyik wirinun, akinek tulajdonába került, biztonság okáért eldugta egy

szellemfába. Meghalt, de a kagyló miatt még ma is harcok folynak. Vannak törzsek, amelyek meg akarják szerezni, más törzsek pedig védelmezik. Hazafelé néha-néha meg kellett állnia Wurrunnának, hogy új tömlőket készítsen a sós víznek, mert a régiek kilyukadtak. Végül csak elért Nerangledoolig, a vízből még maradt annyi, hogy a törzs vénei megízlelhették.

Senki sem tudta, hol-merre járt, és azt sem tudták elképzelni, milyen lehet az a víz, mely nagyobb, mint az összes vadászterület együttléve. Ha idegen jött a táborba, elvezették Wurrunnához, hogy meghallgassa: mi volt, ami őt útjáról visszatérítette. Wurrunna élménye csakhamar hagyománnyá vált, mert ő már nem élt sokáig.

Azzal, hogy elhagyta saját vadászterületét, megsértette Baiame törvényeit, így hát sok idővel nem is élhette túl visszatértét. De távoli utazása oly híressé tette, hogy halálakor egy hullócsillag suhant át az égen, s a csillagot dördülés követte, így adva tudtára a távoli törzseknek: egy nagy lélek hagyta el a földet.

Nemzedékről nemzedékre szállt Wurrunna vándorlásának és tapasztalatainak története, a nagy korroborik alkalmával körbe hordozták a kagylót, amit még ő hozott el a nagy víztől. Nagy sokára Wundák, fehér ördögök (ahogy az első fehéreket a daenok nevezték) jöttek az országba és a régi regét bebizonyították azok a fekete fiúk, akik Gundabluiból lehajtották a csordát Mulubinbába.

S íme: nagy-nagy vizet láttak ott, rajta fehér felhők úsztak. Hallhatták mormolását, ordítását, meg is rémültek tőle, de egyikük kíváncsibb volt a többinél és így szólt:

– Menjünk, kóstoljuk meg. Ha sós lesz, igazat mondtak a vének Wurrunna tapasztalatairól.

Megkóstolták: sós volt az íze.

– Igaz – szólottak – olyan ez, amilyennek mondták. Majd elmeséljük, hogy mi is láttuk és meg is kóstoltuk. Viszünk ezekből a wa-ahokból is, és viseljük majd a korroborin.

Vissza is mentek a törzshöz, és kagylókat is vittek, hogy bizonyítsák, amit láttak.

WURRUNNA CSODÁLATOS KALANDJAI

Ha Wurrunnát, a daent valaki megsértette, otthagyta a táborát és ismeretlen földre vándorolt. Egy éjjel, mikor éppen vándorúton volt, zuhogott az eső. Másnap reggel sok lehullott levelet látott a fák alatt.

– Itt opossumok vannak – mondta és botját bedugta egy közeli fa odvába. Érezte is, hogy ott az opossum. A tűzhöz ment, parazsat hozott, bedobta az odúba, hogy az opossumot kihajtsa vele. Ahogy ezt tette, hát a környező összes fákból opossumok ugráltak ki és így kiáltoztak:

*Naia-Ierh Nuddu-waighi,
mi opossum-szellemek vagyunk.*

Wurruna bizony látta, hogy ezek Nuddu-waighik, vagyis szellemek opossum-bőrben, de szárnyuk is van és hosszú körmük. Ahogy az opossumok az üregekből kibújtak, feléje röpültek. Szerencsére Wurruna wirinun volt, így hirtelen átváltozott yungeaivé, vagyis családi szellemének alakjára, amely nem volt más, mint Goomble-Gubbon, a pulyka. Ilyen alakban messze repült a fenyegető veszélytől, aztán visszavarázsolta magát emberré.

Alighogy ezt tette, megpillantott egy különös embert, akinek nem volt szeme és a homloka olyan volt, mint egy balta. Nulu-yoon-du volt a neve. A homlokát baltának használta, így nem kellett baltát cipelnie. Mivel szeme nem volt, az orrán keresztül látott.

Adott Wurrunnának egy mézzel telt kéregtálat és barátságosan meghívta a kunyhójába. De Wurrunnának nemigen tetszett a baltahomlokú, még azt sem tudta, mikor néz rá Nulu-yoon-du. Így hát azt mondta: sajnálja, de vissza kell mennie gyermekeiért, akiket a cserjésben hagyott, később azonban majd megint eljön. Ezzel, amilyen gyorsan csak tudott, elsietett. A mézet vitte magával.

Egyszer csak szembe jön vele egy sündisznó, hátán egy másik sünt cipel. Ahogy közeledett, így kiáltozott:

– Go-oh, go-oh, go-oh – ami annyit jelent: „Gyere, gyere, gyere”.

Wurrunna körülnézett, kereste, ki szólt, és látta, hogy a sündisznó beszél hozzá. Elmondta a sün: testvérét neki adja vacsorára s reméli, hogy Wurrunna ott marad és megeszi. Wurrunna, aki ennivalót sohasem utasított vissza, elfogadta a sündisznót, de azt mondta, hogy gyermekei a közelben táboroznak és el kell mennie értük.

Így hát elment, de ahelyett, hogy visszatért volna, elrejtőzött a sündisznóval és jóllakott vele. Lefeküdt aludni, de egyik fülét nyitva tartotta, hogy észrevegye, ha a másik sündisznó nyomon követné, és idejében elmenekülhessen.

Mikor jól kipihente magát, ismét útrakelt. Egyszer csak megpillantotta maga előtt Bahloot, a holdat, aki kukacokat rázott ki egy birából, azaz fehér fából.

Wurrunna közelebb somfordált, remélve, hogy kap néhány kukacot, mert már nagyon vásott rá a foga. Bahloo megrázta a fát, aztán hátával nekifeküdt. A fa széthasadt, de Bahloo meg sem sérült, szétszórta a darabokra tört fát, vele a kukacokat is. Ezeket sietve felszedte. Látva Wurrunna sóvár tekintetét, szólt neki, jöjjön és szedjen ő is a kukacokból, amit az meg is tett. Mikor már annyit szedett, amennyit csak tudott, azt mondta: el kell mennie gyermekeihez és enni adni nekik.

– Hol vannak a gyermekeid? – kérdezte Bahloo.

– Nem messze – válaszolt Wurrunna.

– Nosza menj, hozd ide őket vacsorára – jut elég kukac minannyiunknak.

Wurrunna elsietett, vissza a biztos helyre, vitte magával az újabb jó vacsorát, s amikor már gondolta, hogy biztonságban van, jóízűen megette és még örült is, hogy nincsenek gyermekei, akikkel meg kellene osztania a finom falatokat.

Pihent egyet, aztán tovább indult és most érkezett egy országba, ahol olyan sok szúnyog és légy volt, hogy ennyit még sohasem látott. Letört egy gallyat és lesöpört az ágról annyit, amennyit csak tudott. De ennek ellenére még mindig rajokban szálltak rá, és már-már azt hitte, hogy ebben az országban nem is élhetnek emberek.

Éppen, amikor ezt gondolta, furcsa jószágokat pillantott meg: mintha járkáló fatörzsek lennének, fakadó levelekkel, törzsük

fakéreggel fedve, lábuknál és fejük körül csomókban állottak a gallyak.

Ahogy közelebb értek, látta Wurrunna, hogy ezek férfiak, szemük kivillog a fakéreg mögül, ami arcukat fedte. Biztosan így védik magukat a szúnyog- és légyregimenttől, de olyan furcsák voltak, hogy Wurrunna rémületében elkiáltotta magát:

Bulga-nunnoo! Bulga-nunnoo!
Kéreghátú! Kéreghátú!

és tüstént felvette rokonának, Goomble-Gubbonnak az alakját, s nyomban elröpült ebből az országból, de még mindig úgy érezte, nem tud elég gyorsan menekülni.

Mikor már úgy gondolta, elég messze van, leszállt, és visszaváltozott régi alakjára. Nemsokára meglátott egy sereg csupasz emut, s velük egy fogatlan embert, aki Irra-deeboo-lának hívtak. Wurrunnát annyira elcsigázta a sok kaland, hogy örömmel kapott a fogatlan ember meghívásán, aki eleséget kínált és fedelet.

De az egyik éjszaka arra ébredt, hogy valaki ütést mér a szájára és kiüti a fogait. Ahogy hirtelen fölugrott, Irra-deeboo-lát látta maga előtt, aki mosolyogva így szólt:

– Most már testvérem vagy: fogatlan, akár jómagam, velem maradsz örökre és társam leszel.

Látta Wurrunna, hogy a csupasz emuk körülfogják, beleegyezett hát, de magában azt gondolta, az első alkalommal elszökik. Másnap Irra-deeboo-la azt mondta, hogy a többiekkel együtt elmegy vadászni és hívta Wurrunnát is. De Wurrunna azt felelte, hogy még mindig fáj a szája: marad hát és próbál aludni.

El is mentek, és amikor eltűntek a láthatárról, Wurrunna is elindult. Mire észrevették, hogy elment, már bottal üthették a nyomát.

Nagysokára egy másik törzzsel találkozott. Billooknak nevezték őket és éppen olyanok voltak, mint a fekete emberek, csak a lábuk volt sasláb. A Billook kedvesek voltak Wurrunnához, annyi emutojást adtak neki, amennyi csak belefért. Amikor éhségét csillapította, azt mondta nekik, hogy vissza kell mennie gyermekeihez.

– Hol vannak? – kérdezték a Billook.

– A cserjésben, nem messze innen – felelte Wurrunna.

- Biztosan ők is olyan éhesek, mint te voltál – mondták a Billook.
- Vigyél magaddal tojást, adj nekik enni, és hozd ide őket.

Wurrunna annyi tojást vitt magával, amennyit csak elbír, nem merte megkockáztatni, hogy a furcsalábú Billoo-törzzsel maradjon. Már sok különös embert látott és úgy gondolta, végülis jobb lenne saját törzsénél lenni: de félt azon az úton visszatérni, amerre jött, mert találkozhat azokkal, akiktől elszökött – így hát kerülő utat választott.

De megint csak sok idegen törzzsel találkozott. Először érkezett oda, ahol réges-régen a hét Maya-mayival, vagyis a hét kristályruhájú nővérrel találkozott, akik közül kettőt elrabolt, de azok végülis elszöktek tőle. Úgy történt ez, hogy amikor elküldte őket fakérget szedni és a lányok a baltájukat a fenyőfákba vágták, így kiáltottak: „Birrarl! Birrarl!”. Mivel a fenyők rokonaik voltak, segítettek nekik a menekülésben úgy, hogy az ágaikba kapaszkodva a lányok feljutottak az égis, ahol már várta őket öt nővérük. Még most is ott vannak, s máig is Maya-mayiknak hívják őket.

Amint Wurrunna tovább ment, egy kristálytisza tavacskához ért. Megállt és kezét a vízbe akarta meríteni, hogy igyék. Ahogy a víz fölé hajolt, látta, hogy törpék járkálnak a tó fenekén, és éppen halat fognak. A törpék vakok voltak, így nem láthatták Wurrunnát, de hallották őt és így kiáltoztak feléje:

- Hol vagy? Ki vagy?

Wurrunna azonban felelet helyett gyorsan eliszkolt. Később a Bun-yun Bun-yunnal, a békák törzsével találkozott. Azt regélik, hogy ezek a békák Birra-nulu parancsára megtisztítják az árvizet. Éppen jött az ár, amikor Wurrunna országukba ért. A vizet úgy tisztították, hogy forró köveket dobáltak bele. Azt is látta Wurrunna, hogy száz meg száz botot dobnak a folyóba és ahogy azok a vízbe hullanak, menten különböző halakká változnak. Ez volt az utolsó idegen törzs, amit Wurrunna útban hazafelé látott.

Éjszakáról éjszakára, a tábortűz mellett mesélte kalandjait a törzsnek. Egy agg wirinun ilyenkor csak csóválta a fejét és ezt mormogta:

- Na-wo. Na-wo. Igen. Igen.

Amikor Wurrunna történetének végére ért, elmesélte az öreg ember, hogy valamikor réges-régen egy wirinun elindult megkeresni

Baiaménak, a leghatalmasabbnak táborhelyét, de az figyelembe sem vette őt, hanem úgy tett, mintha nyitott szemmel aludna. És amikor ez a wirinun visszatért, figyelmeztette törzsét: sohase kövessék példáját, mert szörnyű veszedelmek fenyegetik a vakmerőt, aki időnek előtte akarja meglátni Baiamét.

Hallotta ezt Wurrunna, de bizony csak elhatározta, hogy szerencsét próbál ő is, akárcsak valamikor réges-régen az öreg wirinun. Hogy mi történt vele, azt a fekete hattyúk legendájából tudhatjátok meg.

WAYAMBA, A TEKNŐSBÉKA

Oola a gyík, yam-gyökeret szedett a mirria síkságon. Vele volt három gyermeke is. Egyszer csak észrevette, hogy valaki mozog a mögötte levő mirria bokorban. Riadtan hallgatózott. A bokorból hirtelen Wayamba ugrott ki és megragadta Oolát. Mondta neki: ne lármázzon, akkor nem bántja, csak elviszi a táborba feleségnek. Elviszi a három gyermeket is és gondoskodik róluk. Az ellenállás céltalan lett volna, mert Oolánál csak ásóbot volt, Wayambánál pedig lándzsa és buzogány. Így hát Wayamba elvitte az asszonyt és a gyermekeket a táborba.

Törzse látta, hogy az Oola-törzsből hozott asszonyt, meg is kérdezték, vajon azok ajándékozták-e meg.

– Nem – felelte – elraboltam.

– Ej, ej – korholták a többiek. – Az asszony törzse majd érte jön, jó lesz, ha vigyázol magadra: mi nem verekszünk érted. Nincs jogod asszony rabolni anélkül, hogy velünk tudatnád. Mi tartogattunk számodra egy fiatalasszonyt a törzsünkben, de te elmentél, elraboltál egy Oolát és elhoztad a táborba. Most már viseld magad a következményeket.

Nemsokára meg is pillantották az Oolákat, amint a síkon keresztül Wayamba táborra felé közeledtek. És bizony nem baráti látogatásra vagy békés tereferére jöttek, mert asszony nem volt velük, békeág nem volt a kezükben, testük hadiszínekkel volt befestve és harci fegyvereiket viselték. Mikor a Wayambák meglátták, hogy az Oolák közelednek, így szólt a törzs bölcse:

– No, Wayamba, most már ideje lesz kimenni a síkra és megvívni a harcod, mi nem segítünk neked.

Wayamba két nagy pajzsot választott: az egyiket maga elé, a másikat hátára akasztotta, megragadta fegyvereit és ellenségei elé ment. Mikor már jó messzire kinn volt a síkon, de még mindig távol az Ooláktól, rájuk kiáltott:

– Gyertek ide!

Válaszként lándzsa- és bumerángthömeg záporozott feléje. Ahogy a fegyverek átsüvítettek a légen, Wayamba berántotta kezét a pajzs

mögé, fejét meg behúzta, így aztán semmi baja sem történt. Dolguk végezetlen hullottak le a fegyverek, ahogy a boreenről lepattantak, Wayamba meg kinyújtotta karját és fölemelte fejét. Ismét így kiáltott:

– Gyertek csak ide, próbáljátok még egyszer, én készen állok!

Válaszul ismét a fegyverek zápora hullt rá, s ő megint ugyanúgy védekezett. Végülis az Oolák bekerítették és vissza kellett vonulnia a patak felé. Sűrűn záporoztak feléje a lándzsák, és már oly közel voltak, hogy nem maradt más lehetőség, mint beleugrani a patakba. A patak felé fordult, letépte mellső pajzsát, ledobta fegyvereit és beszökkent a vízbe. Az Oolák lándzsáikat döfésre készen tartva várták, hogy Wayamba feje feltűnik a habok között – de hiába vártak.

Wayambát, a fekete embert, sohasem látták többé. De a patakban, ahol eltűnt, egy furcsa teremtményt láttak: hátán erős páncélt hordott, amely hasonlított a boreenhez. Ha próbálták megfogni, fejét és végtagjait páncélja alá húzta be. Azt mondták róla: – Ez Wayamba.

Így került a patak vizébe a teknősbéka.

AZ ESŐMADÁR

Boogoo-doo-ga-da öreg asszony volt, s egymagában élt négyszáz dingó kutyájával. Oly régen élt kutyáival, hogy az embereket már nem szerette, csak éppen megette, és emberhúson éltek kutyái is. Az öregasszony ravaszsága segítette őket az ételszerzésben. Kiment a táborból két kis kutyájával és majdnem mindig találkozott fekete emberekkel, néha hússzal-harminccal is, amint a patak felé tartottak. Így szólt hozzájuk:

– Én megmondhatnám, hol találtok sok mai-rát.

Erre ők megkérdik, hol? és ő azt feleli:

– Ott, azon a dombon, a morillán. Ha odamentek és készen tartjátok mulláitokat, indulok én is a kutyáimmal és felétek terelem majd a mai-rákat.

A feketék majdnem minden esetben megfogadták a tanácsát, felmentek a dombra, Boogoo-doo-ga-da pedig elment a két kutyájával. De nem azért, hogy bekerítse a mai-rákat, vagyis a dinnyéket. Gyorsan elillant a tábor felé, majd halkán így szólt:

– Birri-gu-gu – ami azt jelenti, hogy: „Fogd meg, fogd meg!” Ez volt a jel arra, hogy a dingók kijöhetnek.

Azok ki is rohantak és a feketék legnagyobb meglepetésére körülvették őket, rájuk ugrottak, tépték, halálra kergették őket.

Mikor minden fekete ember meghalt, a dingók és Boogoo-doo-ga-da a holttesteket a táborba vonszolták. Ott aztán megfőzték, és így jó időre megvolt az öregasszony és a kutyák élelme. Ezt a cselt aztán sokszor megismételték.

A fekete embereknek már oly sok barátja tűnt el, hogy elhatározták, föl kutatják, mi történt velük. Az öregasszonyra kezdtek gyanakodni, aki egyedül élt és vadászott a morillákon két kis kutyájával. Úgy tervezték, hogy a következő csoportot, amely vadászni megy, két részre osztják és a második távolról kíséri az első, közben kilesi, mi történik velük.

Akik hátul voltak, látták is, hogy az öregasszony barátaikhoz megy, egy ideig beszél velük, majd elindul két kutyájával. Megfigyelték, hogy társaik a morilla egyik pontján buzogányaikat

készen tartva állnak, mintha várnának valamire. Nemsokára az öregasszony halk hangját hallották: „Birra-gu-gu”.

A dingók gyorsan bekerítették a feketéket, rájuk rohantak, marcangolták és megölték őket. Barátaik, akik az egész jelenetet látták, azt is megfigyelték, hogy az öregasszony a dingókhoz csatlakozik és segít elhurcolni a holttesteket a táborba. Láttak már mindent, így hát a leskelődők visszamentek a táborba és elmondták, mit tapasztaltak.

Valamennyi törzs összegyűlt és gyors leszámolásra készültek. El is indultak, alaposan felfegyverkezve. Egy részük előrement, hogy magukra vonják Boogoo-doo-ga-da és a dingók figyelmét. Mielőtt a szokásos öldöklés megkezdődött volna, s a dingók bekerítették volna a feketéket, kétszáznál is több fekete ember rohant oda, s oly vitézül harcoltak, hogy minden dingót megöltek, s Boogoo-doo-ga-dát és két kutyáját is.

Az öregasszony ott feküdt, ahol megölték, de mikor a harcosok elmentek, meghallották kiáltását: – Boogoo-doo-ga-da.

Visszatértek és összetörték a csontjait, először a lábát, majd otthagyták. Ahogy elmentek, ismét kiáltott: – Boogoo-doo-ga-da.

Még egyszer visszamentek és testének minden csontját eltörték, de bizony az öregasszony még mindig kiáltozott: – Boogoo-doo-ga-da.

Egy harcos ott maradt és leste, honnan jön a hang, mert sejtette, hogy az asszony halott. Azt is látta, hogy az öregasszony szíve még mozog, az kiáltja:

– Boogoo-doo-ga-da – s ahogy a hang elszállt, egy kicsiny madár röppent ki belőle. Ez a kis madár éjszakánként a morillákon futkározik és kiabál: – Boogoo-doo-ga-da.

Egész nap pihen, csak éjszaka búvik elő. Szürke kis madár ez, hasonló a weedah- vagy bower-madárhoz. A fekete emberek esőmadárnak nevezik, mert ha valaki elrabolja tojásait, vég nélkül sír: – Boogoo-doo-ga-da – míg csak válaszként eső nem hull az égből.

Ha a földet szárazság sújtja, az emberek felkutatják a madarat, s ha fellelik, addig hajszojják, míg hangosan sírni nem kezd: – Boogoo-doo-ga-da.

Ha nappal hallják sírását, tudják, hogy eső lesz.

Amint ez a kicsiny madár az asszony szívéből kiröppent, valamennyi megölt dingó mérgeskígyóvá változott. Az asszony két kis kutyája Daya-minya lett, azaz kicsiny, lapos kígyó, de ezek nem mérgeskígyók, mert sohasem harapnak emberbe, mint a többi dingó. Ott, a morillákon, ahol a Boogoo-doo-ga-da valaha ennyi embert megölt, sok kőhalmaz fehérlik, amelyekről úgy hírlik, azoknak az embereknek a csontvázai, akik az asszony áldozatai lettek.

UTÓSZÓ

A tizennyolcadik század angol és holland útirajzaiban, Dampier és Cook e korban meglepően tárgyilagos leírásaiban jelenik meg először előttünk az alacsony termetű, fekete bőrű, lapított orrú, meztelen ausztráliai bennszülött. Az a kétszáz esztendő, mely e korai leírásokat követte, az ausztráliai kontinens etnikai képét alaposan megváltoztatta; a felfedezés korabeli háromszázezernyi, tömegével a csapadékos keleti területeken kóborló bennszülött lélekszáma napjainkra hetvenháromezerre apadt s az egyre fogyó, tűnedező törzsek a terméketlen sivatagokba s az egészségtelen mocsarak útvesztőibe húzódtak vissza a fehér telepések feltartóztathatatlan áradata elől.

A középső, nyugati és északi területeken még zsákmányoló gazdálkodást folytató, ide-oda vándorló törzsek életmódjukban a természethez való maximális alkalmazkodás iskolapéldáját nyújtják. Az ausztráliai bennszülött természetismerete bámulatos, és csodálnunk kell, ahogyan a kegyetlen és rideg természetből napról napra megújuló küzdelemben élelmét megszerzi. A sivatag sárgán izzó homokbuckái között, ahol a fehér ember készletei nélkül éhen halna, a bennszülött megleli a víztartalmú sivatagi növényeket; a sztyeppes tájak bozótjaiban felriasztja és űzve-kergetve dárdájával elejti a kengurui, emut és wallabyt; a moesarakban kezével vagy elmés csapdákkal megfogja a halat s kiássza az iszapból a vízinnövények gumóit; az erdőben megtalálja a méztől terhes odvas fákat s a természet nyújtotta ezernyi, számára értékes kincset. Ismeri azokat a könnye hasadó kőzeteket, melyekből baltáinak és dárdáinak kőpengéjét hasítással vagy csiszolással készíti; tudja, a természet hol rejtette el a testfestéshez szükséges vörös okkeranyagot; rájött a visszaszálló bumeráng készítmódjára és bonyolult hajítási technikájára s gondosan számon tartja a madarak, emlősök, halak vonulási útjait, a különböző növényfajták érési idejét, és vadászterületén többé-kevésbé bizonyos rendszer szerint kóborol. Állandóan helyet változtató életmódjából következik, hogy a kerámiát nem ismeri, s építményei ideiglenes enyhelyek, ritkábban

kéreggel fedett, ágszerkezetű kunyhók. Minden holmija elfér egy-egy növényrostból fonott hálótárisznyában, ruházata jóformán nincsen, ékszerei is alig-alig.

Társadalmuk alapsejtje a család, mely egy férfiből, feleségéből vagy feleségeiből – ezek száma ritkán több kettőnél – és gyermekeiből áll. A házasságkötésnél számos archaikus formával találkozunk: helyenként még előfordul a rablással történő asszonyszerzés, de sokkal gyakoribb, hogy az egyes csoportok nőcserével tesznek szert a fiatal férfiak számára feleségre. A házasság általában patrilarchális, a feleség követi férjét annak társadalmi csoportjába, a hordába. Ez az ausztráliai bennszülöttek legfontosabb gazdasági-politikai egysége; a törzsek területe az egyes hordák között oszlik meg s a horda a háborút viselő, vérbosszúra kötelezett, önálló egységként szereplő csoport. A törzsnek nincsen politikai szervezete, törzsfői tisztséggel sem találkozunk s a törzs így Ausztráliában nem más, mint laza szerkezetű, azonos nyelvel vagy nyelvjárást beszélő, többé-kevésbé azonos kultúrájú, meghatározott földterületen élő, önálló hordákból összetevődő csoport. A házastárs kiválasztása hagyományosan előírt és számunkra meglehetősen komplikált szabályok szerint történik. Egy-egy törzs több – kettő, négy, nyolc – házassági csoportra – szekcióra – oszlik s ezek mindegyikében a párválasztó férfi bizonyos rokonai foglalnak helyet. A szabályok pontosan meghatározzák, hogy melyik csoportból kell kiválasztani a feleséget. E rendszernek megfelelően Ausztráliában gyakori a rokonházasság, leginkább unokatestvér-házasságokkal találkozunk. Az egyes házassági szekciókhoz való tartozást a születés, ill. az anyagi leszármazás szabályozza.

A múlt században, amikor az ausztráliai bennszülöttek a Föld legprimitívebb kultúrájú népeken! lettek szert kétes hírnévre, bizonyos szokásaikból azt a következtetést vonták le, hogy csoportházasságban, sok helyütt promiszkuitásban élnek. Kutatásaink azóta korrigálták e téves megfigyeléseket: az incestus-szabály Ausztráliában is érvényes és a házasságon kívüli kapcsolatuk széleskörű kiterjesztésével legfeljebb bizonyos szertartások, ünnepségek alkalmával találkozunk, de csak kultikus célok érdekében és ideiglenesen.

Az ausztráliai bennszülött, bármilyen jól ismeri is a természetet és annak élelemforrásait, napról napra megújuló, kemény küzdelmet folytat mindennapi megélhetéséért. Az éghajlat lehetetlenné teszi, hogy a sanyarú időkre készletet halmozzon fel, az ausztráliai bennszülött máról holnapra él. Ha valamilyen váratlan csapás megbontja a természet megszokott rendjét, legyen az hosszú szárazság, vagy járvány az állatok között, a hordákat az éhenhalás veszélye fenyegeti. A természettel való együttélés, a természettel való állandó küzdelem és a természettől való függés alakította ki társadalmuknak és vallásuknak azokat az intézményeit, szokásait, eljárásait és szertartásait, melyeket totemizmus néven foglalunk össze.

A totemizmus az ausztráliai ember életének, kultúrájának egészét áthatja. Csoportjaik és nemzetségeik különböző totemekhez tartoznak. A totemisztikus nemzetségek varjútól, emutól, kengurutól, wallabytól, sastól stb, származtatják magukat s meghatározott időszakokban, rendszerint a párosodás idején, ún. szaporodási rítusokat végeznek azokon a helyeken, melyeket a megfelelő állat- vagy növényfaj eredő helyének tartanak. A rítusok célja az, hogy mágikus, természetfeletti úton biztosítsák az egyes állat- és növényfajták szaporodását, bőségét, s így a szükséges táplálékot a bennszülött számára. A nemzetségek mellett a különböző házassági szekcióknak is megvannak a maguk totemjei, de nem ismeretlenek az individuáltotemizmus formái sem, amikor is a társadalom egyes tagjai állunk speciális kapcsolatban bizonyos állatokkal, növényekkel stb.

A természet-ember viszonynak a totemisztikus intézményekben, szokásokban és hiedelmekben kifejezésre jutó formái az ausztráliai mitológiában is visszatükröződnek. Ember, állat, növény, természeti jelenség stb, egyetlen egység részeikéin jelennek meg előttünk, annyira összefonódva, annyira egyező tulajdonságokkal, hogy az emberi és a természeti elemet szinte nem is tudjuk szétválasztani. Állatok és emberek együtt élnek, együtt cselekszenek, ahol emberi erő és lelemény csődöt mond, állatok jelennek meg és segítenek az emberen. De emberi tulajdonságai vannak a szeleknek is, szeretkeznek és korroborit tartanak, együtt vadásznak az emberekkel. Mindennek gyökere és forrása azonban az ember, a

totemisztikus ős, a nagy wirinun, aki természetfölötti erejével intézi emberek és állatok, társadalom és természet dolgait.

A legendákban az ausztráliai benszültnek a világról vallott felfogása is megmutatkozik. A világot, a dolgok okait magyarázni és megértem kívánó ember első bátortalan, de költői szépségű kísérletei ezek; igazi folklore, igazi népi tudás a szó eredeti értelmében. A természetfölötti elem szerepe mindenütt megmutatkozik, ahol emberi s állati okosság és ügyesség nem segít, titokzatos hatalmak lépnek közbe és döntenek megfellebbezhetetlen szavukkal az ügyekben.

Külön csoportot jelentenek a mitologikus elbeszélések sorában azok, amelyek a totemisztikus ősök tetteivel foglalkoznak. Végeredményben tőlük ered minden, kultúrhéroszként szerepelve ők adják az embernek az első fegyvereket és szerszámokat, vándorútjaikon ők fedezik fel a tengert és az idegen törzsek különös szokásait, tőlük ered az eső és az árvíz s eltávozván a földről, fenn az égből, még mindig ők irányítják az ember és világ sorsát.

Különleges szerepet játszanak a legendás történetekben a wirinunok, a törzs bölcs öregjei, a varázsló és gyógyító emberek. Természetfeletti erejükkel jót és rosszat egyaránt képesek cselekedni, esőt zuhogtatnak alá az égből, embereket gyógyítanak és ölnek meg, álomszellemeik révén pontosan értesülnek az ellenük tervezett merényletekről s kapcsolatban állanak az egész szellemvilággal, sőt magukkal a totemisztikus ősökkel is.

*

Az ausztráliai mitológia iránt nagyobb érdeklődés a múlt század hetvenes éveitől kezd mutatkozni. Az első közlések Fisontól és Howittól, majd Spencertől és Gillentől származnak. A hézagos feljegyzések miatt azonban a feldolgozó, értelmező és osztályozó munka csak lassan haladt előre, a mítoszok és legendák sokáig legfeljebb adalékként szolgálnak a benszült kultúra különböző oldalainak illusztrálásához. 1916-ig nem találunk komoly kísérletet az anyag csoportosítására és folklorisztikus elemzésére. R. B. Dixon az első, aki a „Mythology of All Races” c. munkában két mitológiai térséget különböztet meg Ausztráliában s ezeket a nyelvészeti felosztással párhuzamosítja. Ha felosztásának szempontjai nem is

kifogástalanok, mégis alapul szolgáltak a további gyűjtő és rendszerező munka számára. A húszas-harmincas években intenzíven meginduló, A. R. Radcliffe-Brown és A. P. Elkin ösztönzésére folytatott nagyszabású kulaló- és gyűjtőmunka eredményeit 1946-ban Tindale kísérelte meg összegezni. Szerinte Ausztráliában négy különböző mítoszrétegről beszélhetünk. Tasmániában és a legdélibb területeken emberi tulajdonságokkal bíró lényekről szóló egyszerű vadásztörténetek élnek, Dél-Ausztráliában pedig, a keleti és nyugati partvidék által határolt sávon kultúrhéroszokról szóló mítoszokra bukkanunk. A középső, északi és északnyugati vidékeken totemisztikus ősről szóló mítoszok ismeretesek s a legészakibb nyúlványon, a Cap York félszigeten Új-Guineából származó pápua mítoszanyag tűnik fel.

Válogatásunkban a rendelkezésre álló terjedelem mellett nem gondolhattunk arra, hogy a változatok bemutatására kísérletet tegyünk. Ezért olyan törzs mítoszanyagát választottuk ki, mely jól ismert, alaposan feldolgozóit s mely ugyanakkor a Tirulale féle osztályozás második és harmadik, Ausztráliára legjobban jellemző típusát képviseli. A kötetben közölt legendák részint totemisztikus ősök és kultúrhéroszok (Baiaame, Wurrinna) tetteit mondják el, részint pedig eredetmagyarázó, s kozmogonikus témájúak.

Válogatásunk K. Langlob Parker 1896 és 1930 között megjelent négy legendagyűjteményének anyagán alapszik és elsősorban az Új-Dél-Walesben, a Murray-Darling folyók medencéjében élő euahlayi (yularai) törzs mítoszait foglalja magában. A szerző, aki gyerekkorától kezdve évtizedeken keresztül az euahlayik és más Új-Dél-Wales-i törzsek között élt, az igen nehéz bennszülött nyelveket kitűnően megtanulta. Szöveglejegyzései pontosak és megbízhatóak s mint maga is írja, mindig arra törekedett, hogy „a bennszülött a maga módján mondja el legendáit”. A fordításban természetesen az igen tömör eredeti megfogalmazáson némileg lazítani kellett, hogy az olvasó a szövegeket könnyebben megértse és élvezhesse, ez a szükségszerű és elkerülhetetlen lazítás azonban sem a tartalmat, sem a gondolatfűzést nem zavarja s nem érinti, legfeljebb kidomborítja a történetek naiv költői szépségeit.

BODROGI TIBOR

JEGYZETEK

1. *Baiame*. – Új-Dél-Walesben a kamilaroi és más törzsek totemisztikus őse. A mitikus múltban élt Baiame nevéhez fűződik a különböző szokásoknak, szertartásoknak, hiedelmeknek, így egyebek között a totemizmusnak a bevezetése is. Baiame küldi az esőt a földre s központi szerepet játszik az avatási és más szertartásokban. Kél felesége van, az egyik gyermekeket szül neki, a másik pedig felduzzasztja a folyók vizét. Valamikor mindhárman a földön, most az égben élnek. Nők nem ejthetik ki Baiame szent nevét; csak „atya” néven emlegethetik.

2. *Baiame rájuk ütötte bélyegét*. – Az ausztráliai bennszülöttek szokása, hogy a gyümölcstermő vagy mézet rejtő fákat megtalálásukkor megjelölik. Az egyéni tulajdonjeggyel ellátott fa, helyesebben annak termése vagy méze ettől fogva a tulajdonoson kívül mindenki más számára tabu: termésének leszedése, mézének elrablása tilos. A tulajdonjegy, illetve a tulajdonjegy elhelyezésekor elmormolt szavak mintegy sérthetetlenné teszik a fái: a tulajdonjog megsértője természetfölötti büntetésben részesül (hirtelen meghal, megbetegszik stb.).

3. *Wirinun*. – Wirinunnak nevezi az euahlaji törzs az öreg és bölcs férfitagokat. A wirinunoknak döntő szavuk van a törzs ügyeinek intézésében, ők a törzsi hagyományok, legendák letéteményesei, ők ismerik legjobban a szertartásokat, melyekben vezető szerepet játszanak. A wirinunok közül kerülnek ki a varázslók is, akik természetfölötti erejüknél fogva csodálatos dolgokat tudnak véghezvinni, betegeket gyógyítanak, embereket ölnek meg, esőt csinálnak emberekkel áltállá vagy kővé varázsolnak stb.

4. *Gayandi* (zúgattyú). – Ovális alakú, lapos, fából faragott tárgy, felületén kultikus jelentőségű díszítőmintákkal. A zúgattyút rostzsinórra kötve forgatják a levegőben s úgy vélik, hogy ennek különös, surrogó zenéjében a szellemek szólalnak meg. A zúgattyú csaknem mindig kultikus tárgy: nők és beavatatlanok nem láthatják; hangja figyelmezteti őket, hogy a szertartások helyétől maradjanak távol.

5. *Woggi* – síkság.

6. *Morilla* – köves lejtő.

7. *Eleänba Wundák*. – Az alvilág két lábujjú szellemszörnyei.

8. *Elsőbbségi joguk van rájuk*. – Itt tulajdonképpen az Ausztráliában sokfelé ismeretes levirátusra történik hivatkozás, azaz a másodlagos házasságnak arra a formájára, melynél az egyik fivér halála után özvegyét vagy özvegyeit a többi fivér veszi feleségül.

9. *A fán ülő gyerekszellemek*. – Néhány ausztráliai törzsnél nem ismerik a fogamzás fiziológiáját s a nemi aktus és a gyermekszületés között nem látnak okozati összefüggést. A gyermek születését természetfölötti tényezők munkájának tulajdonítják: a gyerekszellem behatol az általa kiválasztott asszony testébe, majd megszületik. Az asszony a szellem megjelenéséről a gyermek megmozdulásakor vesz tudomást. A fogamzásnak ilyen elképzelése eredményezte a totemizmus egyik speciálisan ausztráliai formájának, az ún, fogamzási totemizmusnak a kialakulását is. Az a fa, szikla, folyó stb., melynek közelében a gyermek először megmozdult, lesz a gyermek totemje, ugyanis azon a helyen üldögélve várta jövőendő anyjának megjelenését.

10. *Születésüktől halálukig*. – A hold csaknem minden nép mitológiájában fontos szerepet játszik. Az euahluyi törzs neki tulajdonítja a lányok teremtését s a teremtő aktussal magyarázza a holdhónap és a nők havi tisztulásának kapcsolatát.

11. *Megölte és megette őket*. – Annak ellenére, hogy az ausztráliaiak Földünk legkezdetlegesebb kultúrájú népei közé tartoznak, a kannibalizmus aránylag ritka jelenség. Leginkább az endokannibalizmus fordul elő a temetési szertartások kerelében: bizonyos rokonoknak enniük kell a halott húsából. Ez az endokannibalisztikus rítus a halott egyfajta továbbélését szimbolizálja – húsa és vére rokonainak húsává és vérévé lesz s így marad fenn továbbra is – másrészt az erőátadás rituális aktusaként fogható fel. A kannibalizmus, mint a létfenntartás egyik formája, Ausztráliában sehol sem játszik szerepet s általában – az endokannibalizmus eseteit kivéve – olyan bűnnek számít, melyet meg kell torolni.

12. *Ha meghaltok*. – Világszerte ismert mitológiai elem, hogy valamelyik isten vagy szellem bizonyos szolgálat fejében felajánlja a

halhatatlanságot az embernek. Ez azonban feledékenységből, félelemből, hanyagságból nem teljesíti az isten kívánságát s azzal bűnhődik, hogy halandó lesz. Nem egy esetben az isteni üzenet állat, sokszor kígyó, közvetítésével kell hogy eljusson az emberhez; az állat azonban magának tartja meg a halhatatlanság titkát. Különösen gyakori, hogy a közvetítő kígyó, amelyet vcdlésc miatt sok helyütt halhatatlannak tartanak, bár a kígyónak ebben a történetben ilyen pozitív szerepe nincsen, az embernek a halhatatlanságtól való elesése a kígyók miatt, a tőlük való félelmi miatt következik be.

13. *Kilobbant egy kis láng.* – Ausztráliában a dörzsölési elven alapuló tűzgerjesztő eszközök közül legjobban a tűzfúró használatos. A tűzfúró egy vízszintesen elhelyezett, lapos, puha fadarabból és egy hengeres, kemény botból áll. Ez utóbbit a puha falapra merőlegesen állítva és lefelé nyomva két tenyér között pörgetik, míg az alsó falap izzani nem kezd. A fűrészporsparazsacskák száraz füre hullanak, ezt azután fújással lobbantják lángra.

14. *Korrobori.* – A Kelet Ausztráliában élő bennszülöttek általában korroborinak nevezik különböző szertartásaikat, később az Ausztráliában élő fehérek az egész kontinensre kiterjedően ezt a szót alkalmazták bármely törzs szertartásának, táncának, gyűlésének megjelölésére.

15. *Bumeráng.* – Fából faragott, sarló alakú, lapos, rendszerint vonalkázással díszített hajlítóeszköz. Két fő típusa ismeretes: 1, a visszatérő, 2, a vissza nem lérő vadász vagy harci buzogány.

16. *Elrabolja az egyiket feleségnek.* – A nőszerezés egyik ismert, bár korántsem általánosul) elterjedt módja Ausztráliában a nőrablás. A múlt századi kutatók (pl. McLenman) a házasságkötés legelső formájának tartották.

17. *Ásóbot.* – Egyik végén kihegyezett, mintegy méternyi hosszú, egyenes ág. Beszúrnak a földbe és nagyobb rögöket emelnek ki vele. Ausztráliában – ahol a bennszülöttek nem ismerik a földművelést – a gyűjtögetésnél a gyökerek kiemelésére, kisebb rágcslók kiadására stb, használják.

18. *Ott láthatod a nővéreket az égen.* – A Maya-mayi csillagkép a mi Fiastyúkunk.

19. *Álomszellem.* – Gyakran előforduló hiedelem, hogy az ember egyik lelke alvás közben elhagyja a testet és a világban bolyong. Az álomképek e hiedelem szerint az álomszellem kalandjai. Az álomszellem nappal alszik, amikor az ember ébren van. A mélyen alvót veszélyes hirtelen felébreszteni, mert álomszellemének már nem lesz ideje visszatérni a testbe és ez az ember betegségével, sőt halálával is járhat. A varázslók álomszellemekkel vigyáznak magokra alvás közben, sőt álomszellemeket felhasználhatják dolgok kilütkésztetésére, a szellemvilággal való kapcsolat megteremtésére is.

20. *A perzselő leheletű Dooran Dooran.* – Északra van az Egyenlítő, tehát északról jön a forró szél is.

21. *Így is tesznek mind a mai napig.* – Az ausztráliai táncok legnagyobb része az állatok jellegzetes mozgását utánozza, eredetüket gyakran magyarázzák hasonló legendákkal.

22. *A mäh* totemet jelent. Az ausztráliai bennszülött, aki létfenntartásában a természetre jobban rá van utalva, mint mi, speciális, különleges kapcsolatot lát ember és természet között. Ez a különleges kapcsolat társadalmi és vallási intézményekben, szokásokban, eljárásokban, hiedelmekben jut kifejezésre. Ezek összességét nevezzük totemizmusnak, azt az állatot, növényt, tárgyat vagy természeti jelenséget pedig, amelyhez e szokások, eljárásuk stb, fűződnek, totemnek. Totem lehet pl. a kenguru, emu, pulyka, sas, varjú, a legkülönbözőbb növényfélék, de totemként szerepel a kőbalta, dárda, bumeráng, sőt dombok, patakok, a villámlás és a mennydörgés is. Leggyakoribb formaként a csoporttotemizmust említhetjük meg, amikor egy-egy nemzetség, horda stb, áll egy-egy totemmel speciális kapcsolatban. Rendszerint ettől a totemtől származtatják magukat, ez segíti őket az élet viszonyosságai közepette, a totemmel rokonsági viszonyban állanak stb. A totemállatot, növényt általában megölni, elpusztítani, megenni nem szabad. Az azonos totemhez tartozók általában nem házasodhatnak össze (totemisztikus exogámia).

23. *Joga volt születésétől.* – Ausztráliában az egyes törzsi területeken belül a nemzetségeknek, hordáknak pontosan meghatározott vadászterületük volt, melyre idegen nem hatolhatott be. Az egyes területeken való vadászási, gyűjtögetési jog öröklődött

s mivel a nemzetség, horda volt a földbirtokló csoport, az öröklés apaágon történt, tehát a vadászjogot a születés szabályozta.

24. *Kiment a Bilbák anyja és így szólt.* – Az ausztráliai rokonsági tabuk egyik legfontosabb formája az anyós-vő viszonyt szabályozó tabu. Ez tilalmazza e két rokon találkozását, együttevését stb. Jelen esetben a tabu nyilvánvaló megszegésével állunk szemben, amit vagy a rendkívül helyzet, vagy a legendás környezet magyaráz.

25. *Elnyeri méltó büntetését.* – Az ausztráliaiak a vérbosszút kötelezőnek tekintik, különösen akkor, ha a gyilkosságot más törzsbelli követi el. Gyakori azonban, hogy a vérbosszút vérdíj, váltság fizetése helyettesíti, a váltságban a tettes és a kárt szenvedő nemzetsége állapodik meg. Jelen esetben a bűnös Narahdarn nemzetsége két asszony átengedésével elsimította volna az ügyet.

26. *Bora.* – Avatás. Az ausztráliai törzsek legfontosabb szertartása az ifjúavatás. Ez hónapokig tartó ünnepciklusok során megy végbe s a fiatal férfiaknak számos szertartáson, rítuson, sőt bizonyos operációkon kell átesniük. Az avatási időszak jelentős részét az ifjak a közösségtől elkülönítve, idős férfiak felügyelete alatt a bozótban töltik el. Az ún, bozótiskolában ismerkednek meg a fiatalok a törzs hagyományaival, legendáival, ekkor avatják be őket a titkos szertartásokba s ekkor tanítják meg őket a felnőtt férfi életében szükséges dolgokra. Az avatási időszakot nagy ünnepség, tánc zárja le, az ifjak ezután a törzs teljes jogú tagjainak, férfiaknak számítanak, részt vehetnek a különböző titkos szertartásokon s feleséget szerezhetnek maguknak.

27. *Tabu az asszonyok... számára.* – A szellemkultusszal kapcsolatos szertartásokat asszonyok nem ismerhetik, a kultikus tárgyakat nem láthatják meg. A tabu megsértése halállal jár, a vétkes nőket a férfiak megölik s a halált a szellemek bosszújával magyarázzák.

28. *Dayoorl.* – Örlőkő. Tulajdonképpen nem is örlőkövekről van itt szó, hanem kissé homorú kőlapokról, melyeken a magvakat gömbölyű vagy hengeres kődarabbal összenyomkodják, összetörik.

29. *Wurrunna.* – Az euahlayi törzs kultúrhérosa, a törzs neki tulajdonítja a különböző fegyverek, eszközök, szertartások megszerzését, és a törzsi ismeretanyag kialakulását utazásaival, kalandjaival hozza kapcsolatba.

TARTALOM

Legenda a virágokról	
A gyerekek teremtése	
Dinewan, az emu, és Goomble-Gubbon, a pulyka	
Piggi-Billa, a sündisznó	
Eleänba Wunda – az alvilági szellemek felfedezése	
Bahloo kutyái	
A tűzgerjesztők	
A táncoló madár	
Mullian-ga, a hajnali csillag	
Maya-mayi, a hét nővér	
Gheeger-Gheeger, a hideg nyugati szél	
Bohra, a kenguru	
Weedah, a csúfolódó rigó	
Bilba és Mayra	
A fekete hattyúk	
A Narran-tó keletkezése	
A kőbékák	
Gaya-Dari, a csőrösemlős	
Bun-yun Bun-yun, az árvízi béka	
Narahdarn, a denevér	
Az esőcsináló	
Baiame Borája	
Wurrunna vándorútja a tengerhez	
Wurrunna csodálatos kalandjai	
Wayamba, a teknősbéka	
Az esőmadár	
<i>Utószó</i>	
<i>Jegyzetek</i>	